

T. C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERGEN MUTLULUĞUNUN EBEVEYNLERİN
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE EVLİLİK
ÇATIŞMASI AÇISINDAN İNCELENMESİ

BURCU BAŞUSTA

170131014

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. ARKUN TATAR

İSTANBUL 2019

T. C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERGEN MUTLULUĞUNUN EBEVEYNLERİN
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE EVLİLİK
ÇATIŞMASI AÇISINDAN İNCELENMESİ

BURCU BAŞUSTA

170131014

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. ARKUN TATAR

İSTANBUL 2019

TEZ ONAY SAYFASI

FSMVÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji yüksek lisans programı 170131014 numaralı öğrencisi Burcu BAŞUSTA'nın ilgili yönetmeliklerin belirlediği tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “Ergen Mutluluğunun Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri ve Evlilik Çatışması Açısından İncelenmesi” başlıklı tezi aşağıda imzaları olan jüri tarafından 10.05.2019 tarihinde oybirliği ile kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Arkun TATAR

(Jüri Başkanı-Danışman)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Melek ASTAR

(Jüri Üyesi)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi İrem ANLI

(Jüri Üyesi)

İstanbul Bilim Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağılı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Burcu BAŞUSTA

İmza

TEŞEKKÜR

Her anında yaşamıma dair yeni şeyler öğrendiğim, zaman zaman yorucu olmakla birlikte heyecan verici ve keyifli yönünü de yaşadığım, mesleki bilgimi arttıran ve kendimi geliştirmemi sağlayan bu çalışma sürecimde ilgileri ve içtenliğiyle yanımda olan pek çok kişi oldu. Her birinin isimlerini anarak teşekkürlerimi sunmak isterim. Öncelikle, bilgi birikimi ve deneyimlerinden yararlanma şansı elde ettiğim, sorularımı sabırla yanıtlayan ve yapıcı eleştirileriyle farkındalığımı arttıran değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Arkun Tatar'a bu süreçte sağlamış olduğu desteği için teşekkürlerimi sunarım. Mesleki yaşamıma attığım ilk adımla birlikte kendileri ile çalışma şansı bulduğum Dr. Mehmet Tekneci ve Psikoterapist Elif Erkan' a bana kazandırdıkları bir çok yeni bakış açısı ve bilgi ile birlikte içtenlikle deneyimlerini paylaştıkları için teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca eğitim sürecimde, bilgi ve tecrübeleriyle kişisel ve mesleki gelişimime katkı sağlayan bölüm hocalarıma teşekkür ederim.

Üniversite yıllarımda en güzel anılarımı biriktirdiğimiz değerli dostlarım Tuğba Öz, Elif Daşcı, Nergis Yücel, Kübra Demir ve Esila Müezzinoğlu'na çok teşekkür ederim.

Bu çalışma sürecinin her aşamasında desteğini hissettiğim ve başaracağıma olan inancıyla beni cesaretlendiren kıymetli nişanlım Sadık Karagöz'e sabrı ve içtenliğiyle bu süreçte de yanımda olduğu için çok teşekkür ederim.

Son olarak, hayatımın her döneminde maddi ve manevi desteklerini, koşulsuz sevgileriyle birlikte hissettiren biricik annem ve babam'a bana duydukları güvenle birlikte hep yanımda oldukları için; varlıklarıyla kendimi şanslı hissettiğim canım kardeşlerim Elif ve Sena'ya neşeli halleriyle hep yanı başımda oldukları için en içten teşekkürlerimi sunarım.

Burcu BAŞUSTA

ERGEN MUTLULUĞUNUN EBEVEYNLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE EVLİLİK ÇATIŞMASI AÇISINDAN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu çalışmanın amacı ergen mutluluğunun ebeveynlerin kişilik özellikleri ve evlilik çatışması açısından incelenmesidir. Ayrıca ergen mutluluğunun sosyo-demografik değişkenlerle olan ilişkisi de araştırma kapsamındadır. Çalışmaya 17-23 yaş arasında 139 ergen ve 37-59 yaş arasında 139 ebeveyn katılmıŐtır. Araştırmaya katılan ergenlerin 98'i kadın (%70,5), 41'i erkek (%29,5) ve yaş ortalaması $19,63 \pm 1,44$ 'dür. Araştırmaya katılan ebeveynlerin 107'si (%77) kadın, 32'si (%23) erkek ve yaş ortalaması $46,46 \pm 4,89$ 'dur. Araştırmada "Oxford Mutluluk Ölçeği-Kısa Formu", "Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği", "Öznel Mutluluk Ölçeği", "Öznel İyi Oluş Ölçeği", "Evlilik Çatışması Ölçeği" ve "Büyük Beş-50 Kişilik Testi" kullanılmıştır. Ergen mutluluğunu ebeveynlerin kişilik özellikleri ve evlilik çatışması açısından incelemek amacıyla yapılan İki Yönlü Tek Değişkenli Varyans Analizi sonucunda, ebeveynlerin kişilik özellikleri ve evlilik çatışması gruplarının ergen mutluluğu, öznel iyi oluşu ve mental iyi oluşu arasında anlamlı bir etkileşimin bulunmadığı belirlenmiştir. B5KT-50-Tr kişilik faktörlerine göre, ebeveyni Dışadönüklük faktörü puanı yüksek olan ergenlerin mental iyi oluş düzeyinin yüksek olduğu; ebeveyni Uyumluluk faktörü puanı yüksek olan ergenlerin mutluluk düzeyinin yüksek olduğu; ebeveyni Sorumluluk faktörü puanı yüksek olan ergenlerin öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olduğu; ebeveyni Zeka/Hayal Gücü faktörü puanı yüksek olan ergenlerin öznel iyi oluş ve mental iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğu

belirlenmiştir. Ergen mutluluğunun demografik değişkenler açısından incelenmesi için yapılan farklı gruplar için t-testi sonucunda, ergen mutluluğunun, cinsiyet grupları açısından farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ergen mutluluğu, akademik başarı ve ekonomik durum grupları açısından incelendiğinde akademik başarısını ve ekonomik durumunu iyi olarak değerlendiren bireylerin mutluluk düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

***Anahtar Sözcükler:** ergen mutluluğu, öznel iyi oluş, mental iyi oluş, ebeveyn kişilik özellikleri, evlilik çatışması*

EXAMINATION OF ADOLESCENT HAPPINESS IN TERMS OF PARENT'S TRAITS AND MARITAL CONFLICT

ABSTRACT

The aim of this thesis is to examine adolescent happiness in terms of the personality traits of the parent and the marital conflict. The relationship between adolescent happiness and sociodemographic variables is also included in the study. The study population consisted of 139 adolescents between the ages of 17-23 and 139 parents between 37-59 years of age. 98 (%70.5) of the adolescents participated in the research were female, 41 (%29.5) were male and the average age was 19.63 ± 1.44 . 107 (%77) of the parents participated in the research were female, 32 (%23) were male and the average age was 46.46 ± 4.89 . In the study "Oxford Happiness Questionnaire-Short Form", "Warwick-Edinburgh Mental Well-Being Scale", "The Subjective Happiness Scale", "Subjective Well-Being Scale", "Marital Conflict Questionnaire" and "Big Five Personality Questionnaire" were used. As a result of the Two-way Univariate Analysis of Variance conducted to examine adolescent happiness in terms of parents' personality traits and marital conflict, it was determined that there was no significant interaction between the personality traits of parents and the marital conflict groups, adolescent happiness, subjective well-being and mental well-being. According to the factor of B5KT-50-Tr personality, adolescents with parental Extraversion personality traits score have high mental well being levels; adolescents with parental Agreeableness personality traits score have high happiness levels; adolescents with parental Conscientiousness personality traits score have high subjective well being levels; adolescents with parental Intellect/Imagination personality traits score have high subjective well being

and mental well being levels, it was determined. As a result of the t-test for different groups, which were conducted to investigate the differentiation status of adolescent happiness according to demographic variables, adolescent happiness did not differ in terms of gender groups. In terms of adolescent happiness, academic achievement and economic status groups, it was determined that the happiness level of individuals who evaluated their academic success and economic status as good was higher.

***Key Words:** adolescents happiness, subjective well-being, mental well-being, parent's traits, marital conflict*

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında ergen mutluluğunun ebeveynlerin kişilik özellikleri ve evlilik çatışması açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu 17-23 yaş arası ergenler ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Ergen mutluluğunda etkili olabilecek değişkenlerin belirlenmesi ergenlerin ruh sağlığı açısından önemli bulunmaktadır. Ebeveynlerin kişilik özellikleri ve evlilik çatışmasının, ergen mutluluğunda etkili değişkenlerden olabileceği düşüncesiyle yapılan bu çalışmanın ergen ruh sağlığı açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	viii
TABLolar.....	xi
ŞEKİLLER.....	xiv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
1. ERGENLİK DÖNEMİ	2
1.1. ERGENLİK DÖNEMİNİN GELİŞİMSEL ÖZELLİKLERİ	3
1.1.1. Ergenlikte Fiziksel ve Cinsel Gelişim	3
1.1.2. Ergenlikte Bilişsel Gelişim	3
1.1.3. Ergenlikte Kimlik Gelişimi	5
2. ÖZNEL İYİ OLUŞ.....	6
2.1. ÖZNEL İYİ OLUŞ KAVRAMINI AÇIKLAYAN KURAMLAR.....	6
2.1.1. Hedonik Uyum Kuramı	6
2.1.2. Sabit Nokta Kuramı	7
2.1.3. Akış Kuramı	7
2.1.4. Amaç Kuramı	8
2.1.5. Öz-Belirleme Kuramı.....	8
2.1.6. Aktivite Kuramı	8
2.1.7. Yukarıdan Aşağıya, Aşağıdan Yukarıya Kuramları	8
3. MUTLULUK.....	9
3.1. ERGEN MUTLULUĞU VE İLGİLİ DEĞİŞKENLER	12
3.1.1. Ergen Mutluluğu ve Akran İlişkileri	13
3.1.2. Ergen Mutluluğu ve Demografik Özellikler.....	14
3.1.3. Ergen Mutluluğu ve Akademik Başarı.....	15
3.1.4. Ergen Mutluluğu ve Aile Yaşamı	17

4. EVLİLİK KAVRAMI	18
4.1. EVLİLİK ÇATIŞMASI	21
4.1.1. Evlilik Çatışması ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri	23
5. KİŞİLİK KAVRAMI	27
5.1. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ	27
5.2. BEŞ FAKTÖR KİŞİLİK MODELİ	28
5.2.1. Dışadönüklük Faktörü	28
5.2.2. Uyumluluk Faktörü.....	29
5.2.3. Sorumluluk Faktörü	30
5.2.4. Duygusal Dengelilik Faktörü	30
5.2.5. Zeka/Hayal Gücü Faktörü	31
5.3. EBEVEYN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ	31
6. ARAŞTIRMANIN AMACI	33
İKİNCİ BÖLÜM	34
2. YÖNTEM	34
2.1. KATILIMCILAR	34
2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	34
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu.....	34
2.2.2. Oxford Mutluluk Ölçeği-Kısa Formu.....	35
2.2.3. Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği.....	35
2.2.4. Öznel Mutluluk Ölçeği	35
2.2.5. Öznel İyi Oluş Ölçeği	36
2.2.6. Evlilik Çatışması Ölçeği	37
2.2.7. Büyük Beş-50 Kişilik Testi.....	37
2.3. UYGULAMA.....	38
2.4. VERİLERİN ANALİZİ	38
2.5. SONUÇ	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	82
3. TARTIŞMA	82
SONUÇ VE ÖNERİLER	91
KAYNAKÇA	93

TABLÖLAR

Tablo 1. Ergen Katılımcıların Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Dağılımı.	40
Tablo 2. Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Genel Toplam Puanları ve Faktör Toplam Puanlarının Betimleyici İstatistik Tablosu.....	42
Tablo 3. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonuçları	43
Tablo 4. Ölçek Toplam Puanları Arası Korelasyon Katsayıları.....	44
Tablo 5. Ergen Katılımcılarda Kullanılan Ölçeklerin Toplam Puan Ortalamalarının Cinsiyet Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi ile Karşılaştırma Sonuçları	46
Tablo 6. Ergen Katılımcılarda Kullanılan Ölçeklerin Toplam Puan Ortalamalarının Ekonomik Durum Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	47
Tablo 7. Ergen Katılımcılarda Kullanılan Ölçeklerin Toplam Puan Ortalamalarının Akademik Başarı Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	48
Tablo 8. Ergen Katılımcılarda Kullanılan Ölçeklerin Toplam Puan Ortalamalarının Yaş Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	49
Tablo 9. Ergen Katılımcılarda Kullanılan Ölçeklerin Toplam Puan Ortalamalarının Kardeş Sayısı Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	50
Tablo 10. Ebeveynlerde Evlilik Çatışması Gruplarının, Ergen Katılımcılarda Kullanılan Ölçeklerin Toplam Puan Ortalamaları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi ile Karşılaştırılması	51
Tablo 11. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması	52

Tablo 12. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	53
Tablo 13. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	55
Tablo 14. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması	56
Tablo 15. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	57
Tablo 16. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması	59
Tablo 17. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması	60
Tablo 18. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması	61
Tablo 19. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	63
Tablo 20. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması	64
Tablo 21. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	66

Tablo 22. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	67
Tablo 23. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	69
Tablo 24. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması	70
Tablo 25. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	71
Tablo 26. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	73
Tablo 27. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	75
Tablo 28. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	76
Tablo 29. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması	78
Tablo 30. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	80

ŞEKİLLER

- Şekil 1. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....53
- Şekil 2. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....54
- Şekil 3. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....56
- Şekil 4. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması 57
- Şekil 5. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....58
- Şekil 6. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....60
- Şekil 7. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....61
- Şekil 8. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....62

Şekil 9. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	64
Şekil 10. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	65
Şekil 11. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	67
Şekil 12. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	68
Şekil 13. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	70
Şekil 14. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	71
Şekil 15. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	72
Şekil 16. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	74
Şekil 17. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	76
Şekil 18. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	77

Şekil 19. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması	79
Şekil 20. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması.....	81

GİRİŞ

Aile yapısının sağlıklı olması, ergenlerin mutluluğunu etkileyen önemli değişkenlerden biri olarak görülmektedir (Camadan, Karataş ve Bozali, 2017). Ev ortamının güvenli olduğunu hissetmek, aile içi iletişimin açık olması ve aile içindeki bireylerin kendini değerli hissetmesi gibi durumların ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri ile ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Joronen ve Kurki, 2005). Evlilik çatışmasının, anne-babanın çocuklarıyla olan ilişkilerini ve çocukların güven duygusunu olumsuz yönde etkilediği öne sürülmektedir (Davies ve Cummings, 1994). Ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliğini belirleyen bir etken olması yönüyle ebeveynlerin kişilik özellikleri çocuğun mutluluğunda etkili bulunan değişkenlerden biridir (Kochanska, Clark ve Goldman, 1997; Lim, You ve Ha, 2014).

Ergen mutluluğunda belirleyici olduğu ifade edilen önemli değişkenlerden bir diğeri akran ilişkileridir (Demir, Özdemir ve Whitekamp, 2007). Ergenlik döneminde yakın arkadaşlıkların ergenin hayatında birincil derecede önemli yere sahip olduğu düşünüldüğünde ergenin mutluluğunu artırıcı bir etkisinin olması anlaşılmaktadır (Köse, 2015). Ergen mutluluğunda belirleyici bir diğer değişken yaşam doyumu aracılığıyla akademik başarının olduğu ifade edilmektedir (Chow, 2005; Dost, 2007). Ayrıca çeşitli çalışmalarda ekonomik durum, yaş, cinsiyet gibi değişkenlerinde ergen mutluluğu ve öznel iyi oluşunu farklılaştırma durumu incelenmektedir. Yaş ve cinsiyet değişkenlerinin ergen mutluluğu ve öznel iyi oluşunda belirleyici etkisinin olmadığı görülmektedir (Özdemir, 2012; Şahin, Aydın, Sarı, Kaya ve Pala, 2012). Bu çalışma kapsamında literatürde yer alan bilgiler ışığında ergenin mutluluk, öznel iyi oluş ve mental iyi oluş düzeylerinde etkili olabileceği düşünülen değişkenler incelenmektedir. Etkili olan ve olmayan değişkenlerin anlaşılmasının ergenlik dönemindeki bireylerin ruh sağlığı hakkında yapılan çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ERGENLİK DÖNEMİ

Ergenlik dönemi, insan yaşamında özellikle bilişsel ve davranışsal olarak en önemli gelişim ve değişimin yaşandığı dönemlerden biridir. Ergen bireyin kendi düşünce ve davranışları üzerinde gelişen kontrolünün, belirlediği uzun vadeli hedeflerini gerçekleştirebilmesinde önemli bir etkisi vardır (Schmid, Phelps ve Lerner, 2011). Çocukluk döneminde ebeveyn veya diğer yetişkinlerin rehberlik etmesine ihtiyaç duyulmasından farklı olarak ergenlik dönemindeki birey, uzun vadeli hedefler ve sonuçlarına göre öz düzenleme kapasitesini geliştirmeye başladığı bir süreçtedir (Steinberg, 2005). Ergenin öz düzenleme kapasitesinin gelişimiyle beraber bilişsel ve duygusal alanlardaki gelişimi de ergenlik ve sonrasında genç yetişkinlik döneminin olumlu gelişimiyle ilişkilidir (Schmid, Phelps ve Lerner, 2011). Ergenlik döneminde devam eden beyin gelişimiyle birlikte davranışsal ve bilişsel sistemlerin de olgunlaşması farklı düzeylerde olduğundan bu süreçteki ergen, kırılganlık ve uyum düzeyinin artış içinde olduğu bir dönemi yaşamaktadır (Steinberg, 2005).

Erikson' un psikososyal gelişim kuramına göre 8 evre halinde açıklanan insan yaşamında, "kimlik kazanımı ve kimlik kargaşası" ile karşı karşıya kalarak "ben kimim?" sorusuyla kendini sorguladığı ve keşfetmeye çalıştığı ergenlik döneminin 12-18 yaş arasını kapsadığı ifade edilmektedir (Erikson, 1968). Buna karşın son yıllarda yapılan çalışmalarda kimlik kazanımı ve gelişiminin ergenliğin ilk yıllarında başladığı fakat tamamlanmasının 20' li yaşlar boyunca devam ettiği öne sürülmektedir (Arnett, 2004). Ergenliğin sonlanması ve genç yetişkinlik döneminin başlamasıyla birlikte iş yaşamına adım atılması ve kişinin kendi hayatına ait sorumluluğunu alması gibi kazanılan bazı özellikler yetişkin kimliği kazanımının gerçekleşmesi olarak değerlendirilmektedir. Hem gelişimsel açıdan hem de çeşitli

koşullardan dolayı ergenlik döneminin başlangıcı ve sonlanması kişiden kişiye göre değişmekle beraber ortalama 19-21 yaşlarında tamamlanmış olacağı ifade edilmektedir (Derman, 2008).

1.1. ERGENLİK DÖNEMİNİN GELİŞİMSEL ÖZELLİKLERİ

1.1.1. Ergenlikte Fiziksel ve Cinsel Gelişim

Ergenlik döneminde fiziksel büyüme ve gelişme insan yaşamının diğer dönemlerine göre daha hızlı bir biçimde gerçekleşmektedir. Ortalama 3 veya 5 yıllık bir süre içinde ergenin iç organları ve iç salgı bezlerindeki değerler yetişkin bireylerde olan düzeye ulaşmaktadır (Parlaz, Tekgül, Karademirci ve Öngel, 2012). Ergenlik gelişiminin başlangıç zamanını belirleyen çocukların beslenme şekli, ebeveynleri tarafından aldıkları bakımın kalitesi gibi sosyoekonomik düzeye bağlı olan veya olmayan birçok etken vardır (Neyzi, Alp ve Orhon, 1975). Ergenlikte fiziksel gelişimin göstergesi olan cinsel organların gelişimi ve değişimine ek olarak ses tonu ve derideki dokunun değişmesi ile deride tüylenmelerin görülmesi ergenlik döneminde yaşanan önemli fiziksel gelişmelerdendir. Ergen bireyin boy ve kilosunda görülen hızlı artış ile beraber yaşanan değişim davranışlarındaki değişimle de yakından ilgilidir (Compas, Orosan ve Grant, 1993).

1.1.2. Ergenlikte Bilişsel Gelişim

Ergenlik dönemindeki bilişsel gelişim süreci hakkında çeşitli çalışmaların yapılması ve bu çalışmalar sonucunda bazı kuramsal açıklamaların getirilmesiyle birlikte ergenlik dönemindeki bilişsel gelişimin, çocukluk ve yetişkinlik dönemlerindeki gelişim süreçlerinden farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Söz konusu olan bu farklılığın ayırt edilmesinde etkili olan değişkenler Jean Piaget' in zihinsel gelişim kuramında incelenmiş ve bunun sonucunda birçok araştırmanın konusu olmaya da devam etmiştir (Öngen, 1993).

Ergenlik döneminin başlangıcıyla beraber somut işlemsel dönemde edinilen kazanımların üzerine soyut düşünme yetisinin de gelişimiyle ergenin yaşamında, çocukluk döneminden farklı kazanımlar görülmeye başlanır. Bu kazanımlardan biri

de hayal gücü ve yaratıcılık alanında görülen değişimlerdir. Çocukluk dönemindeki düşünce yapısının daha çok somut olaylara odaklı olmasından farklı olarak ergenlikte soyut düşünce ön plandadır (Lindberg, 2011; Öngen, 1993). Ergenin soyut düşünme yeteneğinin gelişmiş olduğunu gösteren işaretlerden biri, yaşanan bir problem karşısında durumu analiz etme ve gerçekleştireceği davranış sonucunda ne gibi durumlarla karşılaşacağına dair çeşitli hipotezler üretme yetisinin gelişmiş olmasıdır (Öngen, 1993).

Ergenlik dönemindeki bilişsel gelişim yapılarından birini ifade eden ve çoğunlukla daha düşük seviyede bir soyutlama becerisinden daha yüksek seviyedeki soyutlama becerisine doğru olan gelişimi içeren bilişsel soyutlama kavramı genel olarak mantıksal-matematiksel yapı açısından önemli bulunmaktadır. Ergenlik dönemindeki bireyin din, ahlak, kurallar ve ilişkilere dair sorgulamaları da bilişsel yapılarının kullanımını gerektirmektedir. Bu yeteneğin gelişiminin bir avantajı olarak ergen, bu dönemde karşılaştığı olayları sorgulama ve olaylara farklı yanıtlar arama çabası içerisinde (Lindberg, 2011).

Ergenlik döneminde yaşanan bilişsel gelişmelerden biri olan soyut düşünce yapısının gelişmeye başlamasıyla birlikte ergen, düşünceleri hakkında da düşünmektedir. Bu düşünce biçimi ergen bireyin benmerkezci düşünce yapısında önemli bir etkiye sahiptir. Yoğun olarak kendi düşünceleriyle ilgilenen ergen, diğer insanların da aynı şekilde kendi düşünceleriyle ilgilendiğini düşünmektedir (Elkind, 1967; Lindberg, 2011). Ergenlerde sıklıkla görülen bu durumu açıklayan benmerkezcilik, hayali seyirci ve kişisel efsane olmak üzere iki kavramı içermektedir. Hayali seyirci kavramı, ergenlik dönemindeki bireyin çevresindeki tüm insanların kendisine baktığını ve kendisini incelediğini düşünmesi ve bunun sonucunda diğer insanların düşüncelerinin merkezinde yer aldığına inanması durumunu açıklar. Kişisel efsane kavramı ise ergenin yalnızca kendisinin bu dönemi yaşadığına inanması durumunu açıklamaktadır. Dolayısıyla ergenlik döneminin gelişimsel özelliklerinden biri olarak ergen, kendi düşüncelerinin, duygularının ve davranışlarının tek ve özel olduğuna dair bir inanç geliştirir (Lindberg, 2011). Ergen bireyin düşünce ve davranışlarında dışarıdan gözlemlenebilen bir takım değişiklikler meydana gelirken beynindeki bazı yapıların gelişimi de devam etmektedir. Özellikle

prefrontal korteks gelişiminin hala devam etmesi ve beyinde oluşan bağlantıların hızlı biçimde artması, davranışlar üzerindeki bilişsel kontrolün artması ve dürtüsel tepki gösterme eğilimlerinin istemli olarak bastırılmasıyla ilişkili bulunmaktadır (Luna, Thulborn, Munoz, Merriam, Garver, Minshew, Keshavan, Genovese, Eddy ve Sweeney, 2001; Newman ve Grace, 1999).

1.1.3. Ergenlikte Kimlik Gelişimi

Kimlik gelişiminin altında yatan temel kavramlar olarak “keşif” ve “bağlılık” kavramlarının, gelişimin erken dönemlerinden itibaren insan yapısında bulunduğu varsayılmaktadır. Ergenlik döneminin başlangıcıyla birlikte keşif ve bağlılığın gelişimi, ergenin sağlıklı kimlik gelişimi açısından oldukça önemlidir. Ergenliğin ardından devam eden yaşam döngüsü boyunca da önemini korumaktadır (Marcia, 1989).

Ergenlik dönemi boyunca kimlik gelişimini sağlıklı bir şekilde tamamlamaya yönelik bir çatışma içerisinde olan ergen bireyler bu dönemi sağlıklı geçirdikleri durumda sağlıklı bir kimlik yapısıyla genç yetişkinlik dönemine adım atarlar. Yaşanılan kimlik çatışmasını sağlıklı biçimde atlatamayan ergenler ise kimlik karmaşasını ilerleyen süreçte de yaşamaya devam ederler (Marcia, 1989).

Ergenin kimlik karmaşası yaşadığı süreçte, ihtiyaç duyduğu desteğin ailesi tarafından anlaşılması ve karşılanması durumu, sağlıklı kimlik oluşturma sürecinin başarılı biçimde tamamlanmasında etkilidir. Bu dönemde ebeveynler ile aralarındaki ilişkinin kalitesi de ergen bireyin, kişisel gelişimine bağlı olarak benlik saygısı, okul başarısı ve uyum düzeyini olumlu yönde etkilemektedir (Kocayörük, 2010).

Ergenlik dönemindeki birey bedensel ve zihinsel olarak birçok değişimi aynı anda yaşadığı bir süreç içerisinde. Yaşanan değişimlere uyum sağlamak oldukça zor olmakla birlikte belirli bir süreç gerektirmektedir. Ergen bireyin değişim içerisinde olan bedenine ve zihnine uyum göstermesi kimlik gelişiminin de sağlıklı olmasını beraberinde getirmektedir (Çelik, Tahiroğlu ve Avcı, 2008).

2. ÖZNEL İYİ OLUŞ

Mutluluk kavramının tanımlanması felsefi kaynaklar yönüyle uzun bir geçmişe dayanmakla birlikte, psikoloji literatüründe genellikle öznel iyi oluş kavramı ile birlikte kullanılmaktadır (Eryılmaz ve Öğülmüş, 2010; Myers ve Diener, 1995). Öznel iyi oluş kavramı nispeten daha yeni ve hakkında bilimsel çalışma yapılması gereken bir kavram olmasıyla beraber, kişinin hayatının zihinsel ve duygusal yönüyle öznel biçimde değerlendirilmesi anlamına geldiği ifade edilmektedir (Myers ve Diener, 1995).

Öznel iyi oluş kavramının yaşam memnuniyeti, olumlu duygulanımın olması ve olumsuz duygulanımın olmaması olarak üç bileşenden oluştuğu ve bu bileşenlerin aynı zamanda mutluluğun da ifadesi olduğu belirtilmektedir (Ryan ve Deci, 2001). Yapılan farklı bir çalışmada, öznel iyi oluş kavramının ayırt edilebilir bir kaç bileşeni belirtilmektedir. Bunlar, yaşam doyumu, kişinin kendisi için önemli olan yaşam alanlarından olan memnuniyeti (iş veya okul hayatındaki tatmin vb.), olumlu etki (hoş duygu ve ruh halini yaşamak) ve düşük düzeyde olumsuz etki (hoş olmayan duygu ve ruh halini yaşamak) olarak ifade edilmektedir (Diener, 2000).

Öznel iyi oluş, her bireyin bilişsel ve duygusal yönüyle kendi yaşamına dair değerlendirmesini içermektedir (Diener, 2000). Öznel iyi oluş kavramı mutluluk, yaşam doyumu ve pozitif etki kavramlarını içermektedir (Diener, 1984). Kişinin öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olması hayatındaki olumlu düşüncelerin ve duyguların olumsuz düşünce ve duygularına göre fazla olduğu anlamına gelmektedir (Myers ve Diener, 1995).

2.1. ÖZNEL İYİ OLUŞ KAVRAMINI AÇIKLAYAN KURAMLAR

2.1.1. Hedonik Uyum Kuramı

Öznel iyi oluş kavramını açıklamak üzere yapılan çalışmalarda “Hedonik Uyum Teorisi (Hedonic Treadmill Theory)” önemli bir etkiye sahiptir. Bu teoriye göre insanların yaşam içerisinde karşılaştıkları aşırı düzeyde olumlu veya olumsuz durumlara bile zaman içerisinde adapte oldukları ve stabil bir iyi oluş düzeyiyle

hayatlarına devam ettikleri ifade edilmektedir (Brickman, Coates ve Bulman, 1978). Bu teoriyi destekleyen bazı araştırma sonuçlarına göre uyumun kaçınılmaz olduğu ve kişinin öznel iyi oluş düzeyindeki uzun vadeli ve istikrarlı varyansın çoğunun yaşam koşullarından çok kişilik yapısı ve genetik yatkınlıklar ile belirlenebileceği ifade edilmektedir. Bu sebeple insanların iyi veya kötü olarak nitelendirilebilecek durumlar yaşadıklarında iyi oluş düzeylerinin değişimi kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Uyum kuramına göre, kişinin yaşam koşulları belirgin biçimde kötü olmadığı sürece ruh hali üzerinde kalıcı bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir (Lykken ve Tellegen, 1996). İnsanlar yaşam olaylarına şiddetli tepkiler göstermiş olsalar dahi bir süre sonra ilk mutluluk düzeylerine geri dönerek uyum sağlamaktadırlar (Lucas, Clark, Georgellis ve Diener, 2003). Eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi, medeni durum veya dini bağlılık kavramları kişinin öznel iyi oluş düzeyinin ortalama %3'ünü açıklamaktadır. Öznel iyi oluşun %44-52'lik kısmı kalıtım ile açıklanmaktadır (Lykken ve Tellegen, 1996).

2.1.2. Sabit Nokta Kuramı

Öznel iyi oluş kavramını açıklayan kuramlardan biri de “Sabit Nokta Kuramı'dır” (Set Point Model). İnsanların zorlu veya mutluluk verici olarak karşıladıkları yaşam olaylarının ardından kaçınılmaz olarak geri döndükleri bir mutluluk noktasına sahip olduklarını varsaymaktadır (Larsen, 2000; Williams ve Thompson, 1993).

2.1.3. Akış Kuramı

“Akış Kuramı'na” (Etkinlik) göre kişinin davranışının bilişsel farkındalıkla ortaya çıkması beklenmektedir. Söz konusu davranışın mutluluk duygusuyla sonuçlanmasında önemli olan durum yaşanan deneyimin yoğunluğunun hissedilmesidir. Yoğunluğun hissedilmesini etkileyen önemli etkenlerden biri kişinin bir hedefe sahip olmasıdır. Diğer ve en önemli etken ise zaman olarak belirtilmiştir. Akış kuramına göre kişinin ortaya koyduğu bir davranışının sonucunu kısa zaman içerisinde görmesinin ya da öğrenmesinin doyum ve mutluluk ile sonuçlandığı ifade edilmektedir (Csikszentmihalyi, 1999).

2.1.4. Amaç Kuramı

“Amaç Kuramı” (Telic) açısından öznel iyi oluş kavramına bakıldığında, insanın davranışlarının ve düşüncelerinin altında her zaman karşılanması beklenen bir ihtiyaç vardır. Bu kurama göre kişinin ihtiyaçlarının giderilmesi mutluluk ve öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olmasıyla ilişkilidir (Çivitçi, 2012; Deci ve Ryan, 2000; Diener, 1984). İnsanların hayata dair algısını şekillendiren en önemli değişkenlerden biri kişinin psikolojik ihtiyaçlarıdır (Çivitçi, 2012). Kişinin yaşamına dair belirli ihtiyaçlarının karşılanmasıyla orantılı olarak öznel iyi oluş düzeyi değişkenlik göstermektedir (Rapport, 2007).

2.1.5. Öz-Belirleme Kuramı

Öznel iyi oluşu amaçlar ve bununla bağlantılı olarak ihtiyaçlar açısından açıklayan Amaç Kuramı'na benzer şekilde “Öz-Belirleme Kuramı (Self-Determination Theory)”, yaşamdaki amaçların ve ihtiyaçların karşılanmasını öznel iyi oluşun devamlılığının koşulu olarak öne sürmektedir (Deci ve Ryan, 2000).

2.1.6. Aktivite Kuramı

Amaç Kuramı, mutluluk ve öznel iyi oluşu durumların sonucu ile bağlantılı olarak açıklarken, “Aktivite Kuramı (Activity Theory)” mutluluk ve öznel iyi oluşu insanların yaptığı aktivitenin süreciyle bağlantılı olduğunu öne sürmektedir. Örneğin, bir dağa tırmanış etkinliğinde sürecin tümünün zirveye ulaşmaktan daha çok mutluluk verebildiği ifade edilmektedir (Diener, 1984).

2.1.7. Yukarıdan Aşağıya, Aşağıdan Yukarıya Kuramları

“Yukarıdan Aşağıya, Aşağıdan Yukarıya Teorileri (Top Down Versus Bottom Up Theory)”, öznel iyi oluşu açıklamaya yönelik geliştirilen kuramlardandır. Aşağıdan Yukarıya Kuramı'nda (Bottom-Up Theory), mutluluk kavramı, kişinin geçmişte deneyimlediği olaylara bakarak ve bu deneyimler üzerine düşünerek mutluluklarının diğer anlara kıyasla daha çok olması durumuyla açıklanır. Bu görüşe göre

mutlu bir yaşam, kişinin mutlu olduğunu değerlendirdiği anların bir birikimi olarak görülmektedir (Diener, 1984). Yukarıdan Aşağıya Kuramı'na (Top-Down Theory) göre kişinin yaşadığı mutluluğun kendi kişilik özelliklerinden kaynak aldığı öne sürülmektedir. Karşılaşılan yaşam olaylarını olumlu biçimde değerlendiren bir kişilik yapısına sahip olmak, kişinin çevresi ve insanlar ile olumlu bir etkileşim içerisinde olması ve böylece mutluluk düzeyinin yüksek olmasıyla ilişkilidir (Diener, 1984; Ünal ve Şahin, 2013).

3. MUTLULUK

Mutluluk, insan yaşamındaki deneyimlerin ve duygusal yaşamın önemli belirleyicilerinden biridir. Aristoteles'in iki bin yıllık geçmişe sahip görüşünü destekleyen çalışmalarla mutluluğun insanın varoluşunun amacı olduğu ifade edilmektedir (Lyubomirsky, 2001). Yüce bir iyilik hali olarak görülen mutluluğun gerçeği bilmek ve sağlıklı biçimde yanlısamalardan korunmaktan geldiği ifade edilmektedir. Bu da kişinin kendisini bastırılmış duygulardan arındırmaktan, çevremizdeki diğer insanlarla birlikte olmaktan ve huzurlu bir yalnızlık yaşamaktan gelmektedir (Myers ve Diener, 1995). Türk Dil Kurumu tanımına göre mutluluk, insanların kendilerine en yüksek hedef olarak koydukları bir değerdir ve isteklerin, eğilimlerin tam uyumu ve doyunluğudur (Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 2006).

Kişinin mutluluğunu etkileyen ve belirleyen kaynaklar değişkenlik gösterse de hemen her kültürde insanların mutluluk arayışı içinde oldukları ve yaşamlarındaki en önemli hedefleri arasında mutlu olmanın bulunduğu bilinmektedir (Lyubomirsky, 2001; Lyubomirsky ve Lepper, 1999). Mutluluğun yalnızca bireysel değil aile ve toplum yaşamına da olumlu etkisinin olduğu görülmektedir (Veenhoven,1988).

Mutluluk kavramının tanımlanmasında belirleyici olan bir diğer ölçüt de yaşanılan toplum tarafından önemli bulunan değerlere sahip olmaktır (Lyubomirsky, King ve Diener, 2005). Mutluluk kavramı kişinin hayatının iyi, anlamlı ve değerli olduğu duygusuyla beraber neşe, memnuniyet ve öznel iyi oluş deneyimini de içermektedir (Myers ve Diener, 1995). Yaşanan deneyimler sonucunda hissedilen olumlu duyguların fazla olması mutlu hissetmenin ifadesidir (Lyubomirsky, 2001).

Mutluluğun tanımlanmasında akış kavramına yer verilmektedir. Akış kavramı ile ifade edilmek istenen insanların bir şey yaptıkları durumda o olay ve an ile bütünleşmiş olma halidir. Bu akış halinin insanın olumlu duygular hissetmesiyle bağlantılı olduğu ifade edilmektedir. Bununla beraber insanların öznel düşünce ve durumları yaşadıkları olaydan bağımsız olmadığı için deneyimler sırasında her zaman mutlu hissetmeyebilirler. Bu sebeple akış ve mutluluk arasındaki ilişkinin tamamen kanıtlanabilir olmadığı belirtilmektedir (Csikszentmihalyi, 1999).

Çeşitli psikolojik süreçlerin ve yaşam koşullarının mutluluk üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Bununla bağlantılı olarak mutluluğu anlamak ve açıklamak konusunda bilişsel ve motivasyonel süreçlere odaklanan yaklaşım, mutluluğun ve özerkliğin olumlu veya olumsuz sonuçlarının yani herhangi bir psikolojik sürecin mutluluğu sürdürmedeki bireysel farklılıklarına dikkat çekmektedir (Lyubomirsky, 2001). İnsanların mutluluk düzeylerinin yaşam olayları karşısındaki bireysel farklılıklarına bağlı olarak, içinde buldukları durumları nasıl algıladıkları, yorumladıkları ve düşündüklerine göre değiştiği bilinmektedir. Diğer bir ifadeyle kronik olarak mutsuz veya mutlu olan insanların karşılaştıkları yaşam olaylarını hissettikleri kronik duygularını destekleyecek biçimde algıladıkları ifade edilmektedir (Lyubomirsky ve Tucker, 1998). Ayrıca yapılan araştırmalarda mutlu insanların kendileri için daha fazla olumlu yaşam olayı oluşturdukları ve duygusal tepkilerini olumlu olaylar karşısında daha yoğun yaşadıkları buna karşın olumsuz olaylara daha az duygusal tepki gösterdikleri belirtilmiştir (Heady ve Wearing, 1989; Seidlitz, Wyer ve Diener, 1997). Mutlu insanların, mutsuz insanlara göre daha iyimser oldukları, kişisel kontrol mekanizmalarının daha işlevsel olduğu ve yaşanan olayları olumlu değerlendirme yönlerinin daha güçlü olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca dışadönüklük kişilik özelliklerinin görülmesi ve kişinin özsaygısının yüksek olması mutlu insanların sahip olduğu özelliklerdendir (Lyubomirsky ve Tucker, 1998; Myers ve Diener, 1995).

Mutluluk üzerine yapılan çeşitli çalışmalarda, günlük yaşam aktivitelerinin kişinin mutluluk düzeyinde belirleyici bir etkisinin olduğu görülmektedir (Lemon, Bengtson ve Peterson, 1972). Ayrıca bireylerin uyum düzeyleri, karşılaştıkları yaşam

olayları ve ruhsal faktörlerin her birinin kişinin mutluluk düzeyi üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir (Costa ve McCrae, 1980; Headey ve Wearing, 1989).

Yapılan çalışmalar sonucu mutluluğu öngören üç temel faktör öne sürülmüştür. Bu faktörler, sabit mutluluk noktası (the happiness set point), koşullar (circumstances) ve amaçlı aktivitelerdir (intentional activities). İlk faktör ile ifade edilen, mutluluğun her birey için olan belirli aralıktaki sabit düzeyidir. Kişilik özellikleriyle birlikte kalıtsal özelliklerin mutluluktaki varyansın %50'sini oluşturduğu ifade edilmektedir (Lyubomirsky, Sheldon ve Schkade, 2005). Mutluluğu etkileyen ikinci faktör olarak öne sürülen koşullar, cinsiyet, yaşanılan yer, kültür gibi kalıcı değişkenleri içermektedir. Yapılan çeşitli çalışmalarda, koşulların yani bağlamsal faktörlerin mutluluğun ortalama %10'unu açıkladığı belirtilmiştir (Diener, Suh ve Lucas, 1999; Lyubomirsky, Sheldon ve Schkade, 2005). Mutluluğu etkileyen üçüncü faktör olarak ifade edilen amaçlı aktivitelerin, mutluluktaki varyansının ortalama %40 olduğu belirtilmiştir. Bu faktörün, bilişsel, davranışsal ve isteğe bağlı türlerinin olduğu ifade edilmektedir (Lyubomirsky, Sheldon ve Schkade, 2005).

Mutluluk, genel olarak birçok insanın iyi bir hayat için ihtiyaç duyduğu temel kavramlardan biri olarak görülmektedir. Mutluluk kavramı, yaşam doyumu ve memnuniyeti gibi olumlu duyguları içermektedir (Çankaya ve Meydan, 2018). Bireyin genel olarak hissettiği mutluluk düzeyinin, yaşamın çeşitli alanlarında yaşadığı özlem ve kazanımlar arasındaki eksikliğe ve fazlalığa bağlı olarak değiştiği ifade edilmektedir (Easterlin, 2003).

Mutluluk kavramı hakkında yapılan çalışmalarda, mutluluk düzeyi yüksek olarak belirlenen insanların sosyal ilişkilerde daha aktif ve başarılı ve bunlara ek olarak mesleki alanlarında da daha başarılı kişiler oldukları öne sürülmektedir (Diener ve Seligman, 2002; Lyubomirsky, King ve Diener, 2005).

Birçok insanın yaşamın belli dönemlerinde, örneğin, ergenlik dönemi veya orta yaş krizi dönemi gibi belirli yaşamsal özelliklerden kaynaklı olarak mutlu veya mutsuz oldukları ifade edilmektedir. Buna karşın yapılan çalışmalarda, kişinin mutlu

veya mutsuz olmasının bulunduğu yaşam döneminden kaynaklı olmadığı belirlenmiştir (Latten, 1989).

Yetişkinler ile yapılan çalışmalarda ilginç bulunan bir bulgu olarak demografik değişkenlerin mutluluk ve öznel iyi oluş kavramlarıyla oldukça az düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir (Diener, 1984; Wilson, 1967). Bazı kişilik özelliklerinin mutluluk ve öznel iyi oluş ile sosyodemografik değişkenlerden daha fazla varyans oranına sahip olduğu belirlenmiştir. Örneğin genel olarak yaşamlarından memnun olan insanların dışadönüklük yönünün ve iç kontrol odağının yüksek olduğu belirtilmiştir (Emmons ve Diener, 1985). Bireylerin kendi mutluluk düzeyi üzerinde kontrole sahip oldukları oranın %40 olduğu, geriye kalan %50'lik oranın genetik faktörlerden oluştuğu ve kalan %10'luk oranın ise istemsiz aktivitelerden oluştuğu belirlenmiştir (Lyubomirsky, King ve Diener, 2005). Öznel iyi oluş düzeyi yüksek olan insanların, kendilerini geliştiren ve bunun için daha fazla olanak sağlayan ve bunun sonucunda mutluluk hislerinin istikrarına katkıda bulunan niteliklere sahip kişiler oldukları görülmektedir (Myers ve Diener, 1995).

Nesnel değişkenlerin kişilerin iyi oluşları üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalarda demografik değişkenlerin ve yaşam olaylarının, sezgi ya da günlük deneyimlerden daha az etkili olduğu görülmektedir (Lyubomirsky ve Ross, 1997). Piyangodan para kazanmak ya da felç olmak gibi yaşamdaki uç olayların dahi öznel iyi oluş üzerindeki etkisinin zayıf olduğu görülmektedir (Brickman, Coates ve Bulman, 1978). Öznel süreçlerin mutluluk üzerindeki etkisi oldukça önemlidir. Yapılan çalışmalarda bazı insanların kişisel engellere, aşk veya para eksikliğine rağmen kendilerini mutlu hissettikleri bazı insanların da hayatını rahat ve avantajlı olarak sürdürmesine rağmen kendilerini mutsuz olarak algıladıkları görülmüştür (Lyubomirsky ve Lepper, 1999).

3.1. ERGEN MUTLULUĞU VE İLGİLİ DEĞİŞKENLER

Ergenlik dönemi, hem kişilik yapısında hem de yaşamın farklı alanlarında birçok değişimin yaşandığı bir dönemdir. Ergenlik dönemindeki bireyler, karşılaştıkları bu değişimlerle başa çıkma durumuyla karşı karşıya kalmakla birlikte

geleceğe yönelik önemli hedef ve planların belirlenmesi ve buna yönelik çalışmaların yapılması gibi sorumlulukları da üstlenmeye başladıkları bir dönemdedirler (Çankaya ve Meydan, 2018). Bu dönemin ergen birey için kaygı ve depresyonun da eşlik ettiği zorlayıcı birçok yanı vardır (Andersen ve Teicher, 2008; Davey, Yücel ve Allen, 2008). Ergen için zorlayıcı olan gelişim ve değişimler ile olumlu biçimde başa çıkabilen bireyler daha sağlıklı ve pozitif duygularla yaşamaktadırlar (Park, 2004).

Yaşamın önemli bir dönemini kapsayan ergenliğin, genellikle stres oluşturan yanlarının araştırmaların konusu olarak alındığı görülmektedir. Buna karşın, ergenin yaşamının birçok alanında yaşanan değişimlerden kaynaklı olarak hassas bir dönem olduğu ve bu dönemi mutlulukla ve üretkenlikle yaşayan ergenlerin de olduğu ifade edilmektedir (Köse, 2015).

Ergenlerin ruh sağlığının ve çevresiyle olan uyumunun iyi olması yaşam doyumunun yüksek olmasıyla ilişkilendirilmektedir. Yaşam doyumunun yüksek olması aynı zamanda, yaşamdaki stres verici olayların hissedilen olumsuz etkisini de azalttığı, psikolojik ve davranışsal problemlerin gelişmesini önleyici bir etkisi olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca ebeveynlerin destekleyici bir tutuma sahip olması, ergen için olumlu yaşam olaylarının pozitif etkisini desteklemektedir (Park, 2004).

Ergenlik dönemi ve ergenlerin gelişimine dair yapılan çalışmalar sıklıkla görülen psikopatolojiler ve tedavi yöntemleri hakkında olmakla beraber son yıllarda özellikle pozitif psikoloji ekolünün yaygınlaşmasıyla ergenlerin mutluluğu ve öznel iyi oluşu hakkında da çeşitli çalışmalar yapılmaktadır (Diener, 1994). Ergenlerin mutluluk ve öznel iyi oluş düzeylerinde etkili olan değişkenlerin anlaşılmasının önemli olduğu ifade edilmektedir (Çankaya ve Meydan, 2018).

3.1.1. Ergen Mutluluğu ve Akran İlişkileri

Evrimsel ve sosyal psikologlar, insan yaratılışının doğası ve kişisel olarak kimlik arayışı ile uyumlu olarak insanın sosyal bir canlı olduğunu öne sürmektedirler. İnsan, bu yönüyle diğer insanlarla bağ kurma ihtiyacı içinde olmaktadır (Myers, 2000). Arkadaşlık, mutluluğun önemli kaynaklarından biri olarak görülmektedir. Ayrıca diğer insanlarla kurulan pozitif ilişkilerin hem zihinsel olarak sağlığa hem de öznel iyi oluşa katkıda bulunduğu ifade edilmektedir (Myers, 2000;

Reis, Collins ve Berscheid, 2000). Mutluluğu açıklarken bir kısmı genetik yapılar ile ilişkilendirilse de son yıllarda yapılan çalışmalar, yakın ilişkilerin de mutluluğa katkıda bulunduğunu göstermektedir (Demir ve Weitekamp, 2006). Özellikle ergenlik döneminde, arkadaşlar ile olan ilişkilerin niteliği ergenin mutluluğunda önemli bir etkiye sahip olmaktadır. Ergenlerin arkadaşlıklarının niteliği ve arkadaşlıklarda yaşanan çatışmanın mutluluktaki rolünü belirlemeye yönelik çalışmalar ergenin yaşamındaki arkadaşlığının kalitesinin mutluluğun en önemli belirleyicisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca yakın arkadaşlığın kalitesinin, arkadaşlıktaki çatışmanın olumsuz etkisine karşı da koruyucu bir işlevinin olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenle arkadaşlığın mutluluğun en güçlü belirleyicilerinden biri olduğu öne sürülmektedir (Demir, Özdemir ve Weitekamp, 2007).

İnsan yaşamında yaşla birlikte duygusallık ve mutluluğun belirleyicileri değişmektedir. Yaşamın ilerleyen dönemlerinde sosyal ilişki ve sağlığa dair memnuniyet kişinin mutluluğunda daha önemli bir etkiye sahip olmaktadır. Çalışmalarda sosyal destek ve öznel iyi oluş arasında doğrusal bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir (Abbey ve Andrews, 1985; Myers, 2000).

İlgili literatüre göre arkadaş ile olan yakınlık ve yakın arkadaş tarafından sağlanan destek mutluluk ile ilişkili bulunmaktadır (Diener ve Seligman, 2002; Gladow ve Ray, 1986; Lyubomirsky, Tkach and DiMatteo, 2006). Diğer insanlarla birlikte olmanın, iyi ve kötü hissettiren durum ve duyguları paylaşmanın mutlulukla ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Pavot, Diener ve Fujita, 1990). Akran ilişkileri ve ergen mutluluğu arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik çalışmalara göre akranlar ile olan ilişkinin, ergenin mutluluğunu arttıran bir değişken olduğu belirlenmiştir (Köse, 2015). Yakın arkadaş ilişkilerinin, bireylerin mutluluk düzeylerindeki artışta anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir (Harlow ve Cantor, 1996). Benzer şekilde ebeveynler ile olan ilişki, ergenlerin mutluluğunu doğrudan etkileyen önemli değişkenlerden biridir (Cheng ve Furnham, 2003).

3.1.2. Ergen Mutluluğu ve Demografik Özellikler

Ergenlerin mutluluğunu etkileyen değişkenler üzerine yapılan bir başka çalışmada yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi gibi değişkenlerin etkisinin düşük

düzeyde olduğu belirlenmiştir (Gilman ve Huebner, 2006). Ayrıca farklı çalışmalarda da benzer bulgular elde edilerek ergenlerin, sosyodemografik özelliklerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile olan ilişkisinin düşük olduğu belirlenmiştir (McCullough, Huebner ve Laughlin, 2000; Mcknight, Huebner ve Suldo, 2002). Cinsiyet ve mutluluk arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda cinsiyetin, mutluluğun tahmin edilmesinde anlamlı bir değişken olmadığı belirlenmiştir (Demir ve Weitekamp, 2007; Fujita, Diener ve Sandvik, 1991; Myers ve Diener, 1995).

Türkiye’de ergen mutluluğunu etkileyen kavramlar ile ilgili yapılan çalışmalarda diğer ülkelerde yapılan çalışma bulgularıyla uyumlu olarak cinsiyet ve yaş değişkenlerinin ergen mutluluğu üzerinde anlamlı düzeyde bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir (Özdemir, 2012; Ünal ve Şahin, 2013). Ayrıca ergen mutluluğunda cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyinin de anlamlı bir değişikliğe yol açmadığı öne sürülmektedir (Çankaya ve Meydan, 2018). Buna karşın üniversite öğrencilerinin mutluluğunu yordayan değişkenler hakkında yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular ile benzer şekilde cinsiyet değişkeninin öznel iyi oluş düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir (Şahin, Aydın, Sarı, Kaya ve Pala, 2012).

Mutluluk kavramının ve düzeyinin belirlenmesinde etkili olabilecek değişkenlerin anlaşılmasına yönelik kültürel açıdan farklı kökenlere sahip 500 üniversite öğrencisiyle yapılan bir çalışmada mutluluğu sürdürmek veya mutluluk düzeyini arttırmaya yönelik tercih edilen stratejiler belirlenmiştir. Bunlardan bazıları, zihinsel kontrol, kişinin hedeflerinin olması, pasif ve aktif boş zaman, din ve doğrudan girişimde bulunmadır. Söz konusu değişkenlerin mutluluğun sürdürülmesinde ve arttırılması ile ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Tkach ve Lyubomirsky, 2006).

3.1.3. Ergen Mutluluğu ve Akademik Başarı

Ergenin mutluluğu ile ilişkili bulunan bir diğer kavram akademik başarı kavramıdır. Akademik başarının elde edilmesiyle ergenin bireysel olarak doyum ve mutluluk hissi yaşadığı, buna karşın akademik başarısızlık karşısında üzüntü gibi negatif duygular ve bununla beraber depresif duygusal tepkiler gösterdiği ifade

edilmektedir (Aslanargun, Bozkurt ve Sarioğlu, 2016). Ergen mutluluğu ve öznel iyi oluşu ile ilişkili bulunan yaşam doyumunun cinsiyet, akademik başarı, ekonomik durum ve yalnızlık değişkenlerine göre değişkenlik gösterdiği belirlenmiştir (Dost, 2007). Üniversite öğrencilerinde akademik başarının, yaşam doyumu ve mutluluk üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür (Chow, 2005; Dost, 2007). Akademik başarısızlık yaşama durumunda öğrencilerin mezuniyet ve mesleki başarısızlık ile ilgili kaygıları oluşmaktadır. Akademik başarısızlığın birçok sebebi olabileceği gibi meslek tercihinden hoşnut olmama gibi durumlarda söz konusu olabilmektedir. Sonuç olarak, üniversite öğrencisinin yaşamının önemli bir dönemine hazırlandığı bu evrede akademik olarak başarılı veya başarısız olma durumu mutluluğunu etkileyen önemli değişkenlerden biri olmaktadır (Dost, 2007).

Ergen mutluluğu ve iyi oluşu ile ilişkili bulunan diğer kavramlar da aile ve yakın arkadaşlardan alınan destek ve buna ek olarak bireyin kendisi ve geleceğine yönelik olumlu ve iyimser bakış açısına sahip olmasıdır. Geleceğe yönelik pozitif düşüncelere ve bakış açısına sahip olan bireylerin iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu; buna karşın geleceğe yönelik karamsar bir bakış açısına sahip bireylerin iyi oluş düzeyinin düşük olduğu belirlenmiştir. İyimser bakış açısına sahip olmanın öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olması ile ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Cha, 2003; Doğan, 2006; Dost, 2007). Yapılan çalışmalarda mutluluğu yordayan önemli değişkenler arasında kişinin pozitif düşünme eğiliminde olması öne sürülmektedir (Eryılmaz, 2010; Fordyce, 1983; Tkach ve Lyubomirsky, 2006).

Üniversite öğrencilerinin mutluluğunu etkilediği bilinen bir diğer kavram sosyal etkileşim kaygısıdır. Sosyal etkileşim kaygısının yüksek olduğu belirlenen öğrencilerin insanlar ile olan ilişkisinin olumsuz etkilenmesiyle beraber mutluluk düzeyinin de düşük olduğu öne sürülmektedir (Demir ve Kutlu, 2016; Erözkan, 2011). Literatürde kişilerarası ilişkiler ile ilgili yapılan birçok çalışma sonucuna göre sosyal ilişkilerde aktif olmanın bireylerin mutluluk duygusunu yaşamasında önemli bir etken olduğu öne sürülmektedir (Cenkseven ve Akbaş, 2007; Cooper, Okamura ve McNeil, 1995; Holder ve Coleman, 2009; Tkach ve Lyubomirsky, 2006).

Ergen mutluluğu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olan önemli değişkenlerden birinin de ergenin hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik gerekli

motivasyon olduğu ifade edilmektedir. Bu motivasyona sahip olduğu ifade edilen ergenlerin mutluluk düzeylerinin, motivasyonu düşük olan ergenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Çankaya ve Meydan, 2018).

Son yıllarda çocuk ve ergen psikolojisi alanında yapılan çalışmalar, patolojiye odaklanmak yerine koruyucu ve pozitif yanları destekleyici niteliktedir (Huebner, 1991). Çocuk ve ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerini ve ilgili değişkenleri belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda sıklıkla yaş ve cinsiyet gibi sosyo demografik değişkenler ve bunun beraberinde içsel süreçler ile ilgili kişilik özelliklerine odaklanılmaktadır. Örneğin, yapılan bir çalışmada çocukların iyi oluşunun kişiler arası ilişkileri ve kendinden memnun olmasıyla bağlantılı olduğu ve aile yaşamından da memnun olmasının da önemli derecede çocukların iyi oluş düzeyiyle ilişkili olduğu belirlenmiştir (Huebner, 1991).

Üniversite öğrencileri ile mutluluk düzeyleri hakkında yapılan çalışmalar yüksek mutluluk düzeyi belirten öğrencilerin aynı zamanda sosyal ilişkilere önem veren kişilerden oluştuğunu göstermektedir. En mutlu grup arasında bulunan kişilerin çoğu zaman olumlu duygular yaşamalarına rağmen, bazen olumsuz ruh hali içinde olduklarını da ifade etmişlerdir. Böylece çok mutlu olarak nitelendirilen kişilerin karşılaştıkları olumlu veya olumsuz yaşam olaylarına karşı uygun biçimde tepki verebilecekleri işlevsel bir duygu sistemine sahip oldukları görülmektedir (Diener ve Seligman, 2002).

3.1.4. Ergen Mutluluğu ve Aile Yaşamı

Literatürde ergenin öznel iyi oluşunu etkileyen değişkenler üzerine yapılan bir diğer çalışmada, ergenin öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olmasıyla ilişkili görülen değişkenlerden bazıları ebeveynin destekleyici bir yapıya sahip olması, karşılaşılan yaşam olaylarının olumlu nitelikte olması ve ergenin yakın çevresindeki insanlarla olan ilişkisinden doyum sağlamasıdır (Park, 2004). Ergenlerin aile yaşamı ve öznel iyi oluşu arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan çalışmalar, ev ortamının rahat ve güvenilir olması, duygusal olarak sıcak bir ortam, aile içi iletişimin açık olması, aile katılımı, aile dışında ilişki olanaklarının bulunması ve aile

içerisinde kişisel olarak kendini önemli hissetme durumlarının öznel iyi oluş ile ilişkili olduğunu göstermiştir (Joronen ve Kurki, 2005).

Aile dinamikleri ve ergenin öznel iyi oluşu arasındaki ilişkiyi araştırmaya yönelik çalışmalar, aile bireyleri arasındaki iletişimin açık olması, içtenliğin ve güven duygusunun olması ve ergenin kendisini duygusal olarak ailesinden uzak hissetmemesi durumlarının ergenin öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olmasıyla ilişkili olduğunu göstermiştir (Rask, Kurki, Paaavilainen ve Laippala, 2003). Bireyin ailesi ile olan ilişkisinden sağladığı doyum ve mutluluk hissi, sağlıklı aile yapısı ile ilişkili bulunmaktadır (Camadan, Karataş ve Bozali, 2017). Çocuk ve ebeveynleri arasında kurulan duygusal bağ ve yakınlık çocuğun mutluluk düzeyini etkilemektedir (Amato, 1994; Lim, You ve Ha, 2014).

Ergenlerin ve ebeveynlerinin öznel iyi oluş düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna karşın, ergenlerin ve ebeveynlerin iyimser olmaları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı fakat ebeveynlerle kurulan pozitif ilişkilerin ergenlerin iyimserliği ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Çalışma sonuçları, iyimserlik ve olumlu ebeveyn ve ergen ilişkisinin ergenlerin iyi oluşuna olan katkısının önemli olduğunu göstermektedir (Zur, 2003).

4. EVLİLİK KAVRAMI

Evlilik, beraber yaşamaktan kaynaklanan her türlü sorumluluğun eşler arasında paylaşılması ve bu birlikteliğin toplum huzurunda yasallaştırılmasıdır (Bağlı ve Sever, 2005). Evlilik kavramı, insanların soyunun devamının sağlanmasına yönelik oluşturdukları toplumsal bir kurum ve yapı olarak tanımlanmaktadır (Bacanlı, 2001). Evliliğin yapısı ve işlevi, içinde bulunulan topluma göre değişiklik göstermektedir. Buna bağlı olarak evlilik yapısına göre yapılan bir sınıflamada eş sayısına ve eşler arasındaki ilişkiye göre olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Bu sınıflamaya ek olarak yapılan daha genel bir sınıflamada evliliğin geleneksel ve geleneksel olmayan biçimleri görülmektedir (Bağlı ve Sever, 2005).

Genellikle geleneksel toplumlarda görülmekle birlikte kişiler evlenmeyi düşündüklerinde bazı toplumsal kriterlerle karşı karşıya kalmaktadır. Kişisel

tercihlerinden çok içinde buldukları çevrenin kurallarını göz önünde bulundurabilmektedirler. Evlilik türünün geleneksel olarak nitelendirilmesi, içinde bulunulan toplum ya da evlenme şekline bağımsız olarak evlilikteki davranış, beklenti ve ilişkilerin geleneksel bir yapıda olmasıyla bağlantılıdır (Bağlı ve Sever, 2005). Ayrıca bireysel kararların önem kazanmasıyla beraber kişilerin evlilik tercihlerinde nelere odaklandığı da önem kazanmaktadır (Bacanlı, 2001).

Çalışmalarda beş tür evlilik yapısı tanımlanmıştır. İlk grup, genellikle sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ve evliliklerinden yüksek düzeyde doyum elde edemeyen çiftlerden oluşan “cansız çiftler” olarak adlandırılan gruptur. İkinci evlilik türünü “çatışmalı çiftler” olarak tanımlanan grup oluşturmaktadır. Çatışmalı çiftler genellikle anlaşmazlıkları çözme konusunda zorluk yaşayan kişilerdir. Genellikle yeni evli çiftler bu tür evlilik grubunu oluşturmaktadır. Tanımlanan üçüncü evlilik türü “geleneksel çiftlerden” oluşmaktadır. Geleneksel çiftler, evlilikten aldıkları doyumun düşük olduğu belirlenen bir gruptur. Diğer gruptaki çiftlerden farklı olarak, evlilik süreleri daha uzun ve çocuk sayısı daha fazla olmaktadır. Dördüncü evlilik türü olan grup “uyumlu çiftler” olarak nitelendirilen kişilerden oluşmaktadır. Uyumlu çiftlerin evliliklerinde, etkileşim ile ilgili puanlarının yüksek olduğu görülmektedir. Bununla beraber uyumlu olan çiftlerin sosyoekonomik düzeyi ve eğitim düzeylerinin yüksek kişilerden oluştuğu, yaş ortalamalarının ise tanımlanan diğer gruplardan yüksek olduğu belirlenmiştir. Beşinci evlilik türü olarak tanımlanan grubu “canlı çiftler” oluşturmaktadır. Canlı çiftler evlilik doyumuyla ilgili konularda yüksek puan alan çiftlerdir. Ayrıca eşlerin birbirleriyle olan ilişkilerinde uyumlu oldukları görülmektedir. Diğer gruplara kıyasla sosyo-ekonomik düzeyleri ve eğitim düzeyleri yüksek olan kişilerden oluşmaktadır (Olson ve Fowers, 1993).

Literatürde evliliğin kalitesini ve ilgili değişkenleri belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda özellikle evlilik uyumu, evlilik doyumunu ve evlilik çatışması kavramlarına odaklanılmaktadır. Evlilik ilişkisi hakkında bir çalışmanın yapılabilmesi için bu kavramların anlaşılması önemli görülmektedir (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkın, 2005; Yılmaz, 2001).

Evlilik uyumu, evliliğin niteliğinin belirlenmesinde önemli bir değişken olarak öne çıkmaktadır. Evlilik uyumu, eşlerin birbirleriyle etkileşim içinde

oldukları, yaşanan problemleri pozitif bir yaklaşımla çözdükleri bir evlilik yapısını ifade etmektedir. Aynı zamanda evlilik yaşamına dair hissedilen memnuniyetin de ifadesidir (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkan, 2005). Eşlerin birbirine empatiyle yaklaşmasının evlilik uyumunu yordayan önemli değişkenlerden biri olduğu ifade edilmektedir (Kışlak ve Çabukça, 2002). Ebeveynlerin evliliğinde yaşanan uyum, doyum veya çatışma durumlarının aile fertlerinin, özellikle de çocukların üzerinde önemli bir etkiye sahip olması kaçınılmazdır (Yılmaz, 2001).

Çalışmalar, evlilik kalitesini belirleyen beş farklı faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Bu faktörler, a) evlilikteki mutluluk, b) etkileşim, c) evlilikte yaşanan anlaşmazlıklar, d) yaşanan problemler ve e) değişkenlik olarak tanımlanmaktadır. Evlilikteki mutluluk kavramı, eşlerin evliliklerine dair hissettikleri doyum olarak tanımlanmaktadır. Evlilikteki etkileşim kavramıyla ifade edilen durum ise eşlerin bir arada yürüttüğü aktivitelerdir. Evlilikteki anlaşmazlık kavramı, yaşanan çatışmaları ve düzeyini karşılamaktadır. Evlilikte yaşanan problemler eşlerin kişilik yapıları ve buna bağlı davranışlarıyla ilgili olarak yaşanan problemleri ifade etmektedir. Evlilikteki değişkenlik, kararsızlık kavramıyla ifade edilen ise eşler arasındaki ilişkiye bağlı olarak evliliğin sonlanması veya devamı ile ilgili yaşanan süreçtir (Johnson, White, Edwards ve Booth, 1986). Tanımlanan her bir faktör evlilik uyumunu doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen kavramlardır. Evlilikteki mutluluk faktörünün evlilik uyumunu etkilediği, diğer faktörlerin ise mutluluğu etkileyen kavramlar olduğu ifade edilmektedir (Glenn, 1990).

Evlilik uyumunun çocuklar üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik ilkökul, lise ve üniversite olmak üzere üç ayrı eğitim döneminde olan çocuklarla yapılan bir çalışmada, üniversite öğrencisi olan gençlerin ebeveynleri ile olan ilişkilerini yordamada evlilik uyumunun anlamlı bir etkisinin olduğu belirtilmiştir. (Yılmaz, 2001a). Ayrıca evlilik uyumu düzeyi yüksek olan ve çocuklarıyla olan ilişkileri de olumlu olan ailelerin çocuklarının kendilerine yönelik düşüncelerinin ve algılarının olumlu olduğu görülmektedir (Yılmaz, 2001b). Benzer şekilde çocukların, aile yaşamında ebeveynlerinin evlilik uyumuna dair algısı evlilik uyumunun düşük olduğu yönündeyse, buna bağlı olarak benlik algıları da olumsuz etkilenmektedir (Yılmaz, 2001a).

Evlilik doyumu, eşlerin evliliklerinde karşılıklı olarak ihtiyaçlarının karşılanmasına dair algıdır. Evlilik doyumunun, eşlerin evlilik dışında yaşamlarının diğer alanlarından aldıkları doyumun düzeyine büyük oranda etki ettiği ifade edilmektedir (Tezer, 1996). Evlilik doyumunda yaşanan azalma, evlilikte çatışma yaşanmasına ve buna bağlı olarak anne-babanın çocuk ile olan ilişki ve etkileşiminin olumsuz yönde etkilenmesine neden olduğu düşünülmektedir (Yılmaz, 2001). Evlilik doyumu, ebeveynlerin çocuklara karşı olan tutumuyla yani ebeveynliğin iyi olması ile bağlantılı kabul edilmektedir. Evliliğinde mutlu olan bireylerin, çocuklarına olan yaklaşımının da, daha duyarlı ve içten olduğu ifade edilmektedir. Evlilikte eşler arasında yaşanan çatışma ve anlaşmazlık durumlarında ise bireylerin durumlara karşı nasıl tepki verdiği çocuklar üzerinde önemli bir etkiye sahip olmaktadır (Camadan, Karataş ve Bozali, 2017; Carlson, Pilkauskas, McLanahan ve Gunn, 2011).

4.1. EVLİLİK ÇATIŞMASI

Yaşanan bir çatışma sürecinde ya da sonucunda çatışmanın etkisinin hem bireysel hem de kişilerarası olduğu görülmektedir (Barki ve Hartwick, 2004). Yapılan çeşitli araştırmalara göre yaşanan kişilerarası çatışmanın genellikle birbirine bağlı ilişki içinde olan bireyler ve gruplar arasında meydana gelen dinamik bir süreç olduğu ifade edilmektedir. Çatışmanın ardında, önceden yaşanmış çatışmaların kişinin kendisi için ifade ettiği anlam veya kişiler arası farklılık gibi çeşitli kişisel koşullar vardır. Çatışmanın tanımlanmasında farklılıklar görülebilmeye karşın içerdiği üç temel özellik, a) anlaşmazlık, b) olumsuz duygu ve c) müdahaledir (Pondy, 1967; Thomas, 1992). Evlilikte yaşanan çatışma durumunu açıklamaya yönelik yapılan çalışmalar eşlerden birinin karşılaştığı olası davranış beklentisine karşın diğer eş tarafından farklı bir davranış ile karşı karşıya kalması sebebiyle çatışmanın yaşanabileceğini belirtmektedirler. Eşlerden birinin karşılaştığı bu farklılık sonucu yaşanan çatışma, eşleri hem duygusal hem de davranışsal yönüyle etkilemektedir (Bradbury ve Fincham, 1992).

Evlilikte rollerin sözel olan ve olmayan davranış kalıplarını içermesinin yanı sıra bu rollerin eşlerin beklentisine uygun olup olmaması da eşlerin evlilik

sürecindeki duygularını etkilemektedir. Evlilik rolleri eşlerin beklentilerini karşıladığı durumlarda hissedilen duygular olumludur. Buna karşın rollerin eşlerin beklentilerini karşılamadığı durumlarda ise olumsuz duygular görülmektedir ve bu durumda ilişkide zorlanma ve evlilikte çatışma yaşanmasına sebep olduğu ifade edilmektedir (Hurvitz, 1965).

Evlilik sürecinde geleneksel veya eşitlikçi rollerin benimsenmiş olmasına göre paylaşılan işler değişkenlik göstermektedir. Eşler arasında rollerin eşitlikçi biçimde benimsendiği ailelerde iş bölümü konusunda adil olunmakta fakat bu durum çocuk sahibi olunmasıyla değişebilmektedir (Laws, 1971). Evlilikte eşler arasında edinilen roller toplumun yapısına ve kültürüne göre değişmektedir. Geleneksel toplumlardaki ailelerde kadının rolünün daha çok ev işleriyle ilgilenmek ve çocukların bakımının sağlanması gibi işlere odaklı olduğu, erkeğin rolünün ise daha çok maddi gelirin sağlanmasının olduğu ifade edilmektedir. Geleneksel yapıda olmayan toplumlardaki aile yapısında otoritenin eşit biçimde dağıldığı, eşlerin ev ile ilgili işleri adil biçimde birlikte yaptığı belirtilmektedir (Eken, 2006).

Evlilik sürecinin farklı aşamalarında farklı konularda çatışmalar yaşanabilmektedir. Eşlerin çocuk sahibi olmalarıyla birlikte anne-baba rolüne de sahip oldukları dönemde, eşlerin çocuk yetiştirme aşmasında yaşadıkları deneyimler, evlilik yaşamındaki döngünün en önemli aşamasından biridir. Çocukla birlikte olan yaşama uyum sağlama ile ilgili karşılaşılan zorluklarla beraber evlilikte yaşanan çatışmalar artış gösterebilmektedir (Lawrence, Eldridge ve Christensen, 1998).

Yaşanan rol çatışmasıyla baş etme davranışıyla ilgili oluşturulan üç aşamalı bir modelin ilk aşaması rolün yeniden tanımlanmasını içermektedir. Kişinin bulunduğu konuma göre oluşan beklentilerin değiştirilmesini içermektedir. İkinci aşamadaki başa çıkma davranışı ise kişinin rolünün yeniden tanımlanması yani kişinin bulunduğu pozisyondaki davranışlarının anlaşılmasıyla çevredeki beklentilerin buna uygun olarak değiştirilmesidir. Üçüncü aşama ise beklentilerin değişmediği ve karşılanması gereken durumları göz önünde bulundurarak kişinin rolüne karşı gelişen beklentilerin karşılanmasıyla ilgilidir (Hall, 1972).

Evlilikte eşlerin cinsiyet rolleri ile ilgili yaşanan çatışmalar genellikle beklentilerin ortak olmayışı ve karşılanmamasından kaynaklı olmakla beraber yaşamdaki rollerin birden fazla olmasından da kaynaklanabilmektedir. Örneğin, çalışan bir kadın için evde anne ve eş rolüne karşı beklentilerin olması, çalıştığı kurumda ise işverenin beklentilerinin olması çatışmaya neden olabilmektedir. Evlilikte roller ile ilgili olarak yaşanan çatışmalar karşılıklı anlaşmazlık ve kişinin fazla sayıda rolünün olmasından kaynaklanabilmektedir (Hall, 1972). Evlilikte çatışma yaşanan alanların arasında en çok çocuklar ile ilgili durumlar ve olumsuz alışkanlıkların, sorumlulukların yerine getirilmemesinin yol açtığı problemlerin olduğu belirtilmektedir (Camadan, Karataş ve Bozali, 2017).

Evlilikte yaşanan anlaşmazlıklarda eşler genellikle kendilerini memnun edebilecek davranışların ne olduğunun bilincindedirler fakat yaşanan çatışma sonucunda hissettikleri yoğun öfke duyguları sebebiyle bu davranışları yapmaktan kaçınırlar. Bu açıdan incelendiğinde evlilikte yaşanan çatışma ve anlaşmazlıklar davranışsal bir eksiklikten veya eşlerin ne yapacaklarını bilmemelerinden daha çok kendilerini çözüme ulaştıracak davranışı gerçekleştirmeye yönelik motivasyon eksikliği ile ilgilidir. Eşlerin birbirine karşı hissettikleri öfke, olumlu yaklaşımda bulunmalarına karşı bir engel olmaktadır (Lawrence, Eldridge ve Christensen, 1998).

4.1.1. Evlilik Çatışması ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Aile terapistleri, evlilik çatışmasının ve anlaşmazlığının eşlerin ebeveynliklerini ve çocuklarına olan davranışlarını etkilediğini ifade etmektedir. Evlilikte yaşanan çatışma ve anlaşmazlıkların bu yönüyle çocukları etkilediği ve çocukların davranışlarının da ebeveynleri etkilediği karşılıklı etkileşimsel bir durum ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda çocuklarıyla olan ilişkileri de ebeveynlerin birbirleriyle olan ilişkisini etkilemektedir (Lawrence, Eldridge ve Christensen, 1998). Tanımlanmasında çeşitli dinamiklerin etkili olduğu aile, eşlerin ilişkisi, ebeveyn-çocuk ilişkisi ve kardeş ilişkisinin birbiriyle etkileşim içinde olduğu bir sistemdir (Belsky, 1981; Lamb, 1976; Sroufe, Jacobvitz, Mangelsdorf, DeAngelo ve Ward, 1985).

Ebeveynler arasında yaşanan çatışma, çocukları ve ergenleri hem çatışma esnasında hem de çatışma sonrasındaki süreçte psikososyal problem yaşama açısından etkilemekte ve risk altında olmalarına sebep olmaktadır (Buehler, Anthony, Krishnakumar, Stone, Gerard ve Pemberton, 1997; Grych ve Fincham, 1990). Literatürde bulunan çalışmalar evlilikte yaşanan çatışma ile gençlerde görülen problemlerle davranışların ilişkili olduğunu göstermektedir (Davies ve Cummings, 1994; Forehand, Neighbors, Devine ve Armistead, 1994; Grych, Seid ve Fincham, 1992). Dolayısıyla evlilikte yaşanan çatışma gençlerde görülen uyum ve davranış problemlerinin %4 ile %25'i arasında bir orandaki kısmını açıklamaktadır (Buehler, Anthony, Krishnakumar, Stone, Gerard ve Pemberton, 1997).

Yapılan çalışmalarda ebeveynler arası yaşanan çatışmanın en az beş boyutu içeren bir durum ve kavram olduğu ifade edilmektedir. Bu boyutların; a) sıklık (frequency), b) yoğunluk (intensity), c) mod veya ifade biçimi (mode or form of expression, chronicity), d) içerik (content) ve e) niyet ve kararlılığın derecesi (degree of resolution) olduğu bildirilmektedir (Davies ve Cummings, 1994; Grych ve Fincham, 1990).

Evlilikte ebeveynler arası yaşanan çatışmanın, gençlerde görülebilen bazı ruhsal bozuklukların göstergesi olarak içselleştirilen ve dışsallaştırılan problemlerin ifadesiyle beraber uyumsuzluğa da yol açtığı düşünülmektedir. İçselleştirilen problemlerin yansıması olarak depresyon, geri çekilme, kaygı, somatik yakınmalar ve düşük benlik saygısı görülmektedir. Dışsallaştırılan problemlerin yansıması olarak saldırganlık, suç işleme ve madde kötüye kullanımı görülmektedir (Buehler, Anthony, Krishnakumar, Stone, Gerard ve Pemberton, 1997).

Çatışma yaşamak hayatın bir parçasıdır ve evlilik sürecinde de özellikle çiftler için önemli olan konularda çatışma yaşanabilmektedir. Evlilikte ve ailede yaşanan çatışmaların yapıcı biçimde çözümlenmesi, ailede çocukların yaşama dair zorluklarla nasıl başa çıkabileceklerini öğrenmelerini sağlamaktadır (Montemayor, 1983; Niemi, 1988). Gençlerin duygusal olarak iyi hissetmeleri ve duygularını düzenleme kapasiteleri bu tür çatışma ve çözümlenmesi zor olan etkileşimlerde bulunmalarıyla güçlenmektedir (Davies ve Cummings, 1994). Fakat evlilik çatışmasının yıkıcı biçimleri, çocukların ve gençlerin kendilerini duygusal olarak

güvensiz hissetmelerine, uyum ve davranış problemleri yaşamalarına sebep olmaktadır (Margolin, John ve Gleberman, 1988).

Yapılan çalışmalar evlilikte yaşanan çatışmanın, çocukların bilişsel, sosyal ve akademik alanlarındaki işlevselliklerindeki bozulmalar ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Ellis ve Garber, 2000; Fergusson ve Horwood,1998). Buna ek olarak evlilik çatışması ailenin işleyişindeki düzeni ve kardeşler arasındaki ilişkiyi de olumsuz yönde etkilemektedir (Erel ve Burman, 1995; Krishnaumar ve Buehler, 2000; Noller, Feeney, Sheehan ve Peterson, 2000; Stocker ve Youngblade, 1999).

Evlilik çatışması yaşayan ebeveynlerin kolaylıkla öfkelenmesi ve duygusal boşalım yaşamasıyla çocuklarına yönelik dikkatinin daha az olması ve çocuklarına karşı duyarlılığının azalması durumlarının görülebildiği ileri sürülmektedir. Buna bağlı olarak evlilik ilişkisinin olumlu duygular içermesinin ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin de bununla bağlantılı olarak olumlu olması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir (Erel ve Burman, 1995).

Evlilik çatışmasına maruz kalan çocukları etkileyen yalnızca çatışmanın sebepleri ya da çatışmanın sıklığı değildir aynı zamanda yaşanan çatışmanın türleri de etkili olmaktadır (Cummings, Vogel, Cummings ve El-Sheikh, 1989). Yapılan çalışmalar, evlilik çatışmasının çocuklar üzerindeki etkilerinin ebeveynlerin açıklamalarından daha çok, yaşanan çatışmaya yönelik kendi algılarıyla yakından ilişkili olduğunu ve çatışmanın anlamının çocukların duygusal tepkilerinden, bilişsel değerlendirmelerinden, baş etme davranışlarından ayrı olduğunu göstermektedir (Crockenberg ve Forgays, 1996; Cummings, Davies ve Simpson, 1994; Grych, 1998; Harold ve Conger, 1997). Böylece evlilik çatışmasının yapıcı ve yıkıcı türlerinin etkilerinin ayırt ediciliği açısından çocukların tepkileri önemli bir temel sağlamaktadır (Cummings, Morey, Papp ve Dukewich, 2002).

Evlilikte yaşanan çatışmanın yapıcı veya yıkıcı yönetimine bağlı olarak çocuklarda oluşan duygular olumlu veya olumsuz özellikler göstermektedir. Ebeveynlerin yaşadıkları çatışmanın eşine veya herhangi bir nesneye karşı fiziksel saldırganlık, tehdit, sözlü veya sözsüz düşmanlık, kaçınma, soğukluğu sürdürme vb. gibi yıkıcı yönetimi, çocukların daha az pozitif duygusal tepkileriyle ilişkilidir.

Ebeveynlerin destekleyici, uzlaşmacı, mizahi, işbirliğine yatkın vb. özellikler gösteren yapıcı çatışma yönetimine başvurmaları ise çocukların olumlu duygusal tepki göstermeleriyle ilişkilidir. (Cummings, Morey, Papp ve Dukewich, 2002; Cummings, Morey ve Papp, 2003). Evlilik çatışmasının yapıcı ve yıkıcı çatışma stillerinin çocuklar için olan özel anlamı onların tepkilerinin belirlenmesinde önemli bir yere sahiptir (Morey, Cummings, Harold ve Shelton, 2003).

Evlilik çatışmasının ebeveynler tarafından yıkıcı yönetimi çocukların öfke, korku, mutsuzluk gibi olumsuz duygular hissetmelerine yol açmaktadır. Ayrıca çocukların yaşanan çatışmaya daha çok müdahale ettikleri veya kendilerini endişeli hissettikleri belirlenmiştir. Evlilik çatışmasını ebeveynlerin yapıcı yönetiminin, çocukların mutluluk hissiyle, daha az müdahale veya kaçınma davranışında bulunmalarıyla ilişkili olduğu görülmektedir (Cummings, Morey, Papp ve Dukewich, 2002). Ayrıca evlilik çatışmasının yapıcı yönetiminin bu olumlu etkilerine ek olarak, çocukların yaşadıkları çatışma durumlarını çözme becerileri geliştirmeleri, ebeveynlerine karşı olumlu duygular beslemeleri ve kendilerini iyi hissetmeleriyle de ilişkili olmaktadır (Cummings ve Davies, 2002). Evlilikte yaşanan çatışma durumunda çocukların yaşının küçük olması halinde daha çok benlik saygısı düzeyinin düştüğü belirlenmiştir (Amato, 1986).

Ebeveynlerin yaşadığı evlilik çatışmasının üniversite öğrencileri üzerindeki etkisinin incelendiği bir çalışma sonucunda, evlilik çatışmasının düzeyi arttıkça üniversite öğrencilerinin evlilik hakkındaki tutumlarının olumsuzluk düzeyinin de arttığı belirlenmiştir (Jennings, Salts ve Smith, 1991). Benzer bir diğer çalışma bulgusuna göre de, ebeveynler arasında yaşanan çatışmanın, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerindeki içtenliğin ve ilişkinin kalitesinin azalmasına neden olduğudur (Ensign, Scherman ve Clark, 1998). Evlilik çatışmasının, ailedeki çocuklar üzerinde bazı davranış problemlerine ve akademik başarıda düşüş gibi olumsuz etkilere neden olduğu ifade edilmektedir (Buehler, Anthony, Krishnakumar, Stone, Gerard ve Pemberton, 1997). Ayrıca, evlilikte yaşanan çatışmanın, ergenlik dönemindeki erkek çocukların saldırganlık davranışı ile ilişkili olabileceği ifade edilmektedir (Horald ve Conger, 1997). Evlilikte yaşanan çatışmanın düzeyinin aşırı olmasının ise ailedeki çocukların kendilerini güvende hissetme ihtiyaçlarının

karşılanmamasına; problemlı davranışların ortaya çıkmasına, bununla bağlantılı olarak anne ve babanın çocuklarıyla olan ilişkilerinin de olumsuz yönde değişmesine sebep olabilmektedir (Davies ve Cummings, 1994).

5. KİŞİLİK KAVRAMI

Kişilik kavramı soyut bir anlama sahip olması sebebiyle araştırmacıların ortak bir tanımlamada bulunması zorlaşmaktadır. Fakat kişilik özelliklerinin insan yaşamındaki hemen her alanı etkilemesi gibi ortak ve kaçınılmaz bir etkiden dolayı psikoloji alanındaki önemli araştırma konularından biri olmaya devam etmektedir (Mount, Barrick, Scullen ve Rounds, 2005). Ayrıca kişilik özelliklerinin insanların düşünce, duygu ve davranışlarında önemli derecede etkili olması yönüyle de öne çıkmaktadır (Caspi, Roberts ve Shiner, 2005).

Kişilik, hem doğuştan getirilen hem de hayattaki deneyimlerle birlikte elde edilen ve bireyi diğer insanlardan farklı kılan özelliklerin bütünü olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2013). Kişilik, insan yaşamında süreklilik gösteren bir yapıya sahiptir ve tutarlı davranış kalıplarını içermektedir (Caspi, Roberts ve Shiner, 2005; McCrae, Jang, Livesley, Riemann ve Angleitner, 2001).

5.1. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Kişilik özellikleri, zaman boyunca dengeli, istikrarlı olan ve bireyin davranışlarının ve mizacının sebeplerini sağlayan özelliklerdir. Özetle, kişinin kim olduğunu ve bir bütün olarak bilişsel, duygusal ve davranışsal yanını yansıtır (Mount, Barrick, Scullen ve Rounds, 2005). Kişilik özelliklerinin anlaşılması ve açıklanmasına yönelik yapılan çalışmalar kişilerarası farklılıkların çeşitli sıfatlar ile ifade edilebileceği bir sınıflandırma oluşturma çabasını içermektedir. Süreçte yapılan bazı çalışmalarla durumsal faktörlerin kişiliğin yalnızca %40'lık bir kısmını açıkladığı ifade edilmektedir (Funder ve Ozer, 1983). 1980'li yılların başlangıcıyla birlikte psikoloji alanında yapılan çalışmalarda kişilik özellikleri çalışmalarına verilen önem artmaya başlamıştır (Somer, 1998). Kişilerarası yaşanan çatışma durumunda bireylerin tutum ve davranışlarını etkileyen en önemli değişkenlerden

biri bireylerin kişilik özellikleri olmaktadır (Basım, Çetin ve Tabak, 2009). Literatürde kişiliği açıklayan yaklaşımlardan biri olan kişilik özellikleri (traits) yaklaşımı, kişiliği kişiler arası farklılıklar ve farklı davranış kalıpları yönüyle açıklamaktadır (McCrae, Jang, Livesley, Riemann ve Angleitner, 2001; Pervin, 1985).

5.2. BEŞ FAKTÖR KİŞİLİK MODELİ

Kişiliği belirli faktörler üzerinden açıklayan yaklaşımlardan biri Büyük Beş Faktör Modelidir (The Big-Five Factor Structure) (Goldberg, 1990). Kişiliği niteleyen çeşitli sıfatlarla temeli oluşturulan Beş Faktör Modeli hakkında, birçok çalışma yapıldığı görülmektedir (Church ve Burke, 1994; Goldberg, 1990; 1992; Johnson ve Ostendorf, 1993; McCrae ve Costa, 1991; Saucier ve Goldberg, 1996; Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Yapılan çalışmalarda beş faktör kişilik boyutlarının mutluluk ile ilişkisinin olduğu belirlenmiştir (DeNeve ve Cooper, 1998; Diener, Sandvik, Pavot ve Fujita, 1992; Furnham ve Cheng, 1997).

Beş Faktör Modeli, kişiliği normal kişilik yapısında temel olan faktörler ile açıklamaktadır. Karşıt özellikleri içeren iki ucu bulunan bu faktörler; “Dışadönüklük”(Extraversion), “Uyumluluk/Yumuşakbaşlılık” (Agreeableness), “Öz Denetim/Sorumluluk” (Conscientiousness), “Duygusal Dengelilik” (Emotional Stability) ve “Zeka/Gelişime Açıklık” (Openness to Intellect/Experience) olarak ifade edilmektedir (Mount, Barrick, Scullen ve Rounds, 2005; Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002).

5.2.1. Dışadönüklük Faktörü

Dışadönüklük faktörü, canlılık ve girişkenlik gibi kişilik özelliklerini kapsamaktadır. Konuşkan, hareketli, neşeli ve bu özelliklere ek olarak baskın, sosyal ve rahat kişilik özelliklerine sahip olan bireyleri tanımlamaktadır (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Dışadönük insanlar aktif, enerjik, cesur ve statü arayışı içinde olan bireylerdir. Bu özellikler kişinin yaşamında sosyal aktivitelere katılımını ifade etmekle beraber yaşamında ne yapmak istediğini yani çevresiyle nasıl etkileşime girdiğini de ifade etmektedir (Mount, Barrick, Scullen ve Rounds, 2005). Dışadönük

olarak tanımlanan bireylerin çevresindeki diğer insanlara yönelik ilgili bir tutuma sahip olduğu ifade edilmektedir (Bono, Boles, Judge ve Lauver, 2002; Costa ve McCrae, 1992). Dışadönüklük faktörünün diğer ucu olan içedönüklük faktörü ise bahsedilen özelliklerin zıt yönündeki özellikleri içermektedir (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). İçedönük özellikler gösteren bireylerin sosyal ortamlarda daha çekingen ve sakin bireyler oldukları ifade edilmektedir (Bono, Boles, Judge ve Lauver, 2002). Dışadönük bireylerin ilişkilerinde yaşadıkları çatışma durumlarına karşı kaçınma davranışı göstermedikleri, baskın olma ve rekabetçilik özelliklerinin öne çıktığı ifade edilmektedir. İçedönük özellikler gösteren bireylerin ise çatışma durumunda etkileşimin daha az düzeyde olduğu çatışmadan kaçınma gibi davranışlar gösterebilmektedirler (Moberg, 2001; Park ve Antonioni, 2007).

5.2.2. Uyumluluk Faktörü

Bu faktör puanı yüksek olan bireylerin sahip olduğu düşünülen özelliklerin güvenilir, kibar, merhametli, anlayışlı, sakin, fedakar, alçakgönüllü ve eleştiriye açık olma gibi kişisel özellikleri olduğu ifade edilmektedir (Costa ve McCrae, 1992). Kişilerin bu faktörden alınan puanının yüksek olması durumunda sosyal ilişkilerinde verici olan ve diğer insanlar ile iyi geçinen bireyler oldukları düşünülebilir. Uyumluluk düzeyi yüksek olan kişilerin aynı zamanda fedakar ve açık sözlü kişiler oldukları ifade edilmektedirler (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002).

Uyumluluk faktörünün diğer ucu olan düşmanlık faktörü, şüpheli, dik kafalı ve inatçı gibi zıt özellikleri içermektedir. Uyumluluk faktöründen düşük puan alan bireylerin bu özelliklere sahip olduğu ifade edilmektedir (Graziano, Campbell ve Hair, 1996; Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Yapılan çalışmalarda Uyumluluk faktörünün kişinin sosyal ilişkilerini olumlu biçimde sürdürebilme güdüsü ile pozitif yönde, çatışma durumu ile negatif yönde bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir (Bono, Boles, Judge ve Lauver, 2002; Moberg, 2001; Park ve Antonioni, 2007). Evli çiftlerdeki öfke ve üzüntünün güçlü yordayıcılarından birinin yumuşakbaşlılık faktöründen alınan düşük puanın olduğu ifade edilmektedir (Buss, 1991). Uyumluluk faktöründen alınan puan düzeyi yüksek olan bireylerin yaşanan çatışma durumunu

çözmeye yönelik daha yapıcı biçimde yaklaştıkları belirlenmiştir (Campbell, Gleason, Adams ve Malcolm, 2003).

5.2.3. Sorumluluk Faktörü

Sorumluluk faktörünün bir yönü kararlılık olarak görülürken diğer yönü ahlaki açıdan kurallı ve titiz olma özellikleri olarak ifade edilmektedir. Bu faktörün kapsadığı boyutlar titiz ve ayrıntıcı olmayı içeren düzenlilik boyutu, güvenilir ve başarı motivasyonu yüksek olmayı içeren sorumluluk boyutu, otoriteye bağlı ve temkinli olmayı içeren kurallara bağlılık boyutu ve bu faktörün diğer ucunda yer alan heyecan arama boyutudur. Heyecan arama boyutu çılgın, aklına geleni yapan ve riske açık olan gibi kişilik özelliklerini kapsamaktadır (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Sorumluluk faktörü puanı yüksek olan bireyler yaşamlarında daha çok başarı odaklı olan bireylerdir. Sorumluluk faktörünün belirleyici özelliklerinin dürüstlük, düzenli olma gibi kişisel özellikler olması yönüyle kişilerarası çatışma ile sorumluluk faktörü arasındaki ilişkiye dair yapılan çalışmalara rastlanmamaktadır (Bono, Boles, Judge ve Lauver, 2002). Öz kontrol kazanım süreci ile sorumluluk faktörüyle ifade edilen kişilik özellikleri ilişkili bulunmaktadır ve bu sürecin özellikle ergenlerin yakın kişilerarası ilişkilerinde önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Sorumluluk düzeyi yüksek olan bireylerin sosyal ve yakın ilişkilerinde daha başarılı oldukları görülmektedir (Campbell ve Malcolm, 2007).

5.2.4. Duygusal Dengelilik Faktörü

Dördüncü faktör olan Duygusal Dengelilik faktörü aynı zamanda nevrotisizm olarak da ifade edilmektedir. Bu faktörün temel özelliklerinin endişeli, güvensiz, kolay incinen ve başkalarının onayına ihtiyaç duyan kişilik özellikleri olduğu ifade edilmektedir (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Nevrotisizm faktörü ile ifade edilen, kişinin suçluluk, öfke ve korku gibi olumsuz duyguları daha sık yaşama eğiliminde olmasıdır. Nevrotisizm faktöründen alınan puanı düşük düzeyde olan bireylerin ise zıt özellikler göstererek, daha rahat ve güvenli hissedilen bireyler oldukları belirtilmektedir (Costa ve McCrae, 1988).

5.2.5. Zeka/Hayal Gücü Faktörü

Zeka/Hayal Gücü olarak adlandırılan beşinci faktör analitik düşünme, yeniliğe açıklık ve duyarlılık boyutlarını içermektedir. Faktör, düşünen, farklı düşüncelere açık olan, ince ruhlu ve nazik kişilik özellikleri ile tanımlanmaktadır (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Tanımlanan beş faktör içerisinde bilişsel yönüyle öne çıkan faktörlerden biridir (Basım, Çetin ve Tabak, 2009). Zeka faktörü puanı yüksek düzeyde olan bireylerin hayal gücü gelişmiş olan, yaratıcı, ne hissettiğinin farkında olan bireyler oldukları, zeka faktörü puanı düşük düzeyde olan bireylerin daha geleneksel ve çevresine karşı ilgisiz bireyler oldukları ifade edilmektedir (Bono, Boles, Judge ve Lauver, 2002). Bu faktörden alınan puanı yüksek düzeyde olan bireylerin eleştirel ve tartışmaya açık olma özellikleri sebebiyle çatışma yaşadıkları durumlara karşı kaçınma davranışı göstermeden, işbirliği kurarak ve uzlaşma sağlayarak yaşanan çatışmayı çözümledikleri ifade edilmektedir (Antonioni, 1998; Moberg, 2001; Park ve Antonioni, 2007). Bireylerin sahip oldukları kişilik özelliklerinin yaşadıkları çatışmalara yönelik tepkileri üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğu ifade edilmektedir. Yaşanan çatışmanın hangi biçimde çözümlendiği kişinin baskın kişilik özelliklerine göre belirlenmektedir (Basım, Çetin ve Tabak, 2009).

5.3. EBEVEYN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Bireylerin sahip olduğu kişilik özellikleri çocuklarını yetiştirme sürecinde ebeveynlik davranışlarının nasıl olacağını belirleyen önemli etmenlerdendir (Kochanska, Clark ve Goldman, 1997). Her ebeveynin ebeveynlik stili ve davranışlarının farklı olmasının ardındaki sebepleri belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda bireylerin kişilik özellikleri ve ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkiye odaklanılmaktadır (Metsapelto ve Pulkkinen, 2003; Prinzie, Stams, Decovic, Reijntjes ve Belsky, 2009). Ebeveynlerin sahip olduğu kişilik özellikleri ile ergenin kişilik özellikleri ilişkili bulunmaktadır. Örneğin, ebeveynin dışadönüklük düzeyinin yüksek olması ergenin dışadönüklük özelliği ile ilişkili bulunmaktadır. Benzer ilişkinin özdenetim, yumuşak başlılık ve duygusal tutarsızlık faktörlerinde de görüldüğü ifade edilmektedir (Bilgin, 2016).

Büyük beş faktörleri arasında ebeveyn kişiliğinde ve davranışında en çok dikkat çekilen faktörlerden biri nevrozisizm faktörüdür. Nevrotisizm düzeyi yüksek olan bireylerin daha kolaylıkla endişeli hissedebildikleri ve duygusal dengesizlik eğiliminde oldukları ifade edilmektedir. Nevrotisizm düzeyi yüksek olan ebeveynler daha çok kendi sıkıntılarına odaklı olarak, çocuklarının ihtiyaçlarına duyarlı olmayabildikleri belirtilmektedir. Sıcaklık ve hassasiyet düzeylerinin daha düşük düzeyde olduğu buna ek olarak ebeveynin duyarsız olduğu veya güç kullanma davranışlarının görülebildiği belirlenmiştir (Belsky, Crnic ve Woodworth, 1995; Clark, Kochanska ve Ready, 2000; Kochanska, Clark ve Goldman, 1997). Belsky, Crnic ve Woodworth (1995), tarafından yapılan bir çalışmada genellikle nevrozisizm faktörünün daha az uyumlu ebeveynlik yani hassasiyet ve etkili olma düzeyi düşük ebeveynlik ile ilişkili olduğu, dışadönüklük ve uyumluluk faktörlerinin ise daha uyumlu ebeveynlik ile ilişkili olduğu ifade edilmektedir.

Dışadönüklük kişilik özelliği yüksek olan ebeveynler şefkatli, iyimser, konuşkanlık ve enerjik olma gibi özelliklere sahip olmaları sebebiyle çocuklarının ihtiyacına karşı daha hassas ve duyarlı oldukları ifade edilmektedir (Clark, Kochanska ve Ready, 2000; Smith, Spinrad, Eisenberg, Gaertner, Popp, Maxon, 2007). Benzer biçimde dışadönüklük faktörüyle birlikte uyumluluk, deneyime açıklık ve duygusal denge faktörlerinin düzeyinin de yüksek olması ebeveynin duygusal yakınlık tutumu ile ilişkili olduğu belirlenmiştir (Prinzle, Stams, Decovic, Reijntjes ve Belsky, 2009). Üretkenlik düzeyleri yüksek olarak ifade edilen ebeveynlerin deneyime açıklık ve otoriter olma kişilik özelliklerinin düzeyinin de yüksek olduğu öne sürülmektedir (Peterson, Smirles ve Wentworth, 1997). Yumuşak başlılık düzeyi yüksek olan kişilerin ebeveynlik davranışlarının daha uyumlu ve olumlu nitelikte olduğu ifade edilmektedir (Smith, Spinrad, Eisenberg, Gaertner, Popp, Maxon, 2007). Ebeveynin duygusal tutarsızlık düzeyindeki artış çocukta görülen negatif duygulanımdaki azalma ile ilişkili bulunmaktadır (Komsı, Raikkönen, Heinonen, Pesonen, Keskiivaara, Jarvenpaa ve Strandberg, 2008). Duygusal tutarsızlık faktörü ile kişinin işlevsel görülmeyen şemalarının ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Muris, 2006).

Ebeveynlerin kişilik özellikleriyle ilişkili olarak ebeveynlik tutumları ve bunlara ek olarak çevresel ve kültürel faktörler de çocuk üzerinde önemli etkiye sahiptir. Bu faktörlerin her birinin etkileşiminin de dikkate alınması önemli bulunmaktadır (Sümer, Aktürk ve Helvacı, 2010). Ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken şefkatli ve aynı zamanda özerk bir tutuma sahip olması çocukların mutluluk düzeyinin yüksek olmasıyla ilişkili bulunmaktadır (Cheng ve Furnham, 2004; Furnham ve Cheng 2000). Ebeveynlerin tutum ve davranışlarıyla ilgili olarak yapılan çalışmalarda, ebeveyn davranışlarını samimi ve ilgili olarak algılanmasının çocukların yaşam alanlarının çoğunda olumlu psikolojik özellikler göstermeleri ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Sümer, Aktürk ve Helvacı, 2010). Ayrıca ebeveynlik stili ile mutluluk arasında pozitif korelasyon olduğu ifade edilmektedir (Mohammadi ve Firoozi, 2016). Ebeveynlerin destekleyici tutumunun, ergenlerin yaşam doyumunu arttıran değişkenlerden biri olduğu belirlenmiştir (Young, Miller, Norton ve Hill 1995). Ebeveynlerin sağladığı duygusal desteğin ergenlerin mutluluğu üzerinde dolaylı biçimde yani benlik saygısı aracılığı ile etkisinin olduğu belirtilmektedir (Lim, You ve Ha, 2014).

6. ARAŞTIRMANIN AMACI

Aile bireyleri arasındaki ilişkinin sağlıklı olması ergenlerin mutluluk ve öznel iyi oluş düzeyleriyle ilişkili bulunmaktadır (Camadan, Karataş ve Bozali, 2017; Joronen ve Kurki, 2005). Ebeveynler arasında yaşanan evlilik çatışmasının, çocukların güven duygusunu olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir (Davies ve Cummings, 1994). Ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin niteliğini belirleyen bir etken olması yönüyle ebeveynlerin kişilik özellikleri de çocuğun mutluluğunda etkili bulunmaktadır (Kochanska, Clark ve Goldman, 1997; Lim, You ve Ha, 2014). Ergen mutluluğunda etkili olan değişkenlerin belirlenmesi ergenlerin ruh sağlığı açısından önemli bulunmaktadır. Bu çalışmasının amacı, ergen mutluluğunun, ebeveynlerin kişilik özellikleri ve evlilik çatışması açısından incelenmesidir. Ayrıca ergen mutluluğunun sosyo-demografik değişkenlerle olan ilişkisi de araştırma kapsamında alınmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

2.1. KATILIMCILAR

Araştırmanın örneklemini, 139 ergen ve 139 ebeveyn olmak üzere toplam 278 kişiden oluşmaktadır. Ergen katılımcılar, yaşları 17-23 arasında değişen lise ve üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır ($\bar{x}=19,63\pm 1,44$). Ergen katılımcıların 98'i (%70,5) kadın ve 41'i (%29,5) erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Ebeveyn katılımcıların, 107'si (%77) kadın, 32'si (%23) erkektir ve yaşları 37-59 arasında değişmektedir ($\bar{x}=46,46\pm 4,89$). Ebeveyn katılımcıların 35'i (%25,2) ilkokul, 23'ü (%16,5) ortaokul, 50'si (%36) lise, 28'i (%20,1) üniversite, 2'si (%1,4) yüksek lisans/doktora mezunlarından oluşmaktadır. Çalışma durumu dağılımına bakıldığında, katılımcıların, 50'si (%36) çalışan, 21'i (%15,1) çalışmayan, 11'i (%7,9) emekli, 57'si (%41) ev hanımı olan kişilerden oluştuğu belirlenmiştir.

2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesi ve çalışmanın bağımlı değişkenleri ile ilişkisinin incelenmesi amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Ergen katılımcılar için hazırlanan formdaki sorular yaş, cinsiyet, okuduğu bölüm, kiminle birlikte yaşadığı, kardeş sayısı, ekonomik durum ve akademik başarı düzeyi hakkında oluşturulan dokuz soruyu içermektedir. Ebeveynler için hazırlanan formdaki sorular da benzer şekilde demografik özellikleri belirlemeye yönelik beş sorudan oluşmaktadır.

2.2.2. Oxford Mutluluk Ölçeği-Kısa Formu

Orijinal formu Argyle ve Hills (2002) tarafından geliştirilen, Türkçe'ye uyarlama çalışması Doğan ve Çötök (2001) tarafından yapılan Oxford Mutluluk Ölçeği-Kısa Form (OMÖ-K) tek faktörlü bir yapıya sahiptir ve yedi maddeden oluşmaktadır. “1=Hiç Katılmıyorum” ile “5=Tamamen Katılıyorum” arasında beşli likert olarak puanlanmaktadır. Ölçeğin birinci ve yedinci maddeleri ters yönlü maddelerdir. Ölçeğin iç tutarlık güvenilirlik katsayısı 0,74 ve test tekrar test güvenilirlik katsayısı 0,85 olarak belirlenmiştir. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar mutluluk düzeyinin yükseldiğini ifade etmektedir (Doğan ve Çötök, 2011).

2.2.3. Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği

Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği (WEMİÖÖ)'nin orijinal formu Tennant, Hiller, Fishwick, Platt, Joseph, Weich, Parkinson, Secker ve Brown (2007) tarafından geliştirilmiştir. Türkçe'ye uyarlama çalışması ise Keldal (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek maddeleri “1=Hiç Katılmıyorum” ile “5=Tamamen Katılıyorum” arasında beşli likert olarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınan en düşük puan 14, en yüksek puan 70'tir. Ölçekte ters yönlü madde bulunmamaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,89 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliğini belirlemeye yönelik yapılan analiz sonucunda korelasyon katsayısı 0,83 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucuna göre ölçeğin tek faktörlü yapısının Türk örnekleminde de korunduğu ifade edilmektedir. Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği'nin Türkçe formunun mental iyi oluşu değerlendirmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanabileceği belirlenmiştir (Keldal, 2015).

2.2.4. Öznel Mutluluk Ölçeği

Lyubomirsky ve Lepper (1999) tarafından geliştirilen Öznel Mutluluk Ölçeği'nin (ÖMÖ) Türkçe'ye uyarlama çalışması Doğan ve Totan (2013) tarafından yapılmıştır. Dört maddeden oluşan Öznel Mutluluk Ölçeği yedili likert tipi olarak puanlanmaktadır. İlk madde “1=Çok mutlu değilim” ile “7=Çok Mutluyum” arasında puanlanmaktadır. İkinci madde “1=Daha Az Mutlu” ile “7=Daha Çok Mutlu”

arasında puanlanmaktadır. Üçüncü ve dördüncü madde “1=Hiç uygun değil” ile “7=Tamamen Uygun” arasında puanlanmaktadır. Ölçekte dördüncü madde ters yönlü puanlanmaktadır. Öznel Mutluluk Ölçeği ile Oxford Mutluluk Ölçeği, Yaşam Yönelimi Ölçeği, Pozitif-Negatif Duygulanım Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği ile anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur. Ölçeğin yapısı tek faktörlüdür ve Cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayısı 0,70 olarak belirlenmiştir (Doğan ve Totan, 2013).

2.2.5. Öznel İyi Oluş Ölçeği

Dost (2005) tarafından geliştirilen Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖ) ile bireylerin yaşamları hakkında bilişsel değerlendirmeleri ile birlikte yaşadıkları olumlu ve olumsuz duyguların sıklığı ve yoğunluğu belirlenerek öznel iyi oluş düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. 46 Maddeden oluşan Öznel İyi Oluş Ölçeği’ nin cevap seçenekleri “5=Tamamen Uygun” ile “1=Hiç Uygun Değil” arasında beşli likert olarak puanlanmaktadır. Ölçek maddelerinin 26’sı ters yönlü puanlanmaktadır. Ters yönlü puanlanan maddeler 2, 4, 6, 10, 13, 15, 17, 19, 21, 24, 26, 28, 30, 32, 35, 37, 38, 40, 43 ve 45. maddelerdir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısının 0,93 ve test-tekrar test güvenilirlik katsayısının 0,86 olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin geçerliğini belirlemek amacıyla yapılan faktör analizi çalışmasında KMO katsayısı 0,86 olarak belirlenmiştir. Öznel İyi Oluş Ölçeği tek boyutlu ve 12 faktörlü bir yapıyla değerlendirilmektedir. Birinci faktör 6 maddeden (4, 17, 32, 35, 37, 40), ikinci faktör 5 maddeden (3, 11, 19, 21, 23), üçüncü faktör dört maddeden (22, 27, 30, 38), dördüncü faktör dört maddeden (7, 34, 42, 46), beşinci faktör altı maddeden (5, 8, 12, 14, 16, 31), altıncı faktör dört maddeden (2, 9, 15, 28), yedinci faktör dört maddeden (6, 29, 36, 45), sekizinci faktör üç maddeden (1, 20, 41), dokuzuncu faktör üç maddeden (18, 39, 43), onuncu faktör iki maddeden (24, 26), on birinci faktör üç maddeden (25, 33, 44) ve on ikinci faktör iki maddeden (10, 13) oluşmaktadır. Sırasıyla faktörlere; Yaşamını Kendi Geçmişi ve Başkalarının Hayatı ile Kıyaslama, Olumlu ve Olumsuz Duygular, Amaçlar, Kendine Güven, İyimserlik, İlgi Duyulan Etkinlikler, Arkadaşlık İlişkileri, Geleceğe Bakış, Aile İlişkileri, Başkalarının Yaşamına İmrenme, Yaşamın Zorluklarıyla Baş Etme ve Karamsarlık isimleri verilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 46, en yüksek puan 230’dur. Yüksek puan öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Öznel

İyi Oluş Ölçeği'nin öznel iyi oluş düzeyinin belirlemek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirtilmiştir (Dost, 2005).

2.2.6. Evlilik Çatışması Ölçeği

Hatipoğlu (1993) tarafından geliştirilen Evlilik Çatışması Ölçeği, çeşitli çatışma alanlarını içeren 70 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte her bir madde için, "Böyle bir durum yok", "Var ama hiç gerginlik yaratmıyor", "Yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor", "Ayda 1-2 kez gerginlik yaratıyor", "Haftada 1-2 kez gerginlik yaratıyor", "Günde 1-2 kez gerginlik yaratıyor" cevap seçenekleri yer almaktadır. Ölçekten, "çatışma yaygınlığı" ve "çatışma sıklığı" olmak üzere iki farklı puan elde edilmektedir. Çatışma yaygınlığı puanı, çatışma alanlarına yönelik verilen ifadelerin var olup olmaması açısından kodlanarak verilen puanların toplamı ile elde edilmektedir. "0=Böyle bir durum yok", "1=Var ama hiç gerginlik yaratmıyor" olarak kodlanmaktadır. Elde edilen çatışma yaygınlığı puanı 0-70 arasında değişmektedir. Evlilik çatışması sıklığı puanı, çatışma oluşturduğu görülen ifadelerin karşılığı olan puanların toplanması ve elde edilen toplam puanın çatışma yaygınlığı puanına bölünmesiyle elde edilmektedir. Bu puan 1-4 arasında değişmektedir.

Evlilik Çatışması Ölçeği'nde sosyal istenirlik tepkisinin etkisini belirlemeye yönelik "Sosyal İstenirlik Ölçeği" (Berberoğlu ve Martin, 1991) kullanılmıştır. Her iki ölçeğin uygulandığı 35 kişi üzerinden hesaplanan korelasyon katsayısı Çatışma Yaygınlığı Puanı için 0,16; Evlilik çatışması Sıklığı Puanı için 0,12 olarak belirlenmiştir. Evlilik Çatışması Ölçeği'nin evli çiftlerde evlilik çatışmasını belirlemeye yönelik kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir (Hatipoğlu, 1993).

2.2.7. Büyük Beş-50 Kişilik Testi

Beş Faktör Kişilik Modeline dayalı olarak Goldberg (1992) tarafından geliştirilen Büyük Beş-50 Kişilik Testi'nin (B5KT-50) Türkçe'ye uyarlama çalışması Tatar (2017), tarafından yapılmıştır. Beş faktörlü bir yapıya sahip olan B5KT-50-Tr'nin her faktörü 10 maddeden oluşmaktadır. Dışadönüklük faktörü; "1, 6, 11, 16, 21, 26, 31, 36, 41, 46", Uyumluluk faktörü; "2, 7, 12, 17, 22, 27, 32, 37, 42, 47",

Sorumluluk faktörü; “3, 8, 13, 18, 23, 28, 33, 38, 43, 48”, Duygusal Dengelilik faktörü; “4, 9, 14, 19, 24, 29, 34, 39, 44, 49”, Zeka/Hayal Gücü Faktörü; “5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50” maddelerinden oluşmaktadır. Ölçekte 24 madde ters yönlü olarak puanlanmaktadır. Ters yönlü maddeler; “2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 29, 30, 32, 34, 36, 38, 39, 44, 46, 49” olarak belirtilmektedir. Ölçeğin faktörlerinin iç tutarlılıkları 0,678-0,794 arasında hesaplanmıştır. Faktörlerden alınan puanın yüksek olması ilgili faktördeki kişilik özelliklerinin baskın olduğunu göstermektedir (Tatar, 2017).

2.3. UYGULAMA

Ergen grubu oluşturan katılımcılara “Oxford Mutluluk Ölçeği-Kısa Formu”, “Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği”, “Öznel Mutluluk Ölçeği”, “Öznel İyi Oluş Ölçeği” ve kişisel bilgi formundan oluşan bir form verilmiştir. Ayrıca çalışmaya katılan ergenlerin ebeveynlerinden birinin de ebeveyn formunu doldurması istenmiştir. Ebeveyn katılımcılara “Evlilik Çatışması Ölçeği”, “Büyük Beş-50 Kişilik Testi” ve kişisel bilgi formundan oluşan bir form verilmiştir. Hazırlanan formlar, araştırma hakkında kısaca bilgi verilmesinin ardından gönüllü olarak katılmayı kabul eden katılımcılara kağıt formu olarak uygulama yapılmıştır. Katılımcıların kimlik bilgileri alınmamıştır. Ergen formlarının uygulama süresi ortalama 10 dakika, ebeveyn formlarının uygulama süresi ortalama 15 dakika sürmüştür.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Elde edilen verilerin analizi SPSS 20.0 ile yapılmıştır. Öncelikle sosyo-demografik değişkenlerin sayı ve yüzde dağılımları verilmiştir. Daha sonra, ergen katılımcılarda kullanılan, Oxford Mutluluk Ölçeği, Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği, Öznel Mutluluk Ölçeği ve Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puanları ile ebeveyn katılımcılarda kullanılan Evlilik Çatışması Ölçeği ve Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktörleri toplam puanlarının betimleyici istatistikleri ve güvenilirlik analizi sonuçları verilmiştir. Ayrıca çalışmada kullanılan ölçeklerin toplam puanları arası korelasyon analizi yapılmıştır. Sosyo-demografik değişken gruplarının toplam puan

ortalamlarını karşılaştırmak amacıyla Farklı Gruplar için t-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Demografik değişkenlerle yapılan analizlerde, akademik başarı ve ekonomik durum gruplarında “kötü” grupta bulunan kişi sayısının yetersiz olması sebebiyle “orta” grup ile birleştirilerek “orta/kötü” şeklinde bir grup oluşturularak analize devam edilmiştir. Ebeveynlerin kişilik özelliklerinin ölçümü amacıyla kullanılan Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktörlerinden alınan toplam puan ortalamasına göre, her faktör için toplam puanı ortalamanın üzerinde olanlar ve toplam puanı ortalamanın altında olanlar şeklinde iki grup oluşturulmuştur. Evlilik Çatışması Ölçeği’nden alınan toplam puan ortalamasına göre, evlilik çatışması sıklığı ortalamanın üzerinde olanlar ve evlilik çatışması sıklığı ortalamanın altında olanlar şeklinde iki grup oluşturulmuştur. Grupların oluşturulmasının ardından, ergen katılımcıların mutluluk, mental iyi oluş ve öznel iyi oluş düzeylerinin ebeveynlerin kişilik özellikleri ve evlilik çatışması grupları açısından incelemek amacıyla İki Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır.

2.5. SONUÇ

Bu kısımda araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen verilerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Öncelikle ergen katılımcıların cinsiyet, yaş, aile ile birlikte yaşama durumu, kardeş sayısı, kardeş sırası, ekonomik durum, akademik başarı gibi bağımsız değişkenler ile ilgili bilgiler sunulmuştur.

Tablo 1. Ergen Katılımcıların Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Dağılımı

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	98	70,5
	Erkek	41	29,5
Yaş	18 yaş ve altı	32	23,0
	19 yaş	32	23,0
	20 yaş	31	22,3
	21 yaş	32	23,0
	22 yaş ve üzeri	12	8,6
Birlikte yaşama durumu	Aile	113	81,3
	Diğer	26	18,7
Kardeş sayısı	Tek çocuk olanlar ve 1 kardeşi olanlar	62	44,6
	2 kardeşi olanlar	51	36,7
	3 kardeş ve üzeri	25	18,0
Kardeş sırası	1. kardeş	67	48,2
	2. kardeş	43	30,9
	3. kardeş ve üzeri	27	34,5
Ekonomik durum	İyi	48	35,5
	Orta	88	63,3
	Kötü	3	2,2
Akademik başarı	İyi	45	32,4
	Orta	87	62,6
	Kötü	7	5,0

Araştırma kapsamında toplam 169 öğrenciye ulaşılmıştır. 169 öğrencinin 30'unun (%17,75) ebeveyn anketine ulaşılamaması sebebiyle analize dahil edilmemiştir. Çalışmaya katılan 139 ergenin 98'i (%70,5) kadın ve 41'i (29,5) erkektir. Ergen katılımcıların yaş aralığı 17-23 ($\bar{x}=19,63\pm 1,440$) arasında değişmektedir. Katılımcılar arasında 18 yaş ve altı olan 32 kişi (%23), 19 yaşında olan 32 kişi (%23), 20 yaşında olan 31 kişi (%22,3), 21 yaşında olan 32 kişi (%23) ve 22 yaş ve üzeri olan 12 kişi (%8,6) bulunmaktadır. Katılımcıların 113'ü (%81,3) ailesi ile birlikte, 26'sı (%18,7) arkadaşı/akrabasıyla ya da yalnız yaşamaktadır. Katılımcıların 62'si (%44,6) tek çocuk olan veya 1 kardeşi olan, 51'i (%36,7) 2 kardeşi olan, 25'i (%18) 3 veya daha fazla kardeşi olan bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların kardeş sırası kategorilerine dağılımında, 67'sinin (%48,2) 1. kardeş, 43'ünün (%30,9) 2. kardeş, 27'sinin (%34,5) 3. ve üzeri kardeş sırasına sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların 48'i (%35,5) ekonomik durumunu iyi, 88'i (%63,3)

orta, 3'ü (%2,2) kötü olarak değerlendirmektedir. Katılımcıların 45'i (%32,4) akademik başarısını iyi, 87'si (%62,6) orta, 7'si (%5) kötü olarak değerlendirmektedir (Tablo1).

Ebeveyn katılımcılar, yaşları 37-59 ($\bar{x}=46,46\pm4,894$) arasında olmak üzere toplam 139 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların 107'si (%77) kadın, 32'si (%23) erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların 35'i (%25,2) ilkokul, 23'ü (%16,5) ortaokul, 50'si (%36) lise, 28'i (%20,1) üniversite, 2'si (%1,4) yüksek lisans/doktora mezunlarından oluşmaktadır. Katılımcıların 50'si (%36) çalışan, 21'i (%15,1) çalışmayan, 11'i (%7,9) emekli, 57'si (%41) ev hanımı olan kişilerdir. Katılımcıların 44'ü (%31,7) ekonomik durumunu iyi, 92'si (%66,2) orta, 1'i (%0,7) kötü olarak değerlendirmektedir.

Tablo 2. Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Genel Toplam Puanları ve Faktör Toplam Puanlarının Betimleyici İstatistik Tablosu

Değişkenler	En Küçük Değer	En Büyük Değer	$\bar{x}$	s
Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı	14	33	23,61	3,851
Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı	21	68	51,47	7,522
Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı	4	26	17,71	4,453
Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı	96	222	170,81	24,497
Büyük Beş-50 Kişilik Testi Dışadönüklük Faktörü Toplam Puanı	14	45	32,37	6,549
Büyük Beş-50 Kişilik Testi Uyumluluk Faktörü Toplam Puanı	20	50	40,30	5,118
Büyük Beş-50 Kişilik Testi Sorumluluk Faktörü Toplam Puanı	24	50	41,05	5,784
Büyük Beş-50 Kişilik Testi Duygusal Dengelilik Faktörü Toplam Puanı	11	47	29,72	7,165
Büyük Beş-50 Kişilik Testi Zeka/Hayal Gücü Faktörü Toplam Puanı	18	47	35,42	5,659
Evlilik Çatışması Ölçeği Toplam Puanı	0	70	15,57	11,095

Araştırmaya katılan 139 ergen katılımcının Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalaması 23,61 olarak hesaplanmıştır. Katılımcılar bu ölçekten en düşük 14, en yüksek 33 puan almıştır. Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalaması 51,47 olarak hesaplanmıştır. Katılımcılar bu ölçekten en düşük 21, en yüksek 68 puan almıştır. Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalaması 17,71 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların bu ölçekten aldığı en düşük puan 4, en yüksek puan 26'dır. Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalaması 170,81 olarak hesaplanmıştır. Katılımcılar bu ölçekten en düşük 96, en yüksek 222 puan almıştır (Tablo 2).

Araştırmaya katılan 139 ebeveynin Büyük Beş-50 Kişilik Testi Dışadönüklük Faktörü toplam puan ortalaması 32,37 olarak hesaplanmıştır. Bu faktörden alınan en düşük puan 14, en yüksek puan 45'tir. Büyük Beş-50 Kişilik Testi Uyumluluk Faktörü toplam puan ortalaması 40,30 olarak hesaplanmıştır. Bu alt faktörden alınan en düşük puanın 20, en yüksek puanın 50 olduğu görülmektedir. Büyük Beş-50 Kişilik Testi Sorumluluk Faktörü toplam puan ortalaması 41,05 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların bu faktörden aldığı en düşük puan 24, en yüksek puan

50'dir. Büyük Beş-50 Kişilik Testi Duygusal Dengelilik Faktörü toplam puan ortalaması 29,72 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların bu faktörden aldığı en düşük puan 11, en yüksek puan 47'dir. Büyük Beş-50 Kişilik Testi Zeka/Hayal Gücü Faktörü toplam puan ortalaması 35,42 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların bu faktörden aldıkları en düşük puan 18, en yüksek puan 47'dir. Evlilik Çatışması Ölçeği toplam puan ortalaması 15,57 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların bu ölçekten aldıkları en düşük puan 0, en yüksek puan 70'tir (Tablo 2).

Tablo 3. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek Adı	n	k	Alfa
Oxford Mutluluk Ölçeği	135	7	0,688
Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği	127	14	0,849
Öznel Mutluluk Ölçeği	138	4	0,729
Öznel İyi Oluş Ölçeği	107	46	0,884
Büyük Beş-50 Kişilik Testi Dışadönüklük Faktörü	130	10	0,745
Büyük Beş-50 Kişilik Testi Uyumluluk Faktörü	122	10	0,610
Büyük Beş-50 Kişilik Testi Sorumluluk Faktörü	126	10	0,757
Büyük Beş-50 Kişilik Testi Duygusal Dengelilik Faktörü	132	10	0,787
Büyük Beş-50 Kişilik Testi Zeka/Hayal Gücü Faktörü	129	10	0,721
Evlilik Çatışması Ölçeği	106	70	0,924

Çalışmada kullanılan ölçekler için yapılan güvenirlilik analizi sonuçlarına göre, Oxford Mutluluk Ölçeği' nin 135 kişi üzerinden 7 maddelik hesaplanan iç tutarlılık katsayısı 0,688'dir. Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği' nin 127 kişi üzerinden 14 maddelik hesaplanan iç tutarlılık katsayısı 0,849' dur. Öznel Mutluluk Ölçeği için 138 kişi üzerinden 4 maddelik hesaplanan iç tutarlılık katsayısı 0,729'dur. Öznel İyi Oluş Ölçeği için 107 kişi üzerinden 46 maddelik hesaplanan iç tutarlılık katsayısı 0,884' dir. Büyük Beş-50 Kişilik Testi Alt Boyutlarında her alt boyut için 10 maddelik hesaplanan iç tutarlılık katsayısı, Dışadönüklük Faktörü için 130 kişi üzerinden 0,745, Uyumluluk Faktörü için 122 kişi üzerinden 0,610, Sorumluluk Faktörü için 126 kişi üzerinden 0,757, Duygusal Dengelilik Faktörü için 132 kişi üzerinden 0,787, Zeka/Hayal Gücü Faktörü için 129 kişi üzerinden 0,721 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca Evlilik Çatışması Ölçeği' nin 106 kişi üzerinden 70 maddelik iç tutarlılık katsayısı 0,924 olarak hesaplanmıştır (Tablo 3).

Tablo 4. Ölçek Toplam Puanları Arası Korelasyon Katsayıları

(n=139)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1-Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı									
2-Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı	0,695***								
3-Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı	0,611***	0,623***							
4-Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı	0,649***	0,730***	0,595***						
5-Büyük Beş-50 Kişilik Testi Dışadönüklük Faktörü Toplam Puanı	0,175*	0,190*	-0,026	0,085					
6-Büyük Beş-50 Kişilik Testi Uyumluluk Faktörü Toplam Puanı	0,253**	0,198*	0,062	0,278**	0,310***				
7-Büyük Beş-50 Kişilik Testi Sorumluluk Faktörü Toplam Puanı	0,158	0,224**	0,095	0,241**	0,082	0,335***			
8-Büyük Beş-50 Kişilik Testi Duygusal Dengelilik Faktörü Toplam Puanı	0,156	0,045	0,057	0,082	0,243**	0,179*	0,063		
9-Büyük Beş-50 Kişilik Testi Zeka/Hayal Gücü Faktörü Toplam Puanı	0,250**	0,324***	0,080	0,256**	0,356***	0,376***	0,336***	-0,070	
10-Evlilik Çatışması Ölçeği Toplam Puanı	-0,150	-0,172*	-0,145	-0,245**	0,030	-0,239**	-0,161	-0,139	-0,003

*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001

Araştırmada kullanılan ölçek toplam puanları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla ölçek toplam puanları arası korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonuçları sunulmaktadır. Oxford Mutluluk Ölçeği ve Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puanları arasında pozitif yönde ($r=0,695$; $p<0,001$) yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Oxford Mutluluk Ölçeği ve Büyük Beş-50 Kişilik Testi Dışadönüklük Faktörü toplam puanları arasında pozitif yönde ($r=0,175$; $p<0,05$) zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Oxford Mutluluk Ölçeği ve Büyük Beş-50 Kişilik Testi Uyumluluk Faktörü toplam puanları arasında pozitif yönde ($r=0,253$; $p<0,01$) zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Oxford Mutluluk Ölçeği ve Büyük Beş-50 Kişilik Testi Zeka/Hayal Gücü Faktörü toplam puanları arasında pozitif yönde ($r=0,250$; $p<0,01$) zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 4).

Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği ve Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puanları arasında pozitif yönde ($r=0,730$; $p<0,001$) yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği ve Büyük Beş-50 Kişilik Testi Dışadönüklük Faktörü toplam puanları arasında pozitif yönde ($r=0,190$; $p<0,05$) zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği ve Büyük Beş-50 Kişilik Testi Uyumluluk Faktörü toplam puanları arasında pozitif yönde ($r=0,198$; $p<0,05$) zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği ve Büyük Beş-50 Kişilik Testi Sorumluluk Faktörü toplam puanları arasında pozitif yönde ($r=0,224$; $p<0,01$) zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği ve Evlilik Çatışması Ölçeği ve toplam puanları arasında negatif yönde ($r=-0,172$; $p<0,05$) zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 4).

Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Büyük Beş-50 Kişilik Testi Uyumluluk Faktörü toplam puanları arasında pozitif yönde ($r=0,278$; $p<0,01$) zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Büyük Beş-50 Kişilik Testi Sorumluluk Faktörü toplam puanları arasında pozitif yönde ($r=0,241$; $p<0,01$) zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Büyük Beş-50 Kişilik Testi Zeka/Hayal Gücü Faktörü ve toplam puanları arasında pozitif yönde ($r=0,256$; $p<0,01$) zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Evlilik Çatışması Ölçeği toplam puanları arasında negatif yönde ($r=-0,245$; $p<0,01$) zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 4).

Büyük Beş-50 Kişilik Testi Dışadönüklük Faktörü ve Uyumluluk Faktörü toplam puanları arasında pozitif yönde ($r=0,310$; $p<0,001$) zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Büyük Beş-50 Kişilik Testi Dışadönüklük Faktörü ve Duygusal Dengelilik Faktörü toplam puanları arasında pozitif yönde ($r=0,243$; $p<0,01$) zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 4).

Büyük Beş-50 Kişilik Testi Uyumluluk Faktörü ve Duygusal Dengelilik Faktörü toplam puanları arasında pozitif yönde ($r=0,179$; $p<0,05$) zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Büyük Beş-50 Kişilik Testi Uyumluluk

Faktörü ve Evlilik Çatışması Ölçeği toplam puanları arasında negatif yönde ($r=-0,239$; $p<0,01$) zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 4).

Araştırmada ergen katılımcılar için kullanılan Oxford Mutluluk Ölçeği, Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği, Öznel Mutluluk Ölçeği ve Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamalarının bazı demografik değişken grupları açısından karşılaştırılması amacıyla Farklı Gruplar için t-Testi yapılmıştır. Aşağıda yapılan t-Testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 5. Ergen Katılımcılarda Kullanılan Ölçeklerin Toplam Puan Ortalamalarının Cinsiyet Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi ile Karşılaştırma Sonuçları

Toplam Puan	Gruplar	n	$\bar{x}$	s	t	s. d.	p
Oxford Mutluluk Ölçeği	Kadın	98	23,81	3,721	0,921	137	0,359
	Erkek	41	23,15	4,157			
Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği	Kadın	98	51,74	7,322	0,653	137	0,515
	Erkek	41	50,83	8,037			
Öznel Mutluluk Ölçeği	Kadın	98	18,02	4,238	1,284	136	0,201
	Erkek	40	16,95	4,914			
Öznel İyi Oluş Ölçeği	Kadın	98	171,38	24,053	0,419	137	0,676
	Erkek	41	169,46	25,783			

Cinsiyet gruplarının, Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(137)=0,921$; $p>0,05$. Cinsiyet gruplarının, Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(137)=0,653$; $p>0,05$. Cinsiyet gruplarının, Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(136)=1,284$; $p>0,05$. Cinsiyet gruplarının, Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(137)=0,419$; $p>0,05$ (Tablo 5).

Tablo 6. Ergen Katılımcılarda Kullanılan Ölçeklerin Toplam Puan Ortalamalarının Ekonomik Durum Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi ile Karşılaştırma Sonuçları

Toplam Puan	Gruplar	n	$\bar{x}$	s	t	s. d.	p
Oxford Mutluluk Ölçeği	İyi	48	24,58	4,073	2,190	137	0,030
	Orta/Kötü	91	23,10	3,649			
Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği	İyi	48	52,90	6,612	1,627	137	0,106
	Orta/Kötü	91	50,73	7,892			
Öznel Mutluluk Ölçeği	İyi	48	18,85	4,089	2,236	136	0,027
	Orta/Kötü	90	17,10	4,540			
Öznel İyi Oluş Ölçeği	İyi	48	176,06	20,539	1,990	116,640	0,049
	Orta/Kötü	91	168,04	26,027			

Ekonomik durum gruplarının, Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır; $t(137)=2,190$; $p<0,05$. Ekonomik durumunu iyi olarak değerlendiren grubun Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalaması, orta/kötü olarak değerlendiren grubun ortalamasından daha yüksektir. Ekonomik durum gruplarının, Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(137)=1,627$; $p>0,05$. Ekonomik durum gruplarının Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır; $t(136)=2,236$; $p<0,05$. Ekonomik durumunu iyi olarak değerlendiren grubun Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalaması, orta/kötü olarak değerlendiren grubun ortalamasından daha yüksektir. Ekonomik durum gruplarının Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır; $t(116,640)=1,990$; $p<0,05$. Ekonomik durumunu iyi olarak değerlendiren grubun Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalaması, orta/kötü olarak değerlendiren grubun ortalamasından daha yüksektir (Tablo 6).

Tablo 7. Ergen Katılımcılarda Kullanılan Ölçeklerin Toplam Puan Ortalamalarının Akademik Başarı Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi ile Karşılaştırma Sonuçları

Toplam Puan	Akademik Başarı Grupları	n	$\bar{x}$	s	t	s. d.	p
Oxford Mutluluk Ölçeği	İyi	45	24,42	3,911	1,729	137	0,086
	Orta/Kötü	94	23,22	3,782			
Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği	İyi	45	53,51	6,587	2,240	137	0,027
	Orta/Kötü	94	50,50	7,776			
Öznel Mutluluk Ölçeği	İyi	45	17,44	4,099	-0,486	136	0,628
	Orta/Kötü	93	17,84	4,630			
Öznel İyi Oluş Ölçeği	İyi	45	176,69	23,894	1,977	137	0,050
	Orta/Kötü	94	168,00	24,407			

Akademik başarı gruplarının Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(137)=1,729$; $p>0,05$. Akademik başarı gruplarının Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır; $t(137)=2,240$; $p<0,05$. Akademik başarısını iyi olarak değerlendiren grubun Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalaması, akademik başarısını orta/kötü olarak değerlendiren grubun ortalamasından daha yüksektir. Akademik başarı gruplarının Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(136)=-0,486$; $p>0,05$. Akademik başarı gruplarının Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(137)=1,977$; $p=0,050$ (Tablo 7).

Araştırmada ergen katılımcılar için kullanılan Oxford Mutluluk Ölçeği, Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği, Öznel Mutluluk Ölçeği ve Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamalarının yaş ve kardeş sayısı grupları açısından karşılaştırılması amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizinin sonuçları aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 8. Ergen Katılımcılarda Kullanılan Ölçeklerin Toplam Puan Ortalamalarının Yaş Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Toplam Puan	Yaş Grupları	n	$\bar{x}$	F	p
Oxford Mutluluk Ölçeği	18 yaş ve altı	32	23,50	1,401	0,237
	19 yaş	32	22,31		
	20 yaş	31	24,16		
	21 yaş	32	24,19		
	22 yaş ve üzeri	12	24,42		
Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği	18 yaş ve altı	32	51,41	0,656	0,624
	19 yaş	32	50,31		
	20 yaş	31	52,74		
	21 yaş	32	50,78		
	22 yaş ve üzeri	12	53,33		
Öznel İyi Oluş Ölçeği	18 yaş ve altı	32	174,69	1,595	0,179
	19 yaş	32	164,34		
	20 yaş	31	176,58		
	21 yaş	32	166,19		
	22 yaş ve üzeri	12	175,17		

Beş farklı yaş grubunun, Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $F(4,134)=1,401$; $p>0,05$. Beş farklı yaş grubunun, Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $F(4,134)=0,656$; $p>0,05$. Beş farklı yaş grubunun, Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $F(4,134)=1,595$; $p>0,05$ (Tablo 8).

Yaş gruplarının Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda varsansların homojenliği koşulu sağlanmadığından karşılaştırma yapılamamıştır.

Tablo 9. Ergen Katılımcılarda Kullanılan Ölçeklerin Toplam Puan Ortalamalarının Kardeş Sayısı Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Toplam Puan	Kardeş Sayısı Grupları	n	F	p
Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği	Tek çocuk olanlar ve 1 kardeşi olanlar	62	1,477	0,232
	2 kardeşi olanlar	51		
	3 kardeş ve üzeri	25		
Öznel Mutluluk Ölçeği	Tek çocuk olanlar ve 1 kardeşi olanlar	62	0,081	0,922
	2 kardeşi olanlar	51		
	3 kardeş ve üzeri	25		
Öznel İyi Oluş Ölçeği	Tek çocuk olanlar ve 1 kardeşi olanlar	62	0,859	0,426
	2 kardeşi olanlar	51		
	3 kardeş ve üzeri	25		

Kardeş sayısı gruplarının, Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $F(2,135)=1,477$; $p>0,05$. Kardeş sayısı gruplarının, Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $F(2,134)=0,081$; $p>0,05$. Kardeş sayısı gruplarının, Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $F(2,135)=0,859$; $p>0,05$ (Tablo 9).

Kardeş sayısı gruplarının Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucunda, varsansların homojenliği koşulu sağlanmadığından karşılaştırma yapılamamıştır.

Ergen katılımcılar için kullanılan ölçeklerin toplam puan ortalamalarının ebeveynlerin evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre karşılaştırılması amacıyla yapılan Farklı Gruplar için t-Testi sonuçlarına aşağıda yer verilmektedir.

Tablo 10. Ebeveynlerde Evlilik Çatışması Gruplarının, Ergen Katılımcılarda Kullanılan Ölçeklerin Toplam Puan Ortalamaları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi ile Karşılaştırılması

Toplam Puan	Gruplar	n	$\bar{x}$	s	t	s. d.	p
Oxford Mutluluk Ölçeği	Yüksek	56	23,14	3,868	-1,180	137	0,240
	Düşük	83	23,93	3,831			
Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği	Yüksek	56	50,66	7,578	-1,048	137	0,296
	Düşük	83	52,02	7,480			
Öznel Mutluluk Ölçeği	Yüksek	55	17,35	4,731	-0,782	136	0,436
	Düşük	83	17,95	4,271			
Öznel İyi Oluş Ölçeği	Yüksek	56	167,98	23,854	-1,120	137	0,265
	Düşük	83	172,72	24,882			

Evlilik çatışması sıklığı gruplarının Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(137)=-1,180$; $p>0,05$. Evlilik çatışması sıklığı gruplarının Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(137)=-1,048$; $p>0,05$. Evlilik çatışması sıklığı gruplarının Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(136)=-0,782$; $p>0,05$. Evlilik çatışması sıklığı gruplarının Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(137)=-1,120$; $p>0,05$ (Tablo 10).

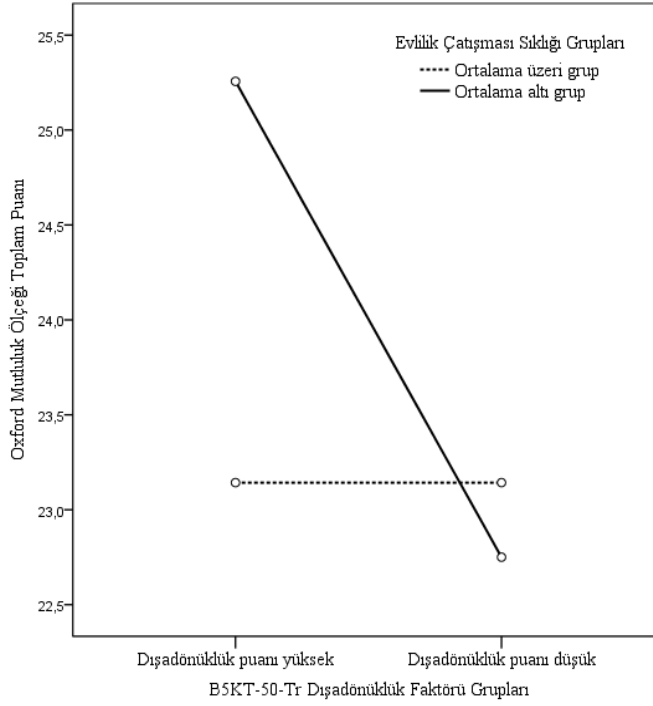
Ergenler için kullanılan ölçeklerin toplam puan ortalamalarının ebeveynlerin evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Elde edilen bu sonucun ardından ebeveynlerin B5KT-50-Tr faktörleri ve evlilik çatışması sıklığı gruplarının ergen mutluluğu, mental iyi oluşu, öznel iyi oluşu, öznel mutluluğu ile etkileşim durumunu incelemek amacıyla İki Yönlü Tek Değişkenli Varyans Analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 11. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	3,570	0,016	0,074
B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Grupları	3,733	0,055	0,027
B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	3,733	0,055	0,027

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Dışadönüklük faktörü grupları ile evlilik çatışması grupları birlikte alınarak ergenlerin Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırılmıştır. Oluşturulan gruplar birlikte alındığında ana etki istatistiksel olarak anlamlıdır; $F(3,135)=3,570$; $p<0,05$; kısmi $\eta^2=0,074$. Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Dışadönüklük faktörü gruplarında ergenlerin Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından anlamlı bir farklılık görülmemektedir; $F(1,135)=3,733$; $p>0,05$ (Tablo 11).

Ayrıca ebeveynlerin B5KT-50-Tr Dışadönüklük faktörü grupları ve evlilik çatışması gruplarına göre ergenlerin Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim bulunmamıştır; $F(1,135)=3,733$; $p>0,05$ (Tablo 11, Şekil 1).

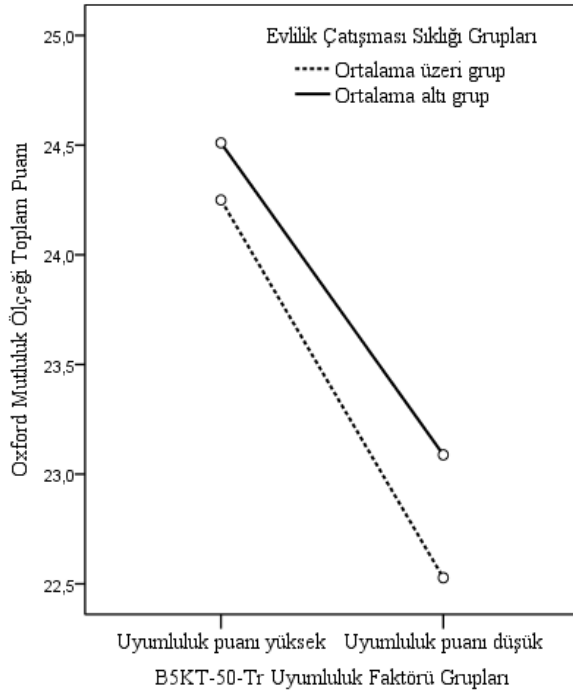
Şekil 1. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 12. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	2,295	0,081	0,049
B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü	5,370	0,022	0,038
B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	0,049	0,825	0,000

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,135)=2,295$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,049$. Ergenlerin Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları, ebeveynlerin B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü

gruplarına göre farklılık göstermektedir; $F(1,135)=5,370$; $p<0,05$ (Tablo 12). B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü toplam puanı yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalaması daha yüksektir. Ayrıca Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,135)=0,049$; $p>0,05$ (Tablo 12, Şekil 2).

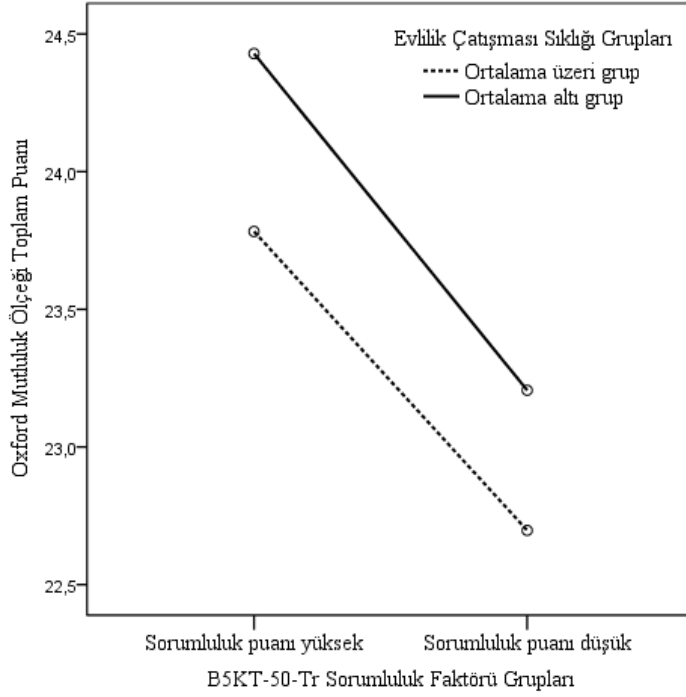
Şekil 2. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 13. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	1,513	0,214	0,033
B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Grupları	2,939	0,089	0,021
B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	0,010	0,919	0,000

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,135)=1,513$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,033$. Ergenlerin Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları, ebeveynlerin B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü gruplarına göre farklılık göstermemektedir; $F(1,135)=2,939$; $p>0,05$ (Tablo 13). Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,135)=0,010$; $p>0,05$ (Tablo 13, Şekil 3).

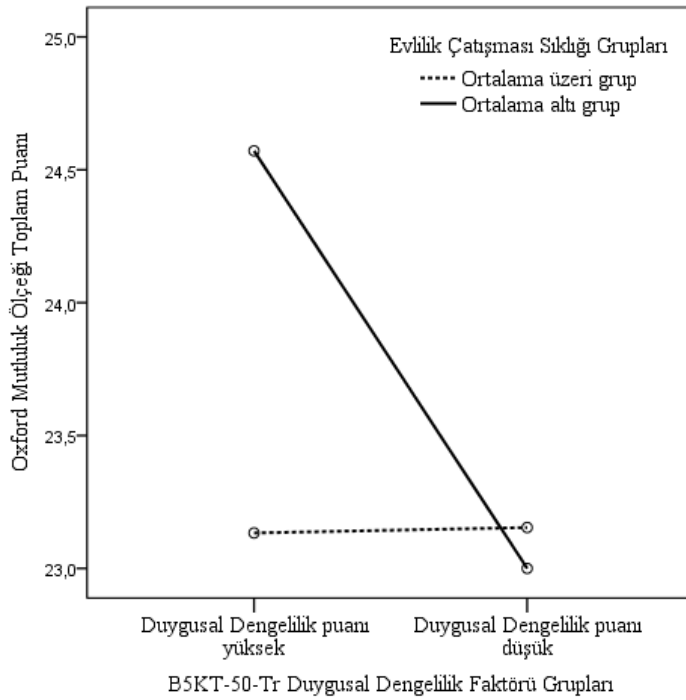
Şekil 3. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 14. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	1,597	0,193	0,034
B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Grupları	1,351	0,247	0,010
B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	1,423	0,235	0,010

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,135)=1,597$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,034$ (Tablo 14).

Ergenlerin Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları, ebeveynlerin B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik faktörü gruplarına göre farklılık göstermemektedir; $F(1,135)=1,351$; $p>0,05$. Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,135)=1,423$; $p>0,05$ (Tablo 14, Şekil 4).

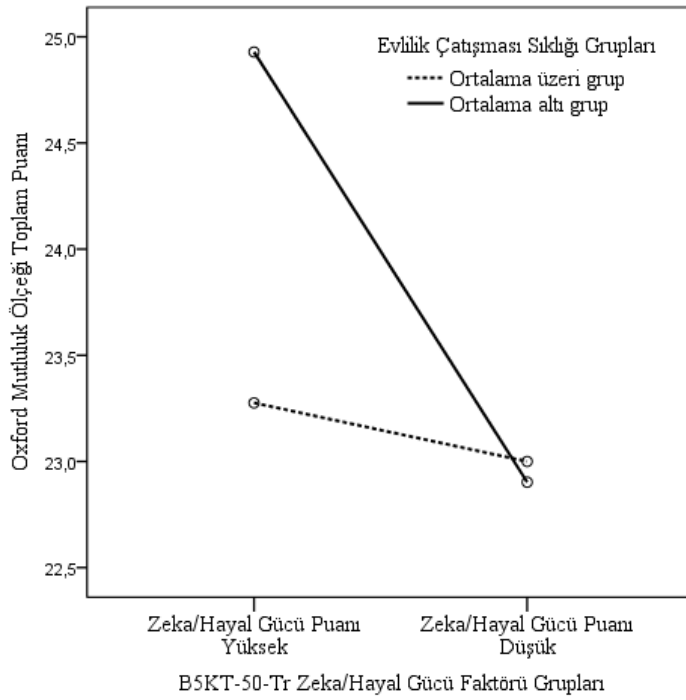

Şekil 4. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 15. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	2,478	0,064	0,052
B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü	3,080	0,082	0,022
B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	1,780	0,184	0,013

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,135)=2,478$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,052$. Ergenlerin Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları, ebeveynlerin B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü gruplarına göre farklılık göstermemektedir; $F(1,135)=3,080$; $p>0,05$. Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,135)=1,780$; $p>0,05$ (Tablo 15, Şekil 5).

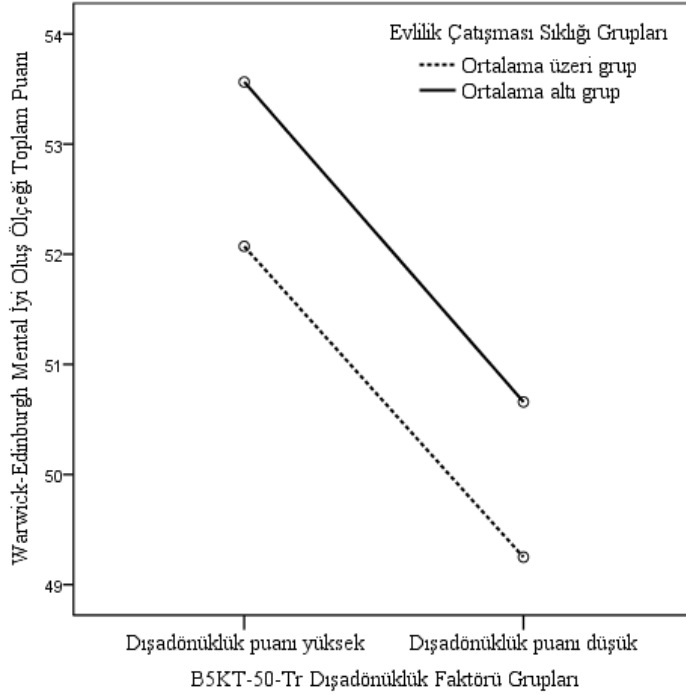

Şekil 5. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Oxford Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 16. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	2,100	0,103	0,045
B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Grupları	4,953	0,028	0,035
B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	0,001	0,974	0,000

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Dışadönüklük faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,135)=2,100$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,045$. Ergenlerin Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları ebeveynlerin B5KT-50-Tr Dışadönüklük faktörü gruplarına göre farklılık göstermektedir; $F(1,135)=4,953$; $p<0,05$. B5KT-50-Tr Dışadönüklük faktörü puanı yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 16). Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Dışadönüklük faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,135)=0,001$; $p>0,05$ (Tablo 16, Şekil 6).

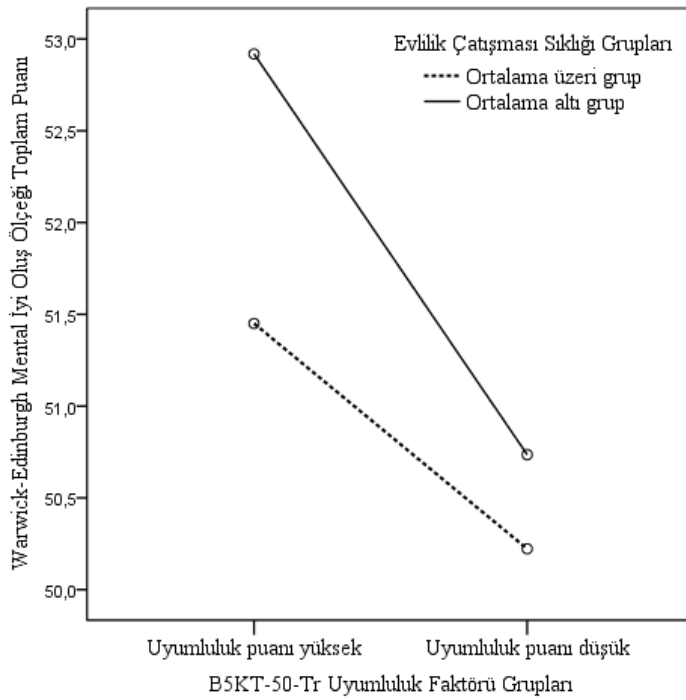
Şekil 6. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 17. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	1,045	0,375	0,023
B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Grupları	1,613	0,206	0,012
B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	0,127	0,723	0,001

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,135)=1,045$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,023$. Ergenlerin Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları ebeveynlerin

B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü gruplarına göre farklılık göstermemektedir; $F(1,135)=1,613$; $p>0,05$. Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü grupları ve Evlilik Çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,135)=0,127$; $p>0,05$ (Tablo 17, Şekil 7).

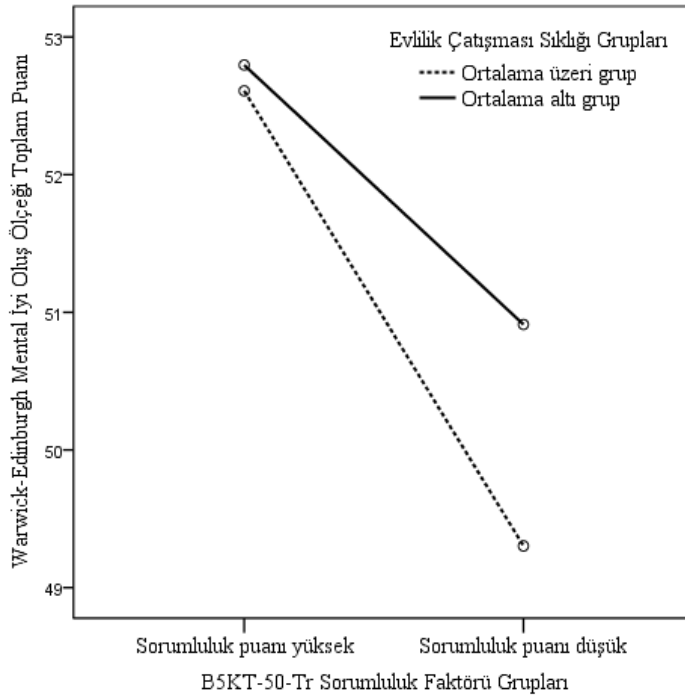
Şekil 7. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 18. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	1,683	0,174	0,036
B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Grupları	3,908	0,050	0,028
B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	0,293	0,589	0,002

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,135)=1,683$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,036$. Ergenlerin Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları ebeveynlerin B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü gruplarına göre farklılık göstermemektedir; $F(1,135)=3,908$; $p>0,05$ (Tablo 18).

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,135)=0,293$; $p>0,05$ (Tablo 18, Şekil 8).

Şekil 8. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

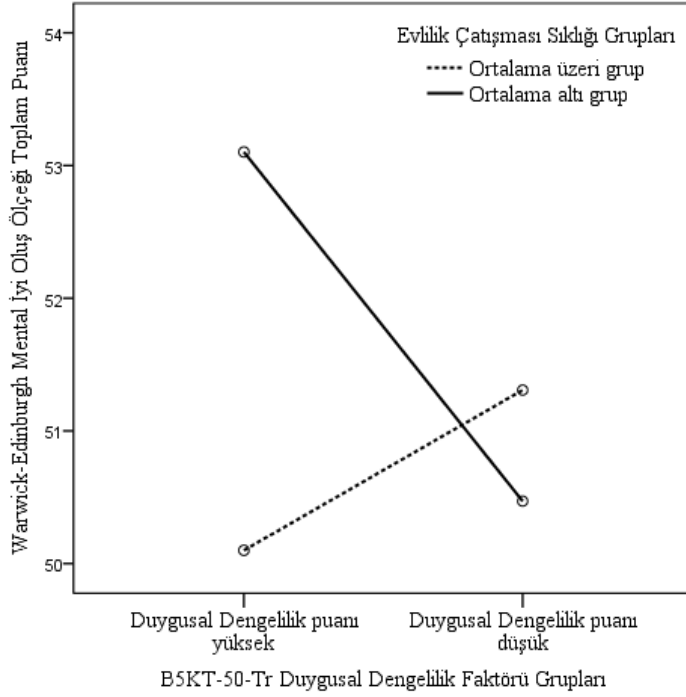

Tablo 19. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	1,314	0,273	0,028
B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Grupları	0,297	0,587	0,002
B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	2,156	0,144	0,016

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,135)=1,314$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,028$. Ergenlerin Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları ebeveynlerin B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik faktörü gruplarına göre farklılık göstermemektedir; $F(1,135)=0,297$; $p>0,05$ (Tablo 19).

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,135)=2,156$; $p>0,05$ (Tablo 19, Şekil 9).

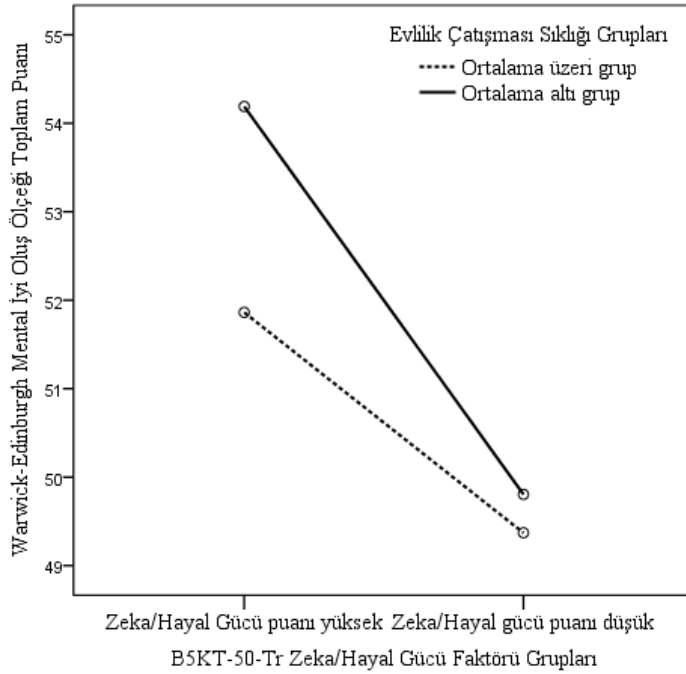
Şekil 9. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 20. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	3,396	0,020	0,070
B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Grupları	7,346	0,008	0,052
B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	0,557	0,457	0,004

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir; $F(3,135)= 3,396$; $p<0,05$; Kısmi $\eta^2=0,070$. Ana etkinin anlamlı olmasıyla birlikte, ergenlerin Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş

Ölçeği toplam puan ortalamaları ebeveynlerin B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü gruplarına göre farklılık göstermektedir; $F(1,135)=7,346$; $p<0,01$ (Tablo 20). B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü puanı yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları daha yüksektir. Ayrıca ebeveynlerin B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü grupları ve Evlilik Çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,135)=0,557$; $p>0,05$ (Tablo 20, Şekil 10).

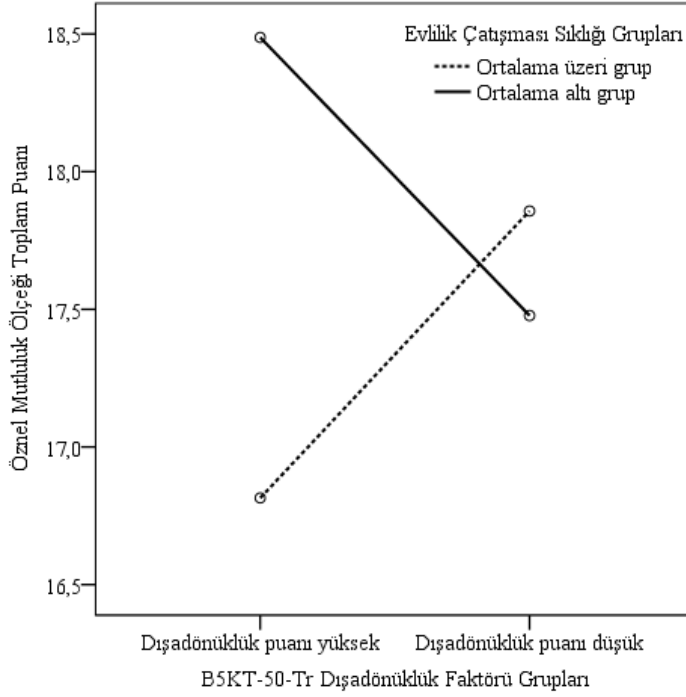

Şekil 10. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 21. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	0,807	0,492	0,018
B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Grupları	0,000	0,983	0,000
B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	1,746	0,189	0,013

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Dışadönüklük faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,134)=0,807$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,018$. Ergenlerin Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları ebeveynlerin B5KT-50-Tr Dışadönüklük faktörü gruplarına göre farklılık göstermemektedir; $F(1,134)=0,000$; $p>0,05$. Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Dışadönüklük faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,134)=1,746$; $p>0,05$ (Tablo 21, Şekil 11).

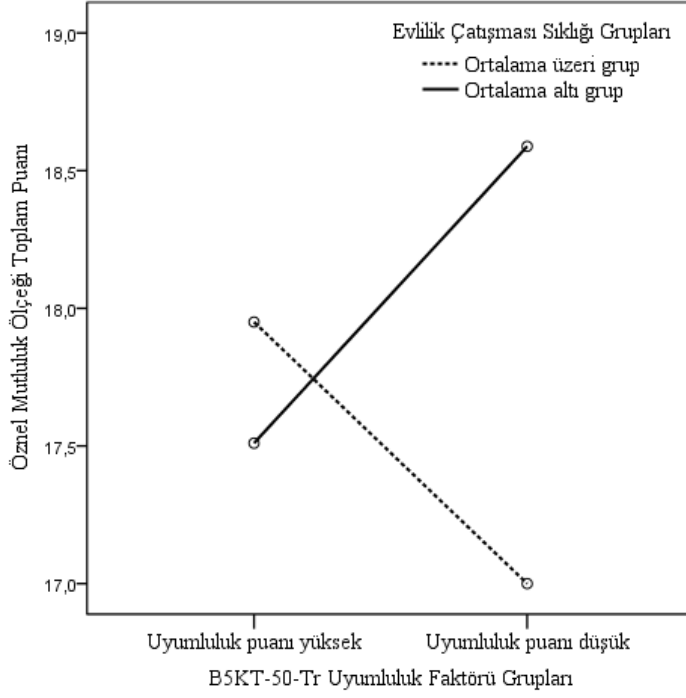
Şekil 11. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 22. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	0,786	0,504	0,017
B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Grupları	0,006	0,936	0,000
B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	1,608	0,207	0,012

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,134)=0,786$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,017$. Ergenlerin Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları ebeveynlerin B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü

gruplarına göre farklılık göstermemektedir; $F(1,134)=0,006$; $p>0,05$. Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,134)=1,608$; $p>0,05$ (Tablo 22, Şekil 12).

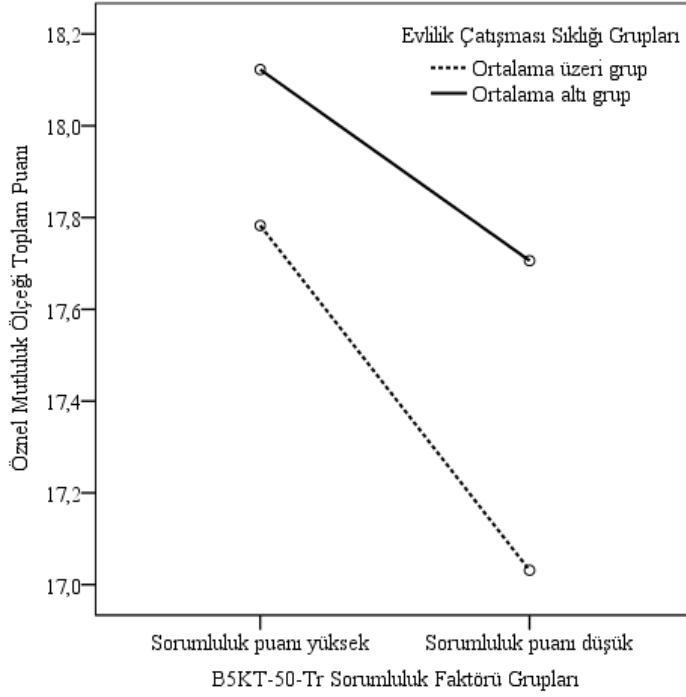

Şekil 12. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 23. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	0,385	0,764	0,009
B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Grupları	0,545	0,462	0,004
B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	0,045	0,833	0,000

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,134)=0,385$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,009$. Ergenlerin Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları ebeveynlerin B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü gruplarına göre farklılık göstermemektedir; $F(1,134)=0,545$; $p>0,05$. Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,134)=0,045$; $p>0,05$ (Tablo 23, Şekil 13).

Şekil 13. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

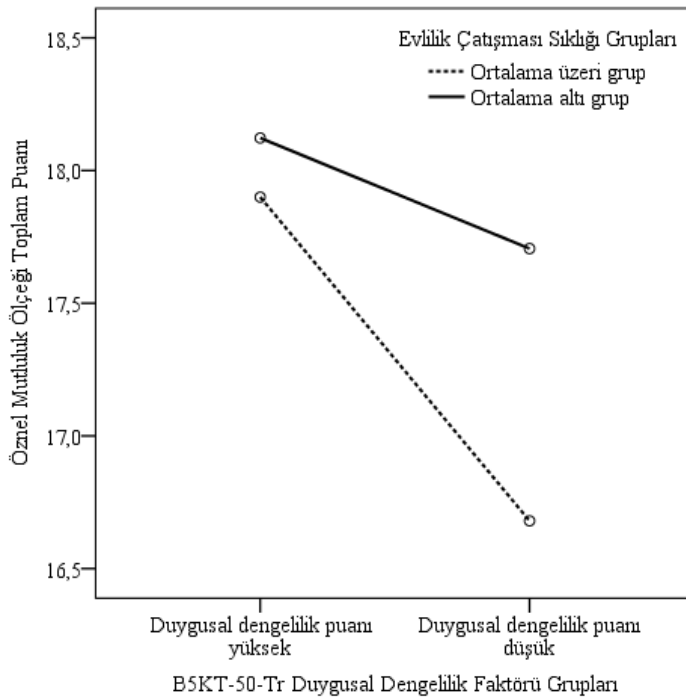
Tablo 24. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	0,599	0,617	0,013
B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Grupları	1,087	0,299	0,008
B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	0,262	0,610	0,002

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,134)=0,599$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,013$. Ergenlerin Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları ebeveynlerin B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik

faktörü gruplarına göre farklılık göstermemektedir; $F(1,134)=1,087$; $p>0,05$. Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,134)=0,262$; $p>0,05$ (Tablo 24, Şekil 14).

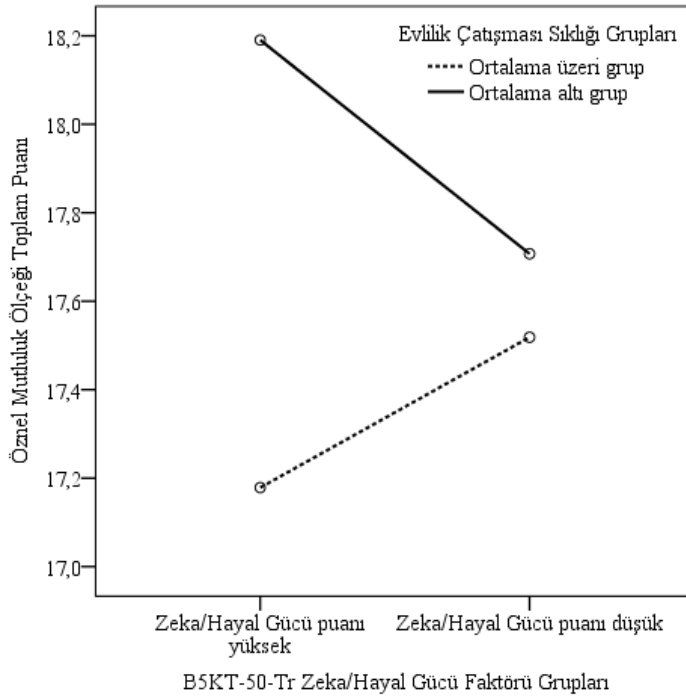

Şekil 14. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 25. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	0,308	0,820	0,007
B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Grupları	0,008	0,927	0,000
B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	0,278	0,599	0,002

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,134)=0,308$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,007$. Ergenlerin Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları ebeveynlerin B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü gruplarına göre farklılık göstermemektedir; $F(1,134)=0,008$; $p>0,05$. Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Öznel Mutluluk Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,134)=0,278$; $p>0,05$ (Tablo 25, Şekil 15).

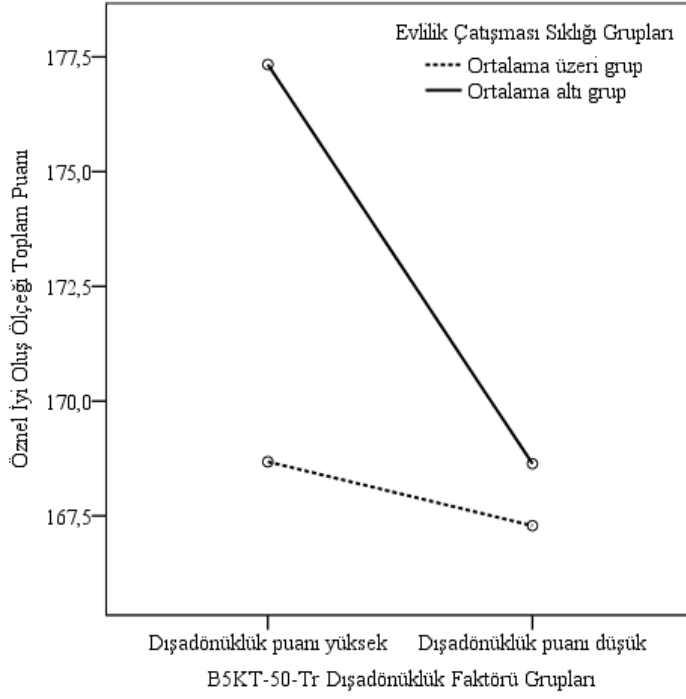

Şekil 15. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel Mutluluk Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 26. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	1,310	0,274	0,028
B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Grupları	1,426	0,235	0,010
B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	0,747	0,389	0,006

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Dışadönüklük faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,135)=1,310$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,028$. Ergenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları ebeveynlerin B5KT-50-Tr Dışadönüklük faktörü gruplarına göre farklılık göstermemektedir; $F(1,135)=1,426$; $p>0,05$. Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Dışadönüklük faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,135)=0,747$; $p>0,05$ (Tablo 26, Şekil 16).

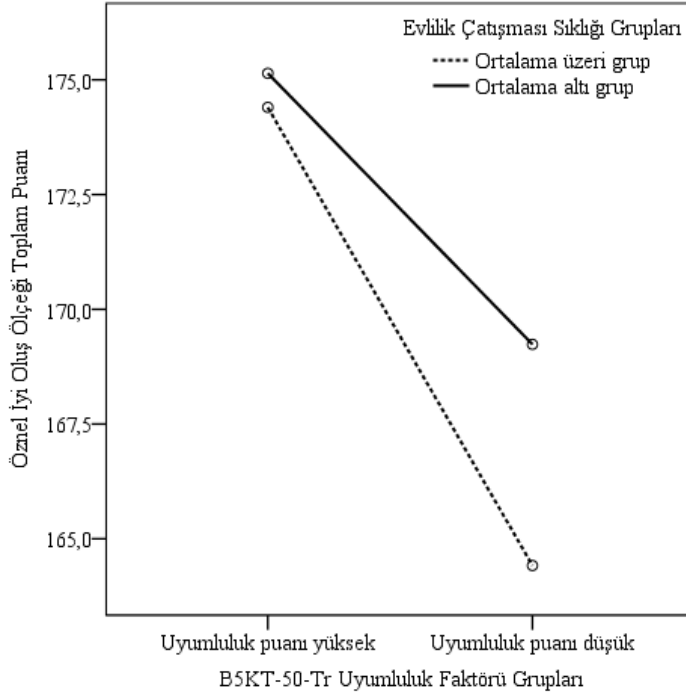

Şekil 16. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Dışadönüklük Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 27. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	1,536	0,208	0,033
B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Grupları	3,336	0,070	0,024
B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	0,219	0,640	0,002

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,135)=1,536$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,033$. Ergenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları ebeveynlerin B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü gruplarına göre farklılık göstermemektedir; $F(1,135)=3,336$; $p>0,05$. Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,135)=0,219$; $p>0,05$ (Tablo 27, Şekil 17).

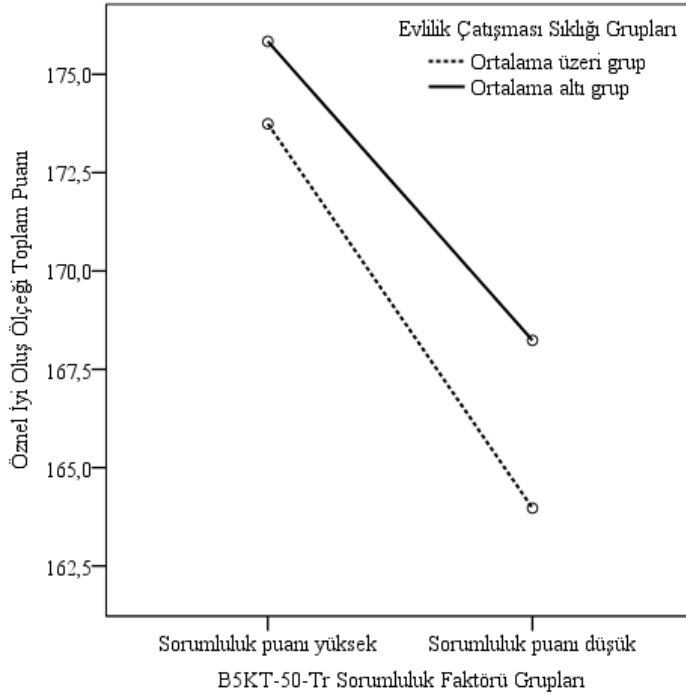
Şekil 17. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Uyumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 28. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	1,812	0,148	0,039
B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Grupları	4,140	0,044	0,030
B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	0,064	0,800	0,000

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,135)=1,812$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,039$ (Tablo 28).

Ergenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları, ebeveynlerin B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü gruplarına göre farklılık göstermektedir; $F(1,135)=4,140$; $p<0,05$. B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü toplam puanı yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalaması, B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü toplam puanı düşük olan ebeveynlerin çocuklarının Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamasından daha yüksektir. Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,135)=0,064$; $p>0,05$ (Tablo 28, Şekil 18).

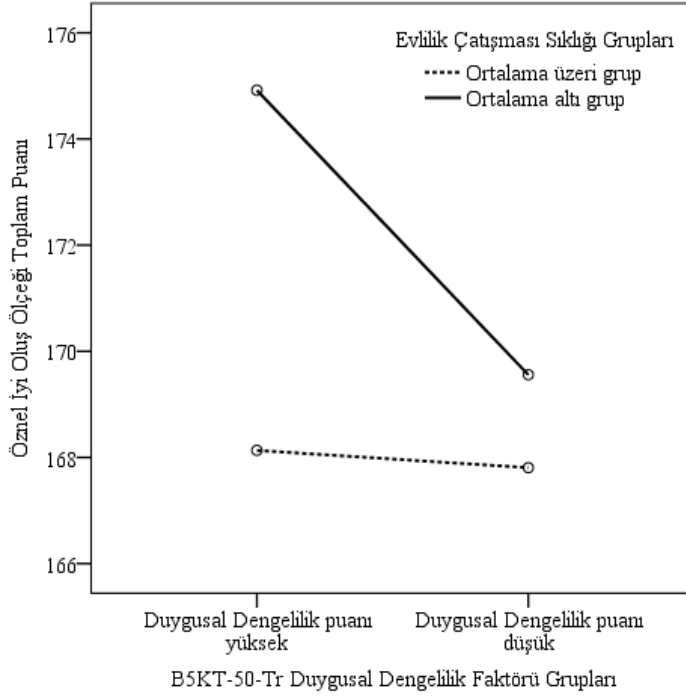
Şekil 18. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Sorumluluk Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 29. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	0,734	0,533	0,016
B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Grupları	0,440	0,508	0,003
B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	0,345	0,558	0,003

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik faktörü grupları ile evlilik çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir; $F(3,135)=0,734$; $p>0,05$; kısmi $\eta^2=0,016$. Ergenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları, ebeveynlerin B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik faktörü gruplarına göre farklılık göstermektedir; $F(1,135)=0,440$; $p>0,05$. Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,135)=0,345$; $p>0,05$ (Tablo 29, Şekil 19).

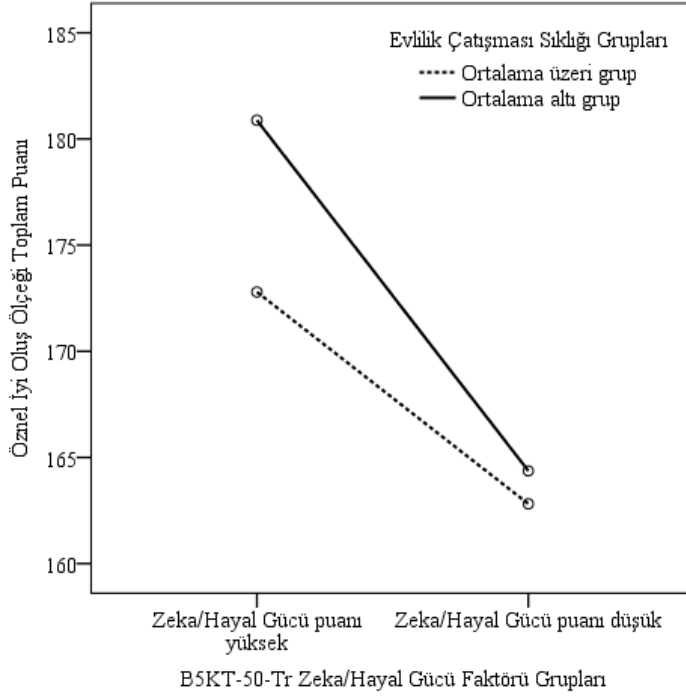

Şekil 19. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Tablo 30. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

Değişkenler	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	4,681	0,004	0,094
B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Grupları	10,551	0,001	0,072
B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Grupları / Evlilik Çatışması Sıklığı Grupları	0,642	0,424	0,005

Ebeveynlerin B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü grupları ile Evlilik Çatışması sıklığı grupları, ergenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları açısından karşılaştırıldığında ana etkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir; $F(3,135)=4,681$; $p<0,01$; kısmi $\eta^2=0,094$ (Tablo 30). Ana etkinin anlamlı olmasıyla birlikte, ergenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları ebeveynlerin B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü gruplarına göre farklılık göstermektedir; $F(1,135)=10,551$; $p<0,01$. B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü puanı yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları daha yüksektir. Ayrıca, ebeveynlerin B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü grupları ve evlilik çatışması sıklığı gruplarına göre ergenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim yoktur; $F(1,135)=0,642$; $p>0,05$ (Tablo 30, Şekil 20).

Şekil 20. Ebeveynlerin Evlilik Çatışması ve B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü Faktörü Gruplarının, Ergen Katılımcıların Öznel İyi Oluş Ölçeği Toplam Puanı Açısından Karşılaştırılması

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TARTIŞMA

Ergenlik, geleceğe dair hedeflerin belirlendiği ve bu hedeflere yönelik sorumlulukların alınmaya başlandığı bir dönemdir (Çankaya ve Meydan, 2018). Ergenlik döneminin en temel özelliği, ergenin “ben kimim?” sorusuyla karşı karşıya kalarak kendini anlamaya ve keşfetmeye çalışmasıdır. Ergenin kimlik kazanımının gerçekleşmesi bu dönemin en önemli hedefleri arasında görülmektedir (Erikson, 1968). Kimlik kazanımı sürecinde yaşanan içsel çatışmaya rağmen bu süreci sağlıklı biçimde tamamlayan ergenler sağlıklı bir kimlik yapısıyla genç yetişkinlik dönemine ulaşırlar (Marcia, 1989). Günümüzde yaşamsal koşulların değişmesi (iş sahibi olma yaşının artması, kişinin bireysel sorumluluğunu alarak aileden ayrışma sürecinin gecikmesi vb.) ile birlikte kimlik kazanımı sürecinin 20’li yaşlar boyunca devam ettiği ifade edilmektedir (Arnett, 2004; Derman, 2008). Dolayısıyla, bireysel farklılıklardan kaynaklı değişiklikler olsa da ergenlik döneminin tamamlanmasının ortalama 19-21’li yaşları bulduğu belirtilmektedir (Derman, 2008). Kimlik kazanımının başarıyla tamamlanamaması durumunda kimlik kargaşası yaşanmaktadır (Erikson, 1968). Kimlik kazanımı sürecinde ailenin tutumu ergen için önemli bir yere sahiptir. Ailenin destekleyici bir tutumla yaklaşması sürecin başarılı bir biçimde yaşanmasında etkili olmaktadır (Kocayörük, 2010). Ebeveynlerin tutumu, ergenin kimlik kazanımı sürecinde etkili olduğu kadar duygusal olarak iyi hissetmesinde de etkili olmaktadır (Mohammadi ve Firoozi, 2016). Ebeveynlerin tutumunun en önemli belirleyicilerinden birinin ebeveynlerin kişilik özellikleri olduğu görülmektedir (Kochanska, Clark ve Goldman, 1997). Ayrıca ebeveynlerin evlilik çatışmasının da ergenlerin ruhsal problemler yaşamasıyla ilişkili olduğu belirtilmektedir (Buehler, Anthony, Krishnakumar, Stone, Gerard ve Pemberton, 1997). Olumlu duyguların paylaşıldığı bir evlilik ilişkisinin çocuklar üzerindeki etkisi de olumlu olmaktadır (Erel ve Burman, 1995). Ergenin mutluluğu ile ilişkili

olan değişkenlere yönelik yapılan çalışmalar, pozitif psikolojinin gelişimiyle birlikte artış göstermektedir (Diener, 1994). Sunulan bilgiler doğrultusunda, ergen ruh sağlığının anlaşılmasında mutluluğunu etkileyen değişkenler önemli olmaktadır. Bu çalışmada, ergen katılımcıların mutluluk, öznel iyi oluş ve mental iyi oluş düzeylerinde ebeveynlerin kişilik özellikleri ve evlilik çatışmasının etkileşimi incelenmiştir. Ayrıca ergen mutluluk, öznel iyi oluş ve mental iyi oluş düzeylerinin çeşitli sosyo-demografik değişkenlere göre farklılık gösterme durumu incelenmiştir.

Bireylerin kişilik özellikleri, çocuklarını yetiştirme sürecinde ebeveynlik davranışlarının nasıl olacağını belirleyen önemli etmenlerden biri olarak görülmektedir (Kochanska, Clark ve Goldman, 1997). Dışadönüklük ve Uyumluluk puanı yüksek olan bireylerin, ebeveynlik tutumlarının daha uyumlu olduğu ifade edilmektedir (Belsky, Crnic ve Woodworth, 1995). Dışadönüklük kişilik özellikleri baskın olan ebeveynler şefkatli, iyimser ve enerjik olma gibi özellikleri sayesinde çocuklarının ihtiyaçlarına karşı daha duyarlı olmaktadırlar (Clark, Kochanska ve Ready, 2000; Smith, Spinrad, Eisenberg, Gaertner, Popp, Maxon, 2007). Ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken şefkatli ve aynı zamanda özerk olan tutumları çocuklarının mutluluk düzeyinin yüksek olmasıyla ilişkili bulunmaktadır (Cheng ve Furnham, 2004; Furnham ve Cheng 2000). Bu çalışmada ergen mutluluğunun ve mental iyi oluşunun ebeveyn kişilik özellikleriyle ilişkisi incelendiğinde, ebeveynlerin dışadönüklük kişilik özelliği ile ergen mutluluğu ve mental iyi oluşunun pozitif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuca göre ebeveynin dışadönüklük kişilik özelliklerinin baskın olması ergenin mutluluk düzeyinin yüksek olmasıyla ilişkili bulunmaktadır. Benzer biçimde ebeveynin uyumluluk kişilik özelliğinin baskın olması ile ergenin mutluluk, mental iyi oluş ve öznel iyi oluş düzeylerinin yüksek olmasının doğru orantılı bir ilişkisinin olduğu belirlenmiştir. B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü kişilik özellikleri baskın olan bireylerin sosyal ilişkilerinde verici olan ve diğer insanlarla iyi geçinen bireyler oldukları bilinmektedir (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Böylece B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü puanı yüksek olan bireylerin, ebeveynlik stillerinin de daha uyumlu olduğu ve çocuklarıyla duygusal bağ kurma konusunda daha başarılı oldukları görülmektedir (Prinzle, Stams, Decovic, Reijntjes ve Belsky, 2009; Smith,

Spinrad, Eisenberg, Gaertner, Popp, Maxon, 2007). Uyumluluk faktörü kişilik özelliklerinin de etkisiyle birlikte duygusal destek sağlayan ebeveynlik tutumunun, ergenlerin mutluluk düzeyinde benlik saygısı aracılığı ile etkisinin olduğu ifade edilmektedir (Lim, You ve Ha, 2014). Bu çalışma bulgularından biri olarak ergenin mental iyi oluş ve öznel iyi oluş düzeyindeki artış ile ilişkili bulunan ebeveyn kişilik özelliklerinden diğeri, sorumluluk faktörü kişilik özellikleridir. Sorumluluk faktörü kişilik özellikleri baskın olan bireyler yaşamlarında başarıya odaklı olan, dürüst, düzenli bireylerdir (Bono, Boles, Judge ve Lauver, 2002). Ayrıca sorumluluk faktörü kişilik özellikleri baskın olan bireylerin sosyal ve yakın ilişkilerinde başarılı bireyler oldukları görülmektedir (Campbell ve Malcolm, 2007). Sorumluluk faktörü puanı yüksek olan bireylerin ebeveynlik tutumu ve çocuklarının mutluluk veya öznel iyi oluşu arasındaki ilişkiye dair yapılan bir çalışma bulgusuna rastlanmamıştır. Sorumluluk faktörü kişilik özelliğine sahip olan bireylerin yakın ilişkilerinde başarılı ve dürüst bireyler oldukları bilgisinden yola çıkarak ebeveynlik tutumlarının da bu doğrultuda şekillendiği düşünülebilir. Böylece ebeveynin sorumluluk faktörü puanı yüksek olması ile ergenin mental iyi oluş ve öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olması arasındaki ilişki bu yönüyle anlaşılabilir görünmektedir.

Ebeveyn kişiliği ve davranışlarına yönelik yapılan çalışmalarda sıklıkla odaklanılan faktörlerden biri Duygusal Dengelilik faktörüdür (Clark, Kochanska ve Ready, 2000). Duygusal Dengelilik faktörü kişilik özelliği olarak bir ucunda daha rahat ve güvenli hisseden bireyler, faktörün diğer ucunda da duygusal dengesizlik/nörotisizm faktörü kişilik özellikleri olarak daha endişeli, güvensiz ve onay ihtiyacı duyan bireyler düşünülmektedir (Costa ve McCrae, 1988; Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Nörotisizm faktörü kişilik özellikleri baskın olan ebeveynlerin genellikle kendi sıkıntılarına odaklı olan ve bu sebeple çocuklarının ihtiyaçlarına duyarlı olmadıkları belirtilmektedir (Belsky, Crnic ve Woodworth, 1995; Clark, Kochanska ve Ready, 2000; Kochanska, Clark ve Goldman, 1997). Yapılan bir çalışma bulgusuna göre Duygusal Dengelilik faktörü kişilik özelliklerinin daha az uyumlu ebeveynlik tutumu ile ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Belsky, Crnic ve Woodworth, 1995). Bu çalışma sonuçlarına göre, ebeveynlerin duygusal dengelilik kişilik özelliği ile ergenlerin mutluluğu arasında anlamlı bir ilişki

bulunmamıştır. Elde edilen bulgular literatürdeki bulgularla benzerlik göstermemektedir. B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü puanı yüksek olan bireyler hayal gücü gelişmiş, farklı fikirlere açık ve yaratıcı olan bireylerdir (Bono, Boles, Judge ve Lauver, 2002; Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Bu çalışma bulgusuna göre ebeveynin Zeka/Hayal Gücü faktörü kişilik özelliklerinin baskın olması ile ergenin mutluluk, mental iyi oluş ve öznel iyi oluş düzeylerinin yüksek olması ilişkili bulunmaktadır. Zeka/Hayal Gücü kişilik faktörünün, bilişsel yönü güçlü olan bir kişilik faktörü olduğu göz önünde bulundurulduğunda, ebeveynin hayal gücünün kuvvetli olması, yeniliklere açık ve meraklı olması gibi kişilik özelliklerinin çocuğuyla olan ilişkisinde olumlu etkisinin olduğu ve özellikle ergenlerin mental iyi oluş ve öznel iyi oluş düzeyleri ile olan ilişkisinin bu açıdan anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ergenlerin mutluluğu ile ilişkili bulunan değişkenlerden biri de evlilik çatışmasıdır. Evlilikte ve ailede yaşanan çatışmaların çözümlenme biçimine bağlı olarak çocuklar üzerindeki etkisi değişmektedir. Çatışmanın yapıcı biçimde çözümlenmesi ailedeki çocuklarında yaşama dair zorluklarla nasıl başa çıkabileceklerini öğrenmelerini sağlamaktadır (Montemayor, 1983; Niemi, 1988). Çatışmanın çözümlenme biçimi önemli olmakla birlikte yaşanan evlilik çatışmasının çocuklar üzerindeki etkisi kaçınılmazdır. Ebeveynlerin yapıcı veya yıkıcı çatışma yönetimine bağlı olarak çocukların duyguları olumlu veya olumsuz nitelikte olmaktadır. Genellikle ebeveynlerin yapıcı çatışma yönetimine başvurmaları çocukların olumlu duygusal tepkileriyle ilişkilidir (Cummings, Morey, Papp ve Dukewich, 2002; Cummings, Morey ve Papp, 2003). Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar incelendiğinde ergenlerin mutluluğu ile ebeveynlerin evlilik çatışması arasında ilişki bulunamazken; ergenlerin mental iyi oluş ve öznel iyi oluş düzeyleri ve ebeveynlerin evlilik çatışması arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin yaşadıkları çatışmanın sıklığı arttıkça ergenlerin öznel iyi oluş ve mental iyi oluş düzeyi azalmaktadır. Benzer şekilde, evlilik çatışması sıklığı azaldıkça ergenlerin öznel iyi oluş ve mental iyi oluş düzeyi artmaktadır. Elde edilen bu bulgular literatürden elde edilen bulgularla tutarlı görünmektedir. Ebeveynlerin evlilik çatışması ergenlerin mutluluk düzeyi ile ilişkili bulunmamasına

karşı mental iyi oluş ve öznel iyi oluş düzeyleri ile ilişkili bulunması, yaşanan çatışma durumuna yönelik bilişsel değerlendirme etkinliği olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca çalışmada ergen mutluluğunun sosyo-demografik değişkenler açısından değerlendirme bulguları, literatür bulguları ile karşılaştırılmıştır.

Kişinin yaşam koşulları, mutluluğunu etkileyen faktörlerden biri olarak görülmektedir. Koşullar, yaşanan yer gibi değişkenlerin ifadesi olarak belirtilmektedir. Koşulların kişinin mutluluğunun ortalama %10'unu açıkladığı yapılan çeşitli çalışma bulgularında görülmektedir (Diener, Suh ve Lucas, 1999; Lyubomirsky, Sheldon ve Schkade, 2005). Literatürde bulunan farklı bir çalışma bulgusu da benzer şekilde, sosyodemografik özelliklerin öznel iyi oluş düzeyleri ile olan ilişkisinin düşük olduğunu göstermektedir (McCullough, Huebner ve Laughlin, 2000; Mcknight, Huebner ve Suldo, 2002). Ülkemizde ergen mutluluğunu etkileyen kavramlar ile ilgili yapılan çalışmalar yurtdışında yapılan çalışma bulgularıyla benzerlik göstermekte, cinsiyetin ergen mutluluğu üzerinde anlamlı düzeyde bir etkisinin olmadığı öne sürülmektedir (Çankaya ve Meydan, 2018; Özdemir, 2012; Ünal ve Şahin, 2013). Üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışma sonucunda cinsiyet değişkeninin öznel iyi oluş düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir (Şahin, Aydın, Sarı, Kaya ve Pala, 2012). Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre, ergen mutluluğunun, öznel iyi oluşunun ve mental iyi oluşunun cinsiyet grupları açısından karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında kadın ve erkeklerin mutluluk düzeylerinin farklılık göstermediği belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgu literatürde bulunan çalışma bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Ergen mutluluğunun demografik değişken gruplarına göre incelendiği diğer değişken yaştır. Bir çalışma bulgusuna göre ergenlerin mutluluğunda yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi gibi değişkenlerin etkisinin düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir (Gilman ve Huebner, 2006). Benzer şekilde ülkemizde yapılan bir çalışma bulgusunda da yaş değişkeninin ergen mutluluğu üzerinde anlamlı düzeyde bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir (Özdemir, 2012; Ünal ve Şahin, 2013). Bu çalışmada da ergenin bulunduğu yaş grubuna göre mutluluk düzeyinin farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Literatürde yer alan çalışmalarla benzer bulgular elde edilmiştir. Yaş

gruplarının mutluluk düzeyleri arasında fark bulunmamaktadır. Dolayısıyla yaşın ergenlerin mutluluk düzeyinde etkili olan bir değişken olmadığı anlaşılmaktadır.

Ergenlerin ekonomik durumlarını değerlendirme gruplarına göre mutluluk, öznel iyi oluş ve mental iyi oluş düzeylerinin farklılık gösterme durumu incelendiğinde bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre, ergenlerin mutluluk, öznel iyi oluş ve öznel mutluluk düzeylerinin farklılık gösterdiği görülmüştür. Ekonomik durumunu iyi olarak değerlendiren ergenlerin mutluluk, öznel iyi oluş ve öznel mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgudan yola çıkarak ergenlerin ekonomik durumunun iyi olmasının bireye, daha iyi koşullarda yaşamını sürdürme, arkadaş veya aile ile sosyal etkinliklerde bulunma gibi yaşamın birçok alanında çeşitli olanaklar sağlayacağı düşünülmüştür. Bu olanakların ergenlerin mutluluk ve öznel iyi oluş düzeyleri ile ilişkili görünmesi yönüyle mutlu olmalarında ve öznel iyi oluş düzeylerinin yüksek olmasında belirleyici bir değişken olması beklenmektedir. Literatürdeki bir çalışma bulgusuna göre ekonomik durumun yaşam doyumunu aracılığıyla ergen mutluluğu ve öznel oluşu üzerinde etkili olduğu ifade edilmektedir (Dost, 2007).

Ergen mutluluğu düzeyinde belirleyici olduğu düşünölen değişkenlerden biri de akademik başarıdır. Literatürde ergen ve akademik başarı hakkında yapılan bir çalışmada akademik başarının elde edilmesiyle ergenin bireysel olarak doyum ve mutluluk hissi yaşadığı ifade edilmektedir (Aslanargun, Bozkurt ve Sarioğlu, 2016). Üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada da benzer şekilde akademik başarının yaşam doyum ve mutluluk üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir (Chow, 2005; Dost, 2007). Dolayısıyla farklı çalışmalarda ergen mutluluğunda akademik başarının etkili olduğu bilgisinden hareketle bu çalışmada da ergenlerin akademik başarı gruplarına göre mutluluk, öznel iyi oluş ve mental iyi oluş düzeyleri karşılaştırılmıştır. Mutluluk ve öznel iyi oluş düzeylerinde akademik başarının iyi veya kötü olması durumuna göre bir farklılık görölmemekle birlikte, mental iyi oluş düzeyinde akademik başarının iyi veya kötü olmasına göre farklılık görölmektedir. Akademik başarısını iyi olarak değerlendiren ergenlerin, mental iyi oluş düzeyinin, akademik başarısını orta/kötü olarak değerlendiren ergenlerin mental iyi oluş düzeyinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Ergenlerin kardeş sayısının, mutluluk, mental iyi oluş ve öznel iyi oluş düzeyleri açısından farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi amacıyla yapılan analiz sonucunda farklı sayıda kardeşi olan ergenlerin mutluluk, öznel iyi oluş ve mental iyi oluş düzeylerinin farklılık göstermediği belirlenmiştir. Literatürde kardeş sayısı ve mutluluk ile ilgili bir çalışma bulgusuna rastlanmamış olması ile birlikte bu çalışma sonucunda kardeş sayısının ergen mutluluğunda farklılığa yol açan anlamlı bir değişken olmadığı anlaşılmaktadır.

Bu çalışma kapsamında ele alınan temel konu, ergenin mutluluğu, öznel iyi oluşu ve mental iyi oluşunda ebeveynlerin kişilik özellikleri ve evlilik çatışmasının etkileşiminin incelenmesidir. Elde edilen bulgulara göre, ergenlerin mental iyi oluş düzeyi ebeveynlerin B5KT-50-Tr Dışadönüklük faktörü kişilik özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Neşeli, konuşkan, sosyal ve hayat dolu olma gibi kişilik özellikleri daha baskın olan ebeveynlerin çocuklarının mental iyi oluş düzeyinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum ebeveynin neşeli ve eğlenmeyi seven yönünün çocuğuyla kurduğu iletişime yansımalarıyla keyifli vakit geçirme ve birlikte eğlenme gibi durumların ergenin mental iyi oluş düzeyini etkileyebileceği düşünülmektedir.

Çalışma sonucunda elde edilen diğer bir bulguya göre, ergenlerin mutluluk düzeyi, ebeveynlerin B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü kişilik özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Anlayışlı, sakin, fedakar ve güvenilir olma gibi kişilik özellikleri daha baskın olan ebeveynlerin çocuklarının mutluluk düzeyinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Uyumluluk faktörü puanı yüksek olan bireylerin duygusal destek sağlayan ebeveynlik tutumuna sahip olmasının ergenlerin mutluluk düzeyinde benlik saygısı aracılığı ile etkisinin olduğu ifade edilmektedir (Lim, You ve Ha, 2014). Anlayışlı ve sabırlı olmak gibi kişilik özelliklerine sahip olduğu düşünüldüğünde B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü kişilik özellikleri baskın olan bireylerin ilişkilerini olumlu biçimde sürdürebildikleri ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin de bu doğrultuda olumlu nitelikte olduğu, dolayısıyla ergenin mutluluk düzeyinin yüksek olmasının bu yönüyle açıklayabileceği düşünülmektedir. Ergenin mutluluk düzeyine göre B5KT-50-Tr Uyumluluk faktörü kişilik özellikleri ve evlilik çatışması sıklığı arasında etkileşim bulunmamaktadır. Bu durum B5KT-50-Tr Uyumluluk

kişilik özellikleri baskın olan bireylerin yaşanan çatışma durumunda daha yapıcı çözüm stillerini tercih ettikleri bilgisiyle açıklanabilir (Campbell, Gleason, Adams ve Malcolm, 2003). Çatışma yaşanması durumlarına daha yapıcı yaklaşan ebeveynlerin çocuklarının söz konusu çatışmadan daha az etkilendikleri ve mutluluk düzeylerinin yüksek olmasında olumsuz yönüyle bir etkisinin olmadığı düşünülebilir.

Çalışma bulgularından biri olarak ebeveynlerin B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü kişilik özelliklerine göre ergenlerin öznel iyi oluş düzeyinin farklılık gösterdiği belirlenmiştir. B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü kişilik özellikleri olarak güvenilir, başarı motivasyonu yüksek, titiz ve düzenli gibi özellikleri baskın olan bireylerin çocuklarının öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü kişilik özellikleri baskın olan bireylerin yakın ilişkilerinde başarılı olan kişiler oldukları belirtilmektedir (Campbell ve Malcolm, 2007). Dolayısıyla B5KT-50-Tr Sorumluluk faktörü puanı yüksek olan bireylerin, ebeveyn olarak çocuklarıyla başarılı ve sağlıklı ilişki kurabilecekleri ve ergenlerin öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olmasında bu durumun etkisinin olduğu düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde ebeveynlerin Duygusal Dengelilik faktörü kişilik özelliklerinin ergen mutluluğu ile ilişkisine dair çalışma bulgularına rastlanmamıştır. B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik faktörü kişilik özellikleri baskın olan bireylerin daha çok kendi sıkıntılarına odaklı ve çocuklarının ihtiyaçlarına duyarlı olmayan ebeveynlik özellikleri gösterdikleri ifade edilmektedir (Belsky, Crnic ve Woodworth, 1995; Clark, Kochanska ve Ready, 2000). Bu nedenle, B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik faktörü kişilik özelliklerine sahip olan ebeveynlerin çocuklarının mutluluk düzeyinin düşük olacağı düşünülmüştür. Çalışmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında, ebeveynlerin B5KT-50-Tr Duygusal Dengelilik faktörü kişilik özelliklerine göre ergenlerin mutluluk, mental iyi oluş, öznel iyi oluş, öznel mutluluk düzeylerinin farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Bu çalışmadan elde edilen son bulgu, ebeveynleri B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü kişilik özellikleri baskın olan ergenlerin öznel iyi oluş ve mental iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğudur. B5KT-50-Tr Zeka/Hayal Gücü faktörü kişilik özellikleri baskın olan ebeveynlerin yeniliğe açık, hislerinin farkında olan, analitik

düşünme, yaratıcı ve açık fikirli olma gibi kişilik özelliklerine sahip olması yönüyle çocuklarıyla olan ilişkilerinde bu özelliklerinin öne çıktığı ve çocuklarının ihtiyaçlarına duyarlı ve açık ebeveynler oldukları düşünülmektedir. Bu faktör diğer kişilik faktörlerine kıyasla bilişsel yönü ile öne çıkmaktadır (Basım, Çetin ve Tabak, 2009). Bu sebeple bireylerin yaşanan çatışma durumunda eleştiriye ve yeni fikirlere açık olma gibi kişilik özellikleriyle, çatışmayı, iş birliği kurarak ve uzlaşma sağlayarak çözümledikleri ifade edilmektedir (Moberg, 2001; Park ve Antonioni, 2007). Böylece evlilikte yaşanan çatışmanın çocuk üzerindeki olumsuz etkisinin azaldığı ve mutluluk düzeyinde evlilik çatışmasından kaynaklı etkinin daha düşük düzeyde olduğu düşünülebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma sonucunda, ebeveynlerin bazı kişilik özelliklerinin ergen mutluluk, öznel iyi oluş ve mental iyi oluş düzeylerinde etkili olduğu, evlilik çatışmasının ise ergen mutluluğunda anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür. Ergenlerin yaş, cinsiyet gibi demografik değişkenlerinin mutluluk, öznel iyi oluş ve mental iyi oluş düzeyleri açısından anlamlı değişkenler olmadıkları, fakat akademik başarı ve ekonomik durumun belirleyici değişkenler olduğu görülmüştür.

Elde edilen bulguların yanı sıra çalışmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Öncelikle, hem ergen katılımcılar grubunda hem de ebeveyn katılımcılar grubunda kadın ve erkek sayısının dengeli bir dağılım göstermemesi çalışmanın sınırlılıklarından biri olarak görülmektedir. Ayrıca ergen ve ebeveyn formlarının eşleştirilmiş olarak toplanması koşulunun çalışma kapsamında ulaşılan kişi sayısını önemli düzeyde sınırlandırdığı düşünülmektedir. Çalışma kapsamında ebeveynlerin anket formlarına çocukları aracılığıyla ulaşılmış olması durumunun, ebeveynlerin soruları cevaplamasını etkilemiş olabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple ebeveynlerin özellikle Evlilik Çatışması Ölçeği'nde evlilik ilişkisine dair özel soruları yanıtlama açısından etkilenmiş olabileceği ve bu durumunun çalışma sonuçlarını etkileyen önemli sınırlılıklardan biri olabileceği düşünülmektedir. Bu yönüyle, benzer çalışmaların yapılması durumunda ebeveyn ve çocukların birbirlerinden bağımsız olarak uygulamaya katılmaları önerilmektedir.

Ebeveynlerin bazı kişilik özelliklerine göre ergenin sadece mutluluk düzeyinde farklılık görülürken, bazı kişilik özelliklerine göre mental iyi oluş ya da öznel iyi oluş düzeyinde farklılık görülmektedir. Söz konusu olan bulgulardaki bu farklılık, mutlu olmak ile öznel olarak iyi olmak ya da mental olarak iyi olmanın aynı olguları karşılamamasının bir göstergesi olarak görülebilir. Bu yönüyle çalışmada mutluluk, öznel iyi oluş, mental iyi oluş ve öznel mutluluk kavramlarının ayrı ayrı

alınarak değerlendirilmiş olması bu çalışmanın güçlü yanlarından biri olarak görülmektedir.

Ebeveyn kişilik özelliklerinin, ergenlerin mutluluğu ve iyi oluşunda gözlenen farklılıkla ilişkisinin, ebeveynlik tutumundan ve bireylerin çatışma çözme stillerinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle yapılacak sonraki çalışmalarda ebeveynlik tutumlarının ve çatışma çözme stillerinin de dahil edilmesinin daha kapsamlı bilgi elde edilmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abbey, A., & Andrews, F. M. (1985). Modeling the psychological determinants of life quality. *Social Indicators Research*, 16(1), 1-34.
- Amato, P. R. (1986). Marital conflict, the parent-child relationship, and child self-esteem. *Family Relations*, 35(3), 403-410.
- Amato, P. R. (1994). Father-child relations, mother-child relations, and offspring psychological well-being in early adulthood. *Journal of Marriage and the Family*, 56(4), 1031-1042.
- Andersen, S. L., & Teicher, M. H. (2008). Stress, sensitive periods and maturational events in adolescent depression. *Trends in Neurosciences*, 31(4), 183-191.
- Antonioni, D. (1998). Relationship between the big five personality factors and conflict management styles. *International Journal of Conflict Management*, 9(4), 336-355.
- Arnett J. J. (2004). *Emerging adulthood: the winding road from the late teens through the twenties*. New York: Oxford University Press.
- Aslanargun, E., Bozkurt, S., & Sarioğlu, S. (2016). Sosyo ekonomik değişkenlerin oğrencilerin akademik başarısı üzerine etkileri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 214-234.
- Bacanlı, H. (2001). Eş tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(15), 7-16.
- Bağlı, M., & Sever, A. (2005). Tabulaştırılan/Tabulaşan kurumun (ailenin) kurbanlıklar edinme pratiği: levirat ve sororat. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2(8), 9-22.
- Barki, H., & Hartwick, J. (2004). Conceptualizing the construct of interpersonal conflict. *The International Journal of Conflict Management*, 15(3), 216-244.

- Basım, H. N., Çetin, F., & Tabak, A. (2009). Beş faktör kişilik özelliklerinin kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarıyla ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 20-34.
- Belsky, J. (1981). Early human experience: a family perspective. *Developmental Psychology*, 17(1), 3-23.
- Belsky, J., Crnic, K., & Woodworth, S. (1995). Personality and parenting: exploring the mediating role of transient mood and daily hassles. *Journal of Personality*, 63(4), 905-929.
- Bilgin, M. (2016). Ergenin beş faktör kişilik, sosyal yetkinlik, bilişsel esneklik, bilişsel hatalar ve anne baba beş faktör kişilik ilişkisi. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 6(1), 1-24.
- Bono, J. E., Boles, T. L., Judge, T. A. ve Lauver, K. J. (2002). The role of personality in task and relationship conflict. *Journal of Personality*, 70(3), 1311-1344.
- Buehler, C., Anthony, C., Krishnakumar, A., Stone, G., Gerard, J., & Pemberton, S. (1997). Interparental conflict and youth problem behaviors: a meta-analysis. *Journal of Child and Family Studies*, 6(2), 233-247.
- Buss, D. M. (1991). Conflict in married couples: personality predictors of anger and upset. *Journal of Personality*, 59(4), 663-688.
- Bradbury, T., & Fincham, F. (1992). Attributions and behavior in marital interaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(4), 613-628.
- Brickman, P., Coates, D., & Bulman, J. R. (1978). Lottery winners and accident victims: is happiness relative?. *Journal of Personality and Social Psychology* 36(8), 917-927.
- Camadan, F., Karataş, Z., & Bozali, S. (2017). Aile içinde yaşanan anlaşmazlıklar: ebeveynlerin ve çocukların görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(64), 1510-1530.
- Campbell, L. A., Gleason, K. A., Adams, R., & Malcolm, K. T. (2003). Interpersonal conflict, agreeableness, and personality development. *Journal of Personality*, 71(6), 1059-1086.

- Campbell, L. A. J., & Malcolm, K. T. (2007). The importance of conscientiousness in adolescent interpersonal relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33(3), 368-383.
- Carlson, M. J., Pilkauskas, N. V., McLanahan, S. S., & Gunn, J. B. (2011). Couples as partners and parents over children's early years. *Journal of Marriage and Family*, 73(2), 317-334.
- Caspi, A., Roberts, B. W., & Shiner, R. L. (2005). Personality development: stability and change. *Annual Reviews Psychology*, 56(1), 453-484.
- Cenkseven, F., & Akbaş, T. (2007). Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 43-65.
- Cheng, H., & Furnham, A. (2003). Personality, self-esteem, and demographic predictions of happiness and depression. *Personality and Individual Differences*, 34(6), 921-942.
- Cheng, H., & Furnham, A. (2004). Perceived parental rearing style, self-esteem, and self-criticism as predictors of happiness. *Journal of Happiness Studies*, 5(1), 1-21.
- Chow, H. P. H. (2005). Life satisfaction among university students in a Canadian prairie city: A multivariate analysis. *Social Indicators Research*, 70(2), 139-150.
- Church, A. T., & Burke, P. J. (1994). Exploratory and confirmatory tests of the big-five and Tellegen's three and four dimensional models. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(1), 93-114.
- Clark, L. A., Kochanska, G., & Ready, R. (2000). Mothers' personality and its interaction with child temperament as predictors of parenting behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(2), 274-285.
- Compas, B., Orosan, P., & Grant, K. (1993). Adolescent stress and coping: implications for psychopathology during adolescence. *Journal of Adolescence*, 16(3), 331-349.
- Cooper, H., Okamura, L., & McNeil, P. (1995). Situation and personality correlates of psychological well-being: social activity and personal control. *Journal of Research in Personality*, 29(4), 395-417.

- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1980). Influence of extraversion and neuroticism on subjective well-being: happy and unhappy people. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(4), 668–678.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1988). From catalog to classification: Murray's needs and the five-factor model. *Personality and Individual Differences*, 55(2), 258-265.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). Four ways five factors are basic. *Personality and Individual Differences*, 13(6), 653-665.
- Cummings, E. M., Vogel, D., Cummings, J. S., & El-Sheikh, M. (1989). Children's responses to different forms of conflict expression of anger between adults. *Child Development*, 60(6), 1392-1404.
- Cummings, E. M., Davies, P. T., & Simpson, K. (1994). Marital conflict, gender, and children's appraisal and coping efficacy as mediators of child adjustment. *Journal of Family Psychology*, 8(2), 141-149.
- Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2002). Effects of marital conflict on children: recent advances and emerging themes in process-oriented research. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43(1), 31-63.
- Cummings, E. M., Morey, M. C. G., & Papp, L. M. (2003). Children's responses to everyday marital conflict tactics in the home. *Child Development*, 74(6), 1918-1929.
- Cummings, E. M., Morey, M. C. G., Papp, L. M., & Dukewich, T. L. (2003). Children's responses to mothers' and fathers' emotionality and tactics in marital conflict in the home. *Journal of Family Psychology*, 16(4), 478-492.
- Csikszentmihalyi, M. (1999). If we are so rich why aren't we happy?. *American Psychologist*, 54(10), 821-827.
- Crockenberg, S. B., & Forgays, D. (1996). The role of emotion in children's understanding and emotional reactions to marital conflict. *Merrill-Palmer Quarterly*, 42(1), 22-47.
- Çankaya, Z. C., & Meydan, B. (2018). Ergenlik döneminde mutluluk ve umut. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 207-222.
- Çelik, G., Tahiroğlu, A., & Avcı, A. Ergenlik döneminde beynin yapısal ve nörokimyasal değişimi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 11(1), 42-47.

- Çivitçi, A. (2012). Üniversite öğrencilerinde genel yaşam doyumu ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 321-336.
- Davey, C. G., Yücel, M., & Allen, N. B. (2008). The emergence of depression in adolescence: development of the prefrontal cortex and the representation of reward. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 32(1), 1-19.
- Davies, P. T., & Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: an emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 387-411.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: human needs and the self-determination of behaviour. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
- Demir, M., Özdemir, M., & Weitekamp, L. A. (2007). Looking to happy tomorrows with friends: best and close friendships as they predict happiness. *Journal of Happiness Studies*, 8(2), 243-271.
- Demir, M., & Weitekamp, L. A. (2007). I am so happy cause today I found my friend: friendship and personality as predictors of happiness. *Journal of Happiness Studies*, 8(2), 181-211.
- Demir, Y., & Kutlu, M. (2016). Üniversite öğrencilerinde sosyal etkileşim kaygısı ile mutluluk arasındaki ilişki: yalnızlığın aracı rolü. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(1), 195-210.
- DeNeve, K. M., & Cooper, H. (1998). The happy personality: a meta-analysis of 137 personality traits and subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 124(2), 197-229.
- Derman, O. (2008). Ergenlerde psikososyal gelişim. *Adolesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi*, 63, 19-21.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- Diener, E. (1994). Assessing subjective well-being: progress and opportunities. *Social Indicators Research*, 31(2), 103-157.
- Diener, E., Sandvik, E., Pavot, W., & Fujita, F. (1992). Extraversion and subjective well-being in a U. S. National probability sample. *Journal of Research in Personality*, 26(3), 205-215.

- Diener, E., & Seligman, M. E. P. (2002). Very happy people. *Psychological Science*, 13(1), 81-84.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Doğan, T. (2006). Üniversite öğrencilerinin iyilik halinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30), 120-129.
- Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Doğan, T., & Çötök, N. A. (2011). Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu' nun Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 165-172.
- Doğan, T., & Totan, T. (2013). Psychometric properties of Turkish version of the Subjective Happiness Scale. *The Journal of Happiness and Well-Being*, 1(1), 21-28.
- Dost, M. T. (2005). Öznel İyi Oluş Ölçeği' nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23), 103-111.
- Dost, M. T. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 132-142.
- Easterlin, R. A. (2003). Explaining happiness. *National Academy of Sciences*, 100(19), 11176-11183.
- Eken, H. (2006). Toplumsal cinsiyet olgusu temelinde mesleğe ilişkin rol ile aile içi rol etkileşimi: Türk silahlı kuvvetlerindeki kadın subaylar. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 247-281.
- Ellis, B. J., & Garber, J. (2000). Psychosocial antecedents of variation in girls' pubertal timing: maternal depression, stepfather presence, and marital and family stress. *Child Development*, 71(2), 485-501.
- Elkind, D. (1967). Egocentrism in adolescence. *Child Development*, 38(4), 1025-1034.
- Emmons, R. A., & Diener, E. (1985b). Personality correlates of subjective well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 11(1), 89-97.

- Ensign, J., Scherman, A. & Clark, J.J. (1998). The relationship of family structure and conflict to levels of intimacy and parental attachment in college students. *Adolescence*, 33(131), 575-582.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N., & Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1), 39-47.
- Erikson E. H. (1968) Identity: youth and crisis. New York: W.W. Norton Company.
- Eryılmaz, A. (2010). Ergenler için öznel iyi oluşu artırma stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(33), 81-88.
- Eryılmaz, A., & Öğülmüş, S. (2010). Eergenlikte öznel iyi oluş ve beş faktörlü kişilik modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 189-203.
- Fergusson, D. M., & Horwood, L. J. (1998). Exposure to interparental violence in childhood and psychosocial adjustment in young adulthood. *Child Abuse and Neglect*, 22(5), 339-357.
- Fordyce, M. W. (1983). A program to increase happiness: further studies. *Journal of Counseling Psychology*, 30(4), 483-498.
- Forehand, R., Neighbors, B., Devine, D., & Armistead, L. (1994). Interparental conflict and parental divorce: the individual, relative, and interactive effects on adolescents across four years. *Family Relations*, 43(4), 387-393.
- Fujita, F., Diener, E., & Sandvik, E. (1991). Gender differences in negative affect and well-being: the case for emotional intensity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(3), 427-434.
- Funder, D. C., & Ozer, D. J. (1983). Behavior as a function of the situation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 107-112.
- Furnham, A., & Cheng, H. (1997). Personality and happiness. *Psychological Reports*, 80(3), 761-762.
- Furnham, A., & Cheng, H. (2000). Perceived parental behavior, self-esteem, and happiness. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 35(10), 463-470.
- Gilman, R., & Huebner, E. S. (2006). Characteristics of adolescents who report very high life satisfaction. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(3), 311-319.
- Gladow, N. W., & Ray, M. P. (1986). The impact of informal support systems on the well being of low income single parents. *Family Relations*, 35(1), 113-123.

- Glenn, N. D. (1990). Quantitative research on marital quality in the 1980s: A critical review. *Journal of Marriage and the Family*, 52(4), 818-831.
- Goeke-Morey, M. C., Cummings, E. M., Harold, G. T., & Shelton, K.H. (2003). Categories and continua of destructive and constructive marital conflict tactics from the perspective of U.S. and Welsh children. *Journal of Family Psychology*, 17(3), 327-338.
- Goldberg, L. R. (1990). An alternative "description of personality": the big-five factor structure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(6), 1216-1229.
- Goldberg, L. R. (1992). The development of markers for the big-five factor structure. *Psychological Assessment*, (4)1, 26-42.
- Graziano, W. G., Campbell, L. A., & Hair, E. C. (1996). Perceiving interpersonal conflict and reacting to it: the case for agreeableness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(4), 820-835.
- Grych, J. H., Fincham, F. D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: a cognitive-contextual framework. *Psychological Bulletin*, 108(2), 267-290.
- Grych, J. H., Seid, M., & Fincham, F. D. (1992). Assessing marital conflict from the child's perspective: the children's perception of interparental conflict scale. *Child Development*, 63(3), 558-572.
- Grych, J. H. (1998). Children's appraisals of interparental conflict: Situational and contextual influences. *Journal of Family Psychology*, 12(3), 437-453.
- Hall, D. (1972). A model of coping with role conflict: the role behavior of college educated women. *Administrative Science Quarterly*, 17(4), 471-486.
- Harlow, R.E., & Cantor, N. (1996). Still participating after all these years: a study of life task participation in later life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(6), 1235-1249.
- Harold, G. T., & Conger, R. D. (1997). Marital conflict and adolescent distress: the role of adolescent awareness. *Child Development*, 68(2), 333-350.
- Hatipoğlu, Z. (1993). The role of certain demographic variables and marital conflict in marital satisfaction of husbands and wives. Middle East Technical University. Master of Science in Educational Sciences, Ankara.

- Headey, B., & Wearing, A. (1989). Personality, life events, and subjective wellbeing: toward a dynamic equilibrium model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(4),731-739.
- Ho Cha, K. (2003). Subjective well-being among college student. *Social Indicators Research*, 62/63(1-3), 455-477.
- Holder, M. D., & Coleman, B. (2009). The contribution of social relationships to children's happiness. *Journal of Happiness Studies*, 10(3), 329-349.
- Huebner, E. S. (1991). Correlates of life satisfaction in children. *School Psychology Quarterly*, 6(2), 103-111.
- Hurvitz, N. (1965). The marital roles inventory as a counseling instrument. *Journal of Marriage and Family*, 27(4), 492-501.
- Jennings, A. M., Salts, C. J., & Smith, T. A. (1991). Attitudes toward marriage: effects of parental conflict, family structure, and gender. *Journal of Divorce and Remarriage*, 17(1-2), 67-79.
- Johnson, J. A., & Ostendorf, F. (1993). Clarification of the five-factor model with the abridged big-five dimensional circumplex. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65(3), 563-576.
- Johnson, D. R., White L.K., Edwards J. N., & Booth, A. (1986). Dimensions of marital quality: toward methodological and conceptual refinement. *Journal of Family Issues*, 7(1), 31-49.
- Joronen, K., & Kurki, A.(2005). Familial contribution to adolescent subjective well being. *International Journal of Nursing Practice*, 11(3),125-133.
- Keldal, G. (2015). Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği'nin Türkçe formu: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness and Well-Being*, 3(1), 102-115.
- Kışlak, Ş. T., & Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2(5), 32-38.
- Kocayörük, E. (2010). Ergen gelişiminde aile işlevleri ve baba katılımı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(33), 37-45.
- Kochanska, G., Clark, L. A., & Goldman, M. S. (1997). Implications of mothers' personality for their parenting and their young children's development outcomes. *Journal of Personality*, 65(2), 387-420.

- Komsi, N., Raikkönen, K., Heinonen, K., Pesonen, A. K., Keskiivaara, P., Jarvenpaa, A. L., & Strandberg, T. E. (2008). Transactional development of parent personality and child temperament. *European Journal of Personality, 22*(6), 553-573.
- Köse, N. (2015). Ergenlerde akran ilişkilerinin mutluluk düzeyine etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2*(4), 1-6.
- Lamb, M. E. (1976). Effects of stress and cohort on mother-infant and father-infant interactions. *Developmental Psychology, 12*(5), 435-443.
- Larsen, R. J. (2000). Toward a science of mood regulation. *Psychological Inquiry, 11*(3), 129-141.
- Latten, J.J. (1989). Life-course and satisfaction, equal for everyone?. *Social Indicators Research, 21*(6), 599-610.
- Lawrence, E., Eldridge, K., & Christensen, A. (1998). The enhancement of traditional behavioral couples therapy: consideration of individual factors and dyadic development. *Clinical Psychology Review, 18*(6), 745-764.
- Laws, J. L. (1971). A feminist review of marital adjustment literature: the rape of the locke. *Journal of Marriage and Family, 33*(3), 483-516.
- Lim, S. A., You, S., & Ha, D. (2015). Parental emotional support and adolescent happiness: mediating roles of self-esteem and emotional intelligence. *Applied Research Quality Life, 10*(4), 631-646.
- Lindberg, E.N. (2011). Piaget ve ergenlikte bilişsel gelişim. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 19*(1), 1-10.
- Lemon, B. W., Bengtson, V. L., & Peterson, J. A. (1972). An exploration of the activity theory of aging: activity types and life satisfaction among in-movers to a retirement community. *Journal of Gerontology, 27*(4), 511-523.
- Luna, B., Thulborn, K., Munoz, D., Merriam, E., Garver, K., Minshew, N., Keshavan, M., Genovese, C., Eddy, W., & Sweeney, J. (2001). Maturation of widely distributed brain function subserves cognitive development. *NeuroImage, 13*(5), 786-793.
- Lucas, R. E., Clark, A. E., Georgellis, Y., & Diener, E. (2003). Reexamining adaptation and the set point model of happiness: Reactions to changes in marital status. *Journal of Personality and Social Psychology, 84*(3), 527-539.

- Lykken, D., & Tellegen, A. (1996). Happiness is a stochastic phenomenon. *Psychological Science*, 7(3), 186–189.
- Lyubomirsky, S. (2001). Why are some people happier than others? The role of cognitive and motivational processes in well-being. *American Psychologist*, 56(3), 239-249.
- Lyubomirsky, S., King, L., & Diener, E. (2005). The benefits of frequent positive affect: does happiness lead to success? *Psychological Bulletin*, 131(6), 803-855.
- Lyubomirsky, S., & Lepper, H. S. (1999). A measure of subjective happiness: Preliminary reliability and construct validation. *Social Indicators Research*, 46(2), 137-155.
- Lyubomirsky, S., Sheldon, K. M., & Schkade, D. (2005). Pursuing happiness: The architecture of sustainable change. *Review of General Psychology*, 9(2), 111-131.
- Lyubomirsky, S., & Ross, L. (1997). Hedonic consequences of social comparison: a contrast of happy and unhappy people. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(6), 1141-1157.
- Lyubomirsky, S., Tkach, C., & Dimatteo, M. R. (2006). What are the differences between happiness and self-esteem? *Social Indicators Research*, 78(3), 363-404.
- Lyubomirsky, S., & Tucker, K. L. (1998). Implications of individual differences in subjective happiness for perceiving, interpreting, and thinking about life events. *Motivation and Emotion*, 22(2), 155-186.
- Marcia, J. E. (1989). Identity and intervention. *Journal of Adolescence*, 12(4), 401-410.
- Margolin, G., John, R., & Gleberman, L. (1988). Affective response to conflictual discussions in violent and nonviolent couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 56(1), 24-33.
- McCrae R. R., & Costa, P. T. (1991). Adding liebe und arbeit: the full five-factor model and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, (81) 2, 227-232.

- McCrae, R. R., Jang, K. L., Livesley, W. J., Riemann, R., & Angleitner, A. (2001). Sources of structure: genetic, environmental, and artifactual influences on the covariation of personality traits. *Journal of Personality*, 69(4), 511-535.
- McCullough, G., Huebner, S., & Laughlin, J.E. (2000). Life events, self concept, and adolescent's positive subjective well-being. *Psychology in the School*, 37(3), 281-290.
- Mcknight C.G, Huebner E.S., & Suldo, S. (2002). Relationships among stressful life events, temperament, problem behaviour, and global life satisfaction in adolescents. *Psychology in the Schools*, 39(6), 677-687.
- Metsapelto, R. L., & Pulkkinen, L. (2003). Personality traits and parenting: neuroticism, extraversion. And openness to experience as discriminative factors. *European Journal of Personality*, 17(1), 59-78.
- Moberg, P. J. (2001). Linking conflict strategy to the five factor model: theoretical and empirical foundations. *International Journal of Conflict Management*, 12(1), 47-22.
- Mohammadi, M., & Firoozi, M. (2016). The relationship between parenting styles and happiness with the mediating role of emotional intelligence. *International Journal of Medical Research & Health Sciences*, 5(9), 667-673.
- Montemayor, R. (1983). Parents and adolescents in conflict: All families some of the time and some families most of the time. *Journal of Early Adolescence*, 3(1-2), 83-103.
- Mount, M. K., Barrick, M. R., Scullen, S. M., & Rounds, J. (2005). Higher-order dimensions of the big five personality traits and the big six vocational interest types. *Personnel Psychology*, 58(2), 447-478.
- Muris, P. (2006). Maladaptive schemas in non-clinical adolescents: relations to perceived parental rearing behaviors, big five personality factors, and psychopathological symptoms. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 13(6), 405-413.
- Myers, D. G. (2000). The funds, friends, and faith of happy people. *American Psychologist*, 55(1), 56-67.
- Myers, D. G., & Diener, E. (1995). Who is happy? *Psychological Science*, 6(1), 10-19.

- Neyzi, O., Alp, H., & Orhon, A. (1975). Sexual maturation in turkish girls. *Annals of Human Biology*, 2(1), 49-59.
- Newman, J., & Grace, A. (1999). Binding across time: the selective gating of frontal and hippocampal systems modulating working memory and attentional states. *Consciousness and Cognition*, 8(2), 196-212.
- Niemi, P. M. (1988). Family interaction patterns and the development of social conceptions in the adolescent. *Journal of Youth and Adolescence*, 17(5),429-444
- Olson, D., & Fowers, B. (1993). Five types of marriage: an empirical typology based on ENRICH. *The Family Journal*, 1(3), 196-207.
- Öngen, D. (1993). Ergenlikte zihinsel gelişim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 26(1), 289-302.
- Özdemir, Y. (2012). Examining the subjective well-being of adolescents in terms of demographic variables, parental control, and parental warmth. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 37(165), 20-33.
- Pavot, W., Diener, E., & Fujita, F. (1990). Extraversion and happiness. *Personality and Individual Differences*, 11(12), 1299-1306.
- Park, N.(2004). The role of subjective well-being in positive youth development. *The Annals of American Acedemy of Political and Social Science*. 591(1), 25-39.
- Park, H. ve Antonioni, D. (2007). Personality, reciprocity and strength of conflict resolution strategy. *Journal of Research in Personality*, 41(1), 110-125.
- Parlaz, E. A., Tekgül, N., Karademirci, E., & Öngel, K. (2012). Ergenlik dönemi: fiziksel büyüme, psikolojik ve sosyal gelişim süreci. *Turkish Family Physician*, 3(4), 10-16.
- Pervin, L. A. (1985). Personality: current controversies, issues and directions. *Annual Reviews Psychology*, 36(1), 83-114.
- Peterson, B. E., Smirles, K. A., & Wentworth, P. A. (1997). Generativity and authoritarianism: implications for personality, political involvement, and parenting. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(5), 1202-1216.
- Pondy, L. (1967). Organizational conflict: concepts and models. *Asministrative Science Quarterly*, 12(2), 296-320.

- Prinzle, P., Stams, G. J. J. M., Dekovic, M., Reijntjes, A. H. A., & Belsky, J. (2009). The relations between parents' big five personality factors and parenting: a meta-analytic review. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97(2), 351-362.
- Rapport, Z. (2007). Using choice theory to assess the needs of persons who have a disability and sexual/intimacy/romantic issues. *International Journal of Reality Therapy*, 27 (1), 22-25.
- Rask, K. Kurki, P.A., & Paavilainen, E. (2003). Adolescent subjective well-being and family dynamics. *Scand J. Caring Sci*, 17(2), 129-138.
- Reis, H.T., Collins W. A., & Berscheid, E. (2000). The relationship context of human behavior and development. *Psychological Bulletin*, 126(6), 844-872.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L., 2001, On happiness and human potentials: a review of research on hedonic and eudaimonic well-being, *Annu. Rev. Psychol.*, 52(1), 141-66.
- Saucier, G., & Goldberg, L. R. (1996). Evidence for the big-five in analyses of familiar english personality adjectives. *European Journal of Personality*, 10(1), 61-77.
- Schmid, K. L., Phelps, E., & Lerner, R. M. (2011). Constructing positive futures: modeling the relationship between adolescents' hopeful future expectations and intentional self-regulation in predicting positive youth development. *Journal of Adolescence*, 34(6), 1127-1135.
- Seidlitz, L., Wyer, R. S., & Diener, E. (1997). Cognitive correlates of subjective well-being: the processing of valenced life events by happy and unhappy persons. *Journal of Research in Personality*, 31(2), 240-256.
- Smith, C.L., Spinrad, T.L., Eisenberg, N., Gaertner, B.M., Popp, T.K., Maxon, E. (2007). Maternal personality: longitudinal associations of parenting behavior and maternal emotional expressions toward toddlers. *Parenting Science and Practice*, 7(3), 305-329.
- Somer, O. (1998). Türkçe' de kişilik özelliği tanımlayan sıfatların yapısı ve beş faktör modeli. *Türk Psikoloji Dergisi*, 13(42), 17-32.

- Somer, O., Korkmaz, M., & Tatar, A. (2002). Beş Faktör Kişilik Envanteri' nin geliştirilmesi-I: ölçek ve alt ölçeklerin oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21-33.
- Sroufe, L. A., Jacobvitz, D., Mangelsdorf, S., DeAngelo, E., & Ward, M. J. (1985). Generational boundary dissolution between mothers and their preschool children: a relationship approach. *Child Development*, 56(2), 317-325.
- Steinberg, L. (2005). Cognitive and affective development in adolescence. *TRENDS in Cognitive Sciences*, 9(2), 69-74.
- Şahin, M., Aydın, B., Sarı, S. V., Kaya, S., & Pala, H. (2012). Öznel iyi oluşu açıklamada umut ve yaşamda anlamın rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 827-836.
- Sümer, N., Aktürk, E. G., & Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye' de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
- Tatar, A. (2017). Büyük Beş-50 Kişilik Testinin Türkçeye Çevirisi ve Beş Faktör Kişilik Envanteri Kısa Formu ile Karşılaştırılması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(1), 51-61.
- Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik Yaşamı Ölçeği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1-7.
- Thomas, K. (1992). Conflict and conflict management: reflections and update. *Journal of Organizational Behavior*, 13(3), 265-274.
- Tkach, C., & Lyubomirsky. (2006). How do people pursue happiness?: Relating personality, happiness-increasing strategies, and well-being. *Journal of Happiness Studies*, 7(2), 183-225.
- Ünal, A. E., & Şahin, M. (2013). Lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının bazı değişkenlere göre yordanması. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 2(3), 46-63.
- Veenhoven, R. (1988). The utility of happiness. *Social Indicators Research*, 20(4), 333-354.
- Williams, D. E., & Thompson, J. K. (1993). Biology and behavior: A set-point hypothesis of psychological functioning. *Behavior Modification*, 17(1), 43-57.

- Wilson, W. (1967). Correlates of avowed happiness. *Psychological Bulletin*, 67(4), 294-306.
- Yılmaz, A. (2001a). Eşler arasındaki uyum: kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 1(4), 49-57.
- Yılmaz, A. (2001b). Eşler arasındaki uyum, anne-baba tutumu ve benlik algısı arasındaki ilişkilerin gelişimsel olarak incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 16(47), 1-20.
- Young, M. H., Miller, B. C., Norton, M. C., & Hill, E. J. (1995). The effect of parental supportive behaviors on life satisfaction of adolescent offspring. *Journal of Marriage and the Family*, 57(3), 813-822.
- Zur, H. B. (2003). Happy adolescents: the link between subjective well-being, internal resources, and parental factors. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(2), 67-79.